

**VERGILIUS EN HIPERTEKS:
'N BESPREKING VAN DIE *AENEIDOS*
ELECTRONICUM-PROJEK EN 'N KRITIESE
VERGELYKENDE EVALUERING VAN VYF
VERGILIUS WEBWERWE**

deur

Liani Colette Swanepoel

*Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir die graad Magister in die
Wysbegeerte (Hipermedia vir Taalaanleer) aan die Universiteit van Stellenbosch*

Studieleier: Me. Lesley Bergman
Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe
Departement Moderne Vreemde Tale

Desember 2010

Verklaring

Deur hierdie verhandeling elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Handtekening:

Datum: 24 November 2010

VERGILIUS EN HIPERTEKS:

**'N BESPREKING VAN DIE *AENEIDOS ELECTRONICUM*-PROJEK EN 'N KRITIESE
VERGELYKENDE EVALUERING VAN VYF VERGILIUS WEBWERWE**

Die antieke Romeinse digter Vergilius se grootse literêre epos, die *Aeneïs*, is in Latyn geskryf. Dié sogenaamde “dooie” taal is al ongeveer drieduisend jaar oud en het ’n ryke geskiedenis en omvattende invloed op die Westerse wêreld gehad. Die invloedrykste tegnologiese ontwikkeling van die moderne era is die Wêreldwye Web (WWW). Hiperteks dryf die Web. Die vertaling van net een boek van die *Aeneïs* kan ’n langdurige proses vir die Latyn-student wees. ’n Magdom inligting moet gewoonlik geraadpleeg word om net een reël in idiomatiese Afrikaans of Engels te vertaal. Hiperteks kan groot hoeveelhede inligting hanteer, verbind en vinnig beskikbaar stel. ’n Bespreking van *Aeneidos Electronicum* (“Die Elektroniese *Aeneïs*”) – ’n webgebaseerde elektroniese tekstekommentaar van Boek I van die epos – toon die effektiwiteit van hiperteks as ’n medium om die vertaling van die *Aeneïs* te vergemaklik. Voorts bepaal ’n ondersoek van die Web die omvang en aard van Vergilius se teenwoordigheid daarop. Ten slotte bied ’n kritiese evaluering van vyf webwerwe ’n oorsig van die beskikbare hulpbronne vir die leser/navorsers van die klassieke digter en sy werke op die Web. Die *Aeneidos Electronicum*-projek poog om te toon hoe hiperteks ingespan kan word om die vertaling van die *Aeneïs* te bespoedig en vertaalhulp meer toeganklik te maak. Die oogmerk van die projek is om Vergilius se plek in die rekenaarondersteunde taalonderrigveld te ondersteun en uit te brei. Die ondersoek en evaluasie van die klassieke digter se teenwoordigheid op die Web wil bevestig dat hy en sy werke se blywende invloed en trefkrag nie net op papier voortleef nie, maar ook in die kuberruim. Hoofstuk 2 behandel onderskeidelik Latyn en Vergilius. Hoofstuk 3 bespreek die teorie van goeie hiperteks en webontwerp. Hoofstuk 4 beskryf en verklaar die inhoud, struktuur, navigasie en ontwerp van die *Aeneidos Electronicum*-projek. Hoofstuk 5 ondersoek Vergilius se teenwoordigheid op die Web en evalueer krities vyf webwerwe volgens die beginsels van goeie webontwerp. *Aeneidos Electronicum* benut hiperteks se vermoë om groot hoeveelhede inligting te hanteer en te skakel om ’n elektroniese tekstekommentaar van Boek I van Vergilius se *Aeneïs* teweeg te bring. Dit is webgebaseerd en volg die riglyne van goeie hiperteks en webontwerp om ’n gebruikersvriendelike en uiters funksionele elektroniese vertalingshulpmiddel te wees. Soortgelyke webwerwe bestaan, maar dit het ten doel om Latyn-studente se ervaring van Vergilius en sy grootse epos gemaklik, insiggewend en verrykend te maak. Vergilius se teenwoordigheid op die Web is aansienlik en daar is ’n wye verskeidenheid webwerwe met inligting en interaktiwiteit vir studie van die klassieke digter en sy werke vir die student/onderwyser/navorsers asook die leek beskikbaar. Die steekproef van vyf webwerwe toon nie net die toepassing van goeie en minder doeltreffende webontwerpbeginsels nie, maar ook die oorwegend goeie gehalte en belangrikheid van die aanbiedinge. Dus wen Vergilius en sy werke nog verder veld in rekenaarondersteunde taalonderrig en leef hy in die 21ste eeu voort met al die moontlikhede wat die Web en hiperteks kan bied.

Abstract

VERGIL AND HYPERTEXT: A DISCUSSION OF THE *AENEIDOS ELECTRONICUM*-PROJECT AND A CRITICAL COMPARATIVE EVALUATION OF FIVE VERGIL WEBSITES.

The ancient Roman poet Vergil's great literary epic, the *Aeneid*, is written in Latin. This so-called "dead" language is already almost three thousand years old and had a rich history and extensive influence on the Western world. The most influential development of the modern era is the World Wide Web (WWW). Hypertext drives the Web. The translation of just one book of the *Aeneid* can be a protracted process for the Latin student. Usually a great deal of information must be consulted to translate just one line into idiomatic Afrikaans or English. Hypertext can manage, link and rapidly make available large amounts of information. A discussion of *Aeneidos Electronicum* ("The Electronic *Aeneid*") – a web-based electronic text commentary of Book I of the epic – shows the effectiveness of hypertext as a medium to facilitate the translation of the *Aeneid*. Moreover an examination of the Web determines the extent and nature of Vergil's presence on it. Finally a critical evaluation of five websites provides an overview of the available resources for the reader/researcher of the classical poet and his works on the Web. The *Aeneidos Electronicum*-project attempts to show how hypertext can be utilised to make the translation of the *Aeneid* expeditious and translation aid more accessible. The aim of the project is to support and expand Vergil's place in the field of computer assisted language learning. The examination and evaluation of the classical poet's presence on the Web wishes to confirm that his and his works' enduring influence and impact not only exists on paper, but also in cyberspace. Chapter 2 deals with Latin and Vergil respectively. Chapter 3 discusses the theory of good hypertext and web design. Chapter 4 describes and explains the contents, structure, navigation and design of the *Aeneidos Electronicum*-project. Chapter 5 examines Vergil's presence on the Web and critically evaluates five websites according to the principles of good web design. *Aeneidos Electronicum* utilises hypertext's ability to manage and link large amounts of information to produce an electronic text commentary of Book I of Vergil's *Aeneid*. It is web-based and follows the guidelines of good hypertext and web design to be a user-friendly and extremely functional electronic translation aid. Similar websites exist, but its object is to make Latin students' experience of Vergil and his great epic easy, informative and enriching. Vergil's presence on the Web is considerable and there is a wide variety of websites with information and interactivity for study of the classical poet and his works available to the student/teacher/researcher as well as the lay person. The random sample of five websites shows not only the application of good and less effective web design principles, but also the predominantly good quality and importance of the presentations. Thus Vergil and his works gain further ground in computer assisted language learning and he lives on in the 21st century with all the possibilities that the Web and hypertext can offer.

INHOUDSOPGAWE

ERKENNINGS	i
ILLUSTRASIELYS	ii
INLEIDING	1
1.1 AGTERGROND	1
1.2 TEMA EN PROBLEEMSTELLING	1
1.3 DOELWIT	2
1.4 METODE EN ONTWERP	2
LATYN EN VERGILIUS	3
2.1 LATYN	3
2.1.1 'n Oorsig	3
2.1.2 Latyn-onderrig: Verlede	5
2.1.3 Latyn-onderrig: Hede	8
2.1.4 Latyn buite die Opvoedkunde	17
2.2 VERGILIUS	18
2.2.1 'n Oorsig	18
2.2.2 Onderrig	20
2.2.3 Vertaling	21
TEORIE VAN GOEIE HIPERTEKS EN WEBONTWERP	25
3.1 DIE INTERNET EN DIE WEB	25
3.2 WAT IS “HIPERTEKS”?	26
3.3 HIPERTEKSSTELSELS	27
3.3.1 Basiese Kenmerke	27
3.3.2 Tipiese Gebruike	29
3.3.3 Gebruiksprobleme	29
3.4 GOEIE HIPERTEKS	32
3.4.1 Basiese Kenmerke	32
3.4.2 Basiese Ontwerpbeginsele	32
3.5 GOEIE WEBONTWERP	34
3.5.1 Wat is 'n Webwerf?	34
3.5.2 Die Skep van 'n Webwerf	35
3.5.3 Goeie Ontwerpbeginsele	36

DIE ELEKTRONIESE AENEÏS	43
4.1 DOELWIT	44
4.2 METODE EN ONTWERP	44
4.2.1 <i>Koppelvlak</i>	45
4.2.2 <i>Navigasie</i>	48
4.2.3 <i>Bronne</i>	49
VERGILIUS OP DIE WEB	51
5.1 VERGILIUS OP <i>GOOGLE</i>	51
5.2 KRITIESE EVALUERING: VYF WEBWERWE	59
5.2.1 <i>Perseus Digital Library</i>	62
5.2.2 <i>The Vergil Project</i>	74
5.2.3 <i>virgil.org</i>	78
5.2.4 <i>Harvard Classics: Poetry Recital</i>	86
5.2.5 <i>“Vergil” op Myspace</i>	90
GEVOLGTREKKING	94
BIBLIOGRAFIE	95

ERKENNINGS

First and foremost heartfelt thanks and appreciation to my supervisor Ms Lesley Bergman for her expert guidance and enduring patience – I couldn't have done it without you! Baie dankie weereens aan Moedertjie vir al haar hulp en ondersteuning met hierdie tesis en ook aan Ruhan vir al die moed inpraat en gerusstelling.

ILLUSTRASIELYS

Figuur 1	Romeinse skool – ’n onderwyser met drie <i>discipuli</i> . ’n Romeinse reliëf gevind in Neumagen naby Trier (einde 2de eeu n.C.) (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_school.jpg & http://www.vroma.org/images/mcmanus_images/index8.html [15.02.2010]).	5
Figuur 2	<i>Harry Potter</i> en Dr. Seuss in Latyn.	13
Figuur 3	<i>Winnie-the-Pooh</i> en <i>Asterix</i> in Latyn.	13
Figuur 4	Voorbeelde van “klassieke” rekenaarspeletjies: <i>Rome Total War</i> , <i>Praetorians</i> en <i>Caesar</i> .	16
Figuur 5	<i>Nuntii Latini</i> -webblad (http://www.yleradio1.fi/nuntii/ [15.02.2010]).	17
Figuur 6	Mosaïek getiteld “Vergilius besig om die <i>Aeneïs</i> te skryf, geïnspireer deur twee Muses,” Clio (links) is die muse van vertelkuns en Melpomene (regs) is die muse van tragedie. Vroeë 3de eeu n.C., Bardo Museum in Tunis, Tunisië (http://pro.corbis.com/Enlargement/-Enlargement.aspx?id=RW005158&ext=1 [14.09.2009]).	18
Figuur 7	Lineêre teks (links) vs. Hiperteks (regs) (http://www-cg-hci.informatik.uni-oldenburg.de/~airweb/Test-Inhalt/cbt/index.html [8.07.2008]).	26
Figuur 8	’n Basiese Hipertekstelsel (http://www.w3.org/Talks/General/Concepts.html [8.07.2008]).	27
Figuur 9	<i>Aeneidos Electronicum</i> Tuisblad.	43
Figuur 10	Voorbeeld van ’n Teks-en-Kommentaarblad van <i>Aeneidos Electronicum</i> .	46
Figuur 11	<i>Aeneidos Electronicum</i> -logo.	47
Figuur 12	Folio van die <i>Codex Vaticanus Latinus 3225</i> of <i>Vergilius Vaticanus</i> (Vat. lat. 3225 in die Vatikaan Biblioteek); Folio 71r: Die Trojaanse skepe verander in nimfe en swem weg terwyl die Rutuliërs toekyk (Wright, D.H. 1993. <i>The Vatican Vergil: A Masterpiece of Late Antique Art</i> . Berkeley: University of California Press [p71]).	47
Figuur 13	<i>Venus verskyn aan Aeneas en Achates</i> deur Giacinto Gimignani (1606 – 1681) (<i>Web Gallery of Art</i> : http://www.wga.hu/index1.html [26.10.2009]).	48
Figuur 14	Organisatoriese Kaart van <i>Aeneidos Electronicum</i> wat hiërargiese struktuur toon.	48
Figuur 15	Gedeelte van Vergilius-inskrywing op <i>Wikipedia</i> (http://en.wikipedia.org/wiki/Virgil [6.11.2009]).	52
Figuur 16	Webblad met biografie van Vergilius en sy werke (http://www.online-literature.com/virgil/ [6.11.2009]).	53

- Figuur 17 Vergilius op 'n sosiale boekklubwebwerf (http://www.goodreads.com/author/show/919.Publius_Vergilius_Maro [6.11.2009]). 54
- Figuur 18 Kollege-Latynkursus wat fokus op Vergilius, spesifiek die *Aeneïs* (http://www.collegeboard.com/student/testing/ap/sub_latinverg.html [6.11.2009]). 55
- Figuur 19 Vergilius op die BBC-webwerf (http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [6.11.2009]). 56
- Figuur 20 Inskrywing oor Vergilius op 'n webwerf oor digters en gedigte (<http://www.poets.org/poet.php/prmPID/1425> [6.11.2009]). 57
- Figuur 21 Die Vergilius Hotel (http://www.hotelclub.net/hotel.reservations/Vergilius_Hotel_Vicenza.htm [6.11.2009]). 58
- Figuur 22 Die Vergil rockgroep (<http://www.myspace.com/vergilband> [6.11.2009]). 59
- Figuur 23 *Perseus Digital Library (Perseus 4.0 of Perseus Hopper)*: Tuisblad (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>). 63
- Figuur 24 Tuisblad van ou weergawe van *Perseus Digital Library* (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://old.perseus.tufts.edu/oldhopper>). 64
- Figuur 25 *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Latyn) (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>). 65
- Figuur 26 *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Engelse vertaling van John Dryden) (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0052%3Abook%3D1%3Acard%3D1>). 66
- Figuur 27 *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Latyn); toon die woordontledings, woordeboekinskrywings en herhalingstatistieke vir *Troiae* (23.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>). 67
- Figuur 28 *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Latyn) (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente]. In Mozilla Firefox vertoon “Vocabulary Tool” korrek, onaktief in Internet Explorer (Figuur 25) (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>). 68
- Figuur 29 Ou weergawe van *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Latyn) (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://old.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0055>). 69

- Figuur 30 *Perseus Digital Library*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-7 (Latyn) (17.11.2009) [1024x768 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>). 70
- Figuur 31 *Perseus Digital Library*: Die Alfabetiese “Greek and Roman Materials” (23.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus:collection:Greco-Roman>). 71
- Figuur 32 *Perseus Digital Library*: Collections/Texts vertoon foutief in Windows Internet Explorer (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collections>). 72
- Figuur 33 *Perseus Digital Library*: Collections/Texts vertoon korrek in Mozilla Firefox (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collections>). 73
- Figuur 34 *The Vergil Project*: Tuisblad (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://vergil.classics.upenn.edu/>). 74
- Figuur 35 *The Vergil Project*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-25 (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/index.php/document/index/document_id/1). 76
- Figuur 36 *The Vergil Project*: Vergilius *Aeneïs* 1.1-25 (22.11.2009) [1024x768 beeldpunte] (http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/index.php/document/index/document_id/1). 77
- Figuur 37 *virgil.org*: Tuisblad (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/>). 79
- Figuur 38 *virgil.org*: “Bibliography”-tuisblad wat ander ontwerp as *virgil.org* toon (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/bibliography/>). 80
- Figuur 39 *virgil.org*: “Aeneid”-blad van “Books”-blad wat ander ontwerp as *virgil.org* toon (2.12.2009) [1280x1024 elemente] (<http://virgil.org/books/>). 81
- Figuur 40 *virgil.org*: “Links”-blad met beknopte inhoud, toon te veel “wit” spasie regs (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/links/>). 82
- Figuur 41 *virgil.org*: “Maps”-blad by 800x600 beeldelemente, “wit” spasie regs bevredigend (3.12.2009) 800x600 beeldelemente] (<http://virgil.org/maps/>). 83
- Figuur 42 *virgil.org*: “Maps”-blad by 1024x768 beeldelemente, met baie “wit” spasie regs (2.12.2009) [1024x768 beeldelemente] (<http://virgil.org/maps/>). 84
- Figuur 43 *Harvard Classics: Poetry Recital*: Tuisblad (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/poetry.html). 87

- Figuur 44 *Harvard Classics: Poetry Recital: “Aeneid: Aeneid Intro (1.1-11)”* (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/Aeneid.1.intro.html). 88
- Figuur 45 *Harvard Classics: Poetry Recital: “Aeneid: Aeneid Book 6, Lines 185 to 204”* (7.12.2009) [1024x768 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/Aeneid.6.185-204.html). 89
- Figuur 46 *Vergil op Myspace* (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.myspace.com/myspacevergil>). 91
- Figuur 47 *Vergil op Myspace* (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (2) (<http://www.myspace.com/myspacevergil>). 92

INLEIDING

1.1 AGTERGROND

Publius Vergilius Maro (70 v.C. – 19 v.C.) is deur die antieke Romeine as hul grootste digter beskou en het 'n sterk invloed op hulle gehad. Sy werke is spoedig as leerboeke in die Romeinse onderwysstelsel opgeneem. Hulle het ook digters, kritici en denkers geïnspireer. Vergilius se invloed en trefkrag duur steeds vir meer as tweeduisend jaar voort (Williams 1992: 11).

Vergilius se *Aeneïs* is 'n grootse literêre epos. Dit vertel van die omswerwinge en avonture van Aeneas na die verwoesting van Troje. Volgens oorlewering het hy met 'n klein groepie volgelingen uit Troje gevlug en die grondslag gelê vir wat later Rome geword het (Boyd 2001: xv).

Die *Aeneïs* is in Latyn wat al ongeveer drieduisend jaar oud is en nou as 'n sogenaamde “dooie” taal bestempel word, geskryf. Dit het 'n ryke geskiedenis en het 'n omvattende invloed op die Westerse wêreld gehad.

In teenstelling met Latyn is die Wêreldwye Web (WWW) seker die invloedrykste tegnologiese ontwikkeling van die moderne era. Dit verbind miljoene mense regoor die wêreld met mekaar, dra miljoene eenhede inligting oor en speel 'n rol in omtrent elke sfeer van die samelewing: kommunikasie, vermaak, besigheid, navorsing. Die Web word deur hiperteks aangedryf wat met behulp van hiperteksmarkeertaal (HTML) deur webblaaiers gelees word.

1.2 TEMA EN PROBLEEMSTELLING

Die *Aeneïs* is in twaalf boeke (“hoofstukke”) opgedeel, waarvan elkeen tussen 700 en 1000 reëls lank is (Gransden 2004: 34). 'n Student sal in die vertaling van net een boek van hierdie grootse epos drie tot vier boeke raadpleeg om die vertalingsproses aan te help: 'n Latyn-woordeboek, tekscommentare (teks met aantekeninge) en vertalings (as vergelyking en hulp). Die student moet dus sy/haar lessenaar met 'n aantal boeke volpak en dikwels deur 'n magdom inligting blaai om net een reël in idiomatiese Afrikaans of Engels te vertaal.

Hiperteks het die vermoë om groot hoeveelhede inligting te hanteer, te verbind en vinnig beskikbaar te stel. In hierdie studie word die effektiwiteit van hiperteks as 'n medium om die vertaling van die *Aeneïs* te

vergemaklik in 'n bespreking van *Aeneidos Electronicum* ("Die Elektroniese *Aeneïs*") – 'n webgebaseerde elektroniese tekskommentaar van Boek I van die epos – getoon¹.

Voorts word die Web self ondersoek om die omvang en aard van Vergilius se teenwoordigheid daarop te bepaal. 'n Kritiese evaluering van vyf webwerwe volg ten slotte om 'n oorsig te gee van die hulpbronne wat vir die leser/navorsers van die klassieke digter en sy werke op die Web beskikbaar is.

1.3 DOELWIT

Die *Aeneidos Electronicum*-projek poog om te toon hoe hiperteks ingespan kan word om die vertaling van die *Aeneïs* te bespoedig en vertaalhulp meer toeganklik te maak. Die oogmerk van die projek is om Vergilius se plek in die rekenaarondersteunde taalonderrigveld verder uit te brei en te ondersteun.

Die ondersoek en evaluasie van die klassieke digter se teenwoordigheid op die Web wil bevestig dat hy en sy werke ook hul nis en nut op die wêreldwye hiperteksinligtingsstelsel (Lemay & Colburn 2006: 10) gevind het. Op hierdie wyse leef Vergilius se blywende invloed en trefkrag nie net op papier voort nie, maar ook in die kuberruim.

1.4 METODE EN ONTWERP

In hoofstuk 2 word onderskeidelik Latyn en Vergilius behandel. Eerstens word 'n oorsig gebied oor die geskiedenis en invloed van die antieke taal en sy onderrig in die verlede en hede. Daarna word die klassieke digter se geskiedenis en die onderrig en vertaling van sy werke uiteengesit.

Hoofstuk 3 bied 'n bespreking van die teorie van goeie hiperteks en webontwerp. Hiperteks se kenmerke, gebruike en goeie ontwerp word uiteengesit. Daarna word die beginsels wat goeie webontwerp kenmerk, beskryf.

Hoofstuk 4 bied 'n beskrywing en logiese verklaring van die inhoud, struktuur, navigasie en ontwerp van die *Aeneidos Electronicum*-projek.

In Hoofstuk 5 word die teenwoordigheid van Vergilius op die Web ondersoek en vyf webwerwe word krities volgens die beginsels van goeie webontwerp geëvalueer.

¹ Die *Aeneidos Electronicum* ("Die Elektroniese *Aeneïs*") kan op versoek vanaf die Departement Moderne Vreemde Tale, Universiteit van Stellenbosch, verkry word.

LATYN EN VERGILIUS

2.1 LATYN

2.1.1 'n Oorsig

Engels is vandag die wêreld se mees bestudeerde vreemde taal – vyfhonderd jaar gelede was dit Latyn. Dié antieke taal was toe die dominante opvoedings-, handels-, godsdiens- en regeringstaal in die Westerse wêreld. In die 16de eeu is Latyn geleidelik as 'n taal van gesproke en geskrewe kommunikasie verplaas weens politieke veranderinge in Europa en het Frans, Italiaans en Engels in belangrikheid toegeneem (Richards & Rodgers 2001: 3).

Latyn (*Lingua Latina*) is 'n taal van die Indo-Europese familie wat in Italië in die middel van die 2de millennium v.C. ontwikkel het (Latin Language: General Overview: <http://www.orbilat.com/Languages/Latin/Latin.html> [28.06.2008]). Dit is oorspronklik in Latium, 'n streek rondom Rome gepraat en het groot belangrikheid as die amptelike taal van die Romeinse Ryk verkry (History of the Latin Language: http://www.translation-services-usa.com/latin_history.shtml [28.06.2008]).

Die moderne Romaanse tale, soos Frans, Spaans, Portugees en Italiaans, wat nou deur meer as 800,000,000 mense regoor die wêreld gepraat word, het uit die omgangs-Latyn (die sogenaamde Proto-Romaanse of Volks-Latyn) van verskeie dele van die Romeinse Ryk ontwikkel. Die lang en uitgebreide gebruik van Latyn vir wetenskaplike en literêre doeleindes het sy invloed op al die Europese tale, beide in die Weste en Ooste van Europa, gelaat. Die moderne tale het duisende Latynse woorde opgeneem, veral op wetenskaplike gebied (Latin Language: General Overview: <http://www.orbilat.com/Languages/-Latin/Latin.html> [28.06.2008]).

Engels is ook sterk deur dié antieke taal beïnvloed. Ongeveer tweederdes van moderne Engelse woorde is aan Latyn ontleen. Baie van hierdie woorde word alledaags gebruik: “parent” (Latyn: *parens parentis*), “accuse” (Latyn: *accusare*), “wine” (Latyn: *vinum*), “liberty” (Latyn: *libertas -tatis*), terwyl ander minder algemeen is, soos “obdurate” (Latyn: *obduratus*), “equanimity” (Latyn: *aequanimitas*), “impecunious” (Latyn: *pecuniosus*) (Why study Latin?: <http://www.csus.edu/indiv/r/rileymt/course1/WhyStudy.html> [28.06.2008]). Kerklike (ekklesiastiese) Latyn is vandag steeds die amptelike taal van die Rooms-Katolieke Kerk en die Vatikaan (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

Latyn staan as 'n sogenaamde “dooie” taal bekend omdat dit nie meer vir interaktiewe kommunikasie gebruik word nie. Nogtans word dit steeds as 'n nuttige studieveld erken. Deur Latyn word toegang tot die klassieke letterkunde verkry en daarby word steeds aanvaar dat Latyn aan die student die tipe grammatikale oefening bied wat tot “verstandelike vaardigheid” lei – 'n belangrike uitkoms in die kurrikulum van die hoër onderwys (The Grammar Translation Method: http://www.englishraven.com/-method_gramtrans.html [28.03.2008]).

Soos met alle tale is die aanleer van Latyn ingewikkeld wanneer dit as 'n akademiese oefening gedoen word. Taalaanleer bestaan uit die volgende vyf komponente: fonologie, semantiek, morfologie, sintaksis en pragmatiek.

- **Fonologie** is die klanksisteem van die taal – die klanke van die vokale, konsonante, lettergrepe en woorde.
- **Semantiek** bestaan uit die betekenis van woorde en frases, asook idiome.
- **Morfologie** behels woordvorme, spesifiek selfstandige naamwoord-, voornaamwoord- en byvoeglike naamwoord-verbuigings en werkwoord-vervoegings.
- **Sintaksis** is die rangskikking van woorde in sinne, woordorde, grammatikale reëls en reëls van tyd en wyse.
- **Pragmatiek** behels die reëls van taalgebruik wat vir kommunikasie nodig is (Hill 2005: 1).

Studente van Latyn moet dus tallose afdelings binne elkeen van hierdie vyf komponente leer. Hulle moet leer hoe hierdie afdelings met ander afdelings binne 'n bepaalde komponent koördineer en dan begryp hoe hierdie verskeie komponente met mekaar korreleer om betekenis te hê. Dit is 'n ontsaglike uitdaging vir leerders waarvan baie nie net met die individuele afdelings onbekend is nie, maar ook met die terme wat onderwysers/dosente gebruik om hulle te beskryf (Hill 2005: 1 – 2). Die aanleerproses word ook verder bemoeilik deur die feit dat Latyn hoofsaaklik akademies bestudeer word en nie meer vir kommunikasie gebruik word nie. Studente kan nie werklik meer die taal aanhoor en prakties gebruik soos met die moderne vreemde tale nie.

Latyn word in die Romeinse alfabet geskryf. Engels en die meeste ander Europese tale het hierdie alfabet oorgeneem. Moderne skrif is oorspronklik geskep om Latyn neer te skryf. Die letters stem dus grootliks met die klanke van die taal ooreen. Die uitspraak van Latynse woorde is min of meer, met vanselfsprekend 'n paar verskille, soos wat 'n gebruiker bekend met die Romeinse alfabet sou verwag (Janson 2004: 4).

Latyn het drie onderskeie rolle (gehad):

1. dit was die moedertaal van die antieke Romeine;
2. dit was, tot twee- of driehonderd jaar gelede, die internasionale taal van Europa;
3. en dit is die taal waaruit die moderne Europese tale ontwikkel het.

Daar is dus drie goeie redes om meer oor Latyn te wete te kom. Die leer van Latyn is wel tydsaam en veeleisend, maar dit is steeds 'n baie bevredigende studieveld (Janson 2004: 176). Die antieke Romeinse wêreld en die taal se lang en ryke invloed op die Westerse wêreld word ontsluit.

2.1.2 Latyn-onderrig: Verlede

Figuur 1: Romeinse skool – 'n onderwyser met drie *discipuli*. 'n Romeinse reliëf gevind in Neumagen naby Trier (einde 2de eeu n.C.) (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_school.jpg & http://www.-vroma.org/images/mcmanus_images/index8.html [15.02.2010]).

Vir die antieke Romeine was die doelwit van Latyn-onderrig heeltemal utilitaristies – om dit goed te kan praat en die geskrewe woord te verklaar. In sy hoër vorme het dit die behoorlike gebruik van die taal in die fyn kuns van retoriek ten doel gehad. Sukses in die Romeinse wêreld is deur effektiewe welsprekendheid verseker. Die manier waarop Romeine hul kinders Latyn geleer het sou egter onaanvaarbaar vir moderne opvoedkundige teoretici gewees het. Sterk klem is op sleur memorisering geplaas en selfs lyfstraf is as motivering gebruik. Sodra die studente die grondbeginsels onder die knie gehad het, het hulle na die grammatika-skool aanbeweeg. Hier het hulle, van ongeveer ses- tot twaalfjarige ouderdom, onder leiding van die toepaslik genoemde *grammaticus* met die verwerwing van Latynse grammatika begin. Die leerstof is as 'n eentonige analise van elke woord in 'n teks vanuit soveel perspektiewe as moontlik beskryf (Kitchell, Jr.: <http://education.stateuniversity.com/pages/2160/Latin-in-Schools-Teaching.html> [28.06.2008]).

Die hoofdoelwit van Romeinse opvoeding was egter die uiteensetting of verklaring van digters (*enarratio poetarum*). Tot vandag beweer baie dat die enigste doelwit van Latyn-studie is om 'n behoorlike waardering vir die Latynse klassieke werke te verkry. Van Romeinse studente is verwag om 'n gegewe passasie van 'n digter se werk hardop en met uitdrukking te lees. Dan is hulle reël-vir-reël en woord-vir-woord deeglik oor die vele verwickelinge van die grammatika, retoriese figure en mitologiese sinspelings getoets. Gevorderde studente het na retoriese studies aanbeweeg om hulle vir die openbare lewe voor te berei (Kitchell, Jr.: <http://education.stateuniversity.com/pages/2160/Latin-in-Schools-Teaching.html> [28.06.2008]).

In die Middeleeue is Latyn steeds as 'n lewende taal onderrig. Hoewel geen land Latyn as moedertaal gehad het nie, was die vermoë om Latyn te praat, lees en skryf steeds onontbeerlik vir vooruitgang in kerk- of staatskringe. So was die hoofdoel en klem van onderwysers en leerders in laerskole die vermoë om Latyn gemaklik te praat. Sukses hierin het bykans outomaties die vermoë om dit net so goed te lees en skryf meegebring (Kitchell, Jr.: <http://education.stateuniversity.com/pages/2160/Latin-in-Schools-Teaching.html> [28.06.2008]).

Die studie van Latyn het 'n ander funksie begin aanneem na mate sy status van 'n lewende taal na 'n “geleentheidsvak” in die skoolleerplan verminder het. Die studie van klassieke Latyn – die Latyn waarin die klassieke werke van Vergilius, Ovidius en Cicero geskryf is – en die analise van die grammatika en retorika het die model vir vreemde taal-onderrig van die 17de tot die 19de eeue geword (Richards & Rogers 2001: 3).

Latyn is vir die volgende hoofdoelwitte gestudeer:

- om te leer hoe om klassieke tekste te lees,
- die grondbeginsels van grammatika en vertaling te verstaan, en
- insigte te verkry in die etlike belangrike invloede wat Latyn op die ontwikkeling van ander Europese tale gehad het (The Grammar Translation Method: http://www.englishraven.com/-method_gramtrans.html [28.03.2008]).

Die onderrigmetode wat gebruik is, het deeglik hierdie doelwitte in ag geneem en is die *Klassieke Metode* (“Classical Method”) genoem. Dit is nou meer algemeen in vreemde taal-onderrigkringe as die *Grammatika-Vertaling Metode* (“Grammar Translation Method”) bekend (The Grammar Translation Method: http://www.englishraven.com/method_gramtrans.html [28.03.2008]).

Kinders wat “grammatika-skool” in die 16de, 17de en 18de eeue in Engeland betree het, het uit die staanspoor 'n veeleisende inleiding tot Latynse grammatika ontvang. Die onderrig het bestaan uit die

papegaaiagtige leer van grammatikale reëls, die studie van verbuigings en vervoegings, vertaling en oefening in die skryf van voorbeeldsinne, soms met die gebruik van ooreenstemmende tweetalige tekste en dialoë. Sodra basiese vaardigheid gevestig is, is studente aan die gevorderde studie van grammatika en retorika voorgestel (Richards & Rogers 2001: 3 – 4).

Dit was waarskynlik 'n sielodende leerervaring vir kinders, aangesien foute dikwels tot lyfstraf gelei het. Soms is pogings aangewend om alternatiewe benaderings tot opvoeding te bevorder. Roger Ascham en Michel de Montaigne in die 16de eeu en Comenius en John Locke in die 17de eeu het byvoorbeeld spesifieke voorstelle vir leerplan-hervorming en vir veranderinge in die manier waarop Latyn onderrig is, gemaak. Omdat Latyn (en tot 'n mindere mate, Grieks) egter vir so lank as die klassieke en daarom mees ideale taalvorm beskou is, was dit nie vreemd dat idees oor die rol van taalstudie in die kurrikulum die lank gevestigde status van Latyn weerspieël het nie (Richards & Rogers 2001:4).

Die agteruitgang van Latyn weens die groeiende belangrikheid van die moderne tale soos Engels en Frans het ook nuwe regverdiging vir die onderrig van Latyn meegebring. Die argument is voorgehou dat Latyn intellektuele vermoëns ontwikkel en sodoende het die studie van Latynse grammatika'n doel op sy eie geword (Richards & Rogers 2001: 4).

In Amerika in die 18de eeu is die nut en noodsaaklikheid van die klassieke tale, veral Latyn, soos volg deur ondersteuners van die klassieke geregverdig:

- Dit was noodsaaklik vir die beoefening van sommige beroepe en het mense gehelp om tegniese terme in die kunste en vakgebiede te verstaan.
- Dit was nuttig in die leer van moderne tale, veral Engels.
- Dit het noukeurigheid in taalgebruik ontwikkel en universele grammatikale beginsels gevestig.
- Dit het die verstand gedissiplineer, die geheue geoefen en denke en oordeel ontwikkel.
- Dit het styl ontwikkel en literêre modelle vir alle genres verskaf.
- Dit het 'n les in verhewe moraliteit gebied, beide uit die spreuke in die tekste vervat en uit die voorbeelde wat hulle beskryf het.
- Dit het gehelp om die burger en die politikus te vorm deur patriotiese modelle en reëls vir die gedrag van die staat te verskaf.

Terwyl laasgenoemde “voordeel” deur die lees van vertalings verkry kon word, het al die ander regstreekse kontak met die oorspronklike bronne vereis (Waquet 2002: 180 – 181).

In 1980 het Peter Wülfing, 'n professor by die Universiteit van Keulen, die argumente saamgevat wat steeds vir skool-Latyn, veral in Duitsland en in sentraal- en suid-Europa, aangevoer word:

- Latyn help in die leer van die Romaanse tale;
- dit help in die verstaan van vreemde en tegniese woorde;
- dit is 'n vereiste vir toelating tot sommige universiteitsfakulteite;
- dit help (deur vergelyking) met die leer van die moedertaal;
- dit is 'n merkwaardige oefening vir die verstand;
- dit is 'n steunpilaar van Westerse kultuur;
- dit verteenwoordig 'n beskutte oase in 'n era van materialisme en tegnologie;
- dit is bron van burgerlike opvoeding.

Hoewel sommige mense volgens Wülfing geen van die gelyste voordele as 'n voldoende argument op sigself erken nie, wys hulle wel daarop dat geen ander vakgebied soveel voordele tegelyk bied nie. Hierdie skool beroep hulle op die argument van Latyn se veelwaardigheid of multivalensie (Waquet 2002: 184).

Die argumente vir die leer van Latyn het weinig van die 18de eeu tot vandag verander. 'n Wye reeks redes wat uit die staanspoor gevestig is, is sedertdien gebruik. Oor tyd, in die loop van verskillende polemieke en op verskillende momente in die geskiedenis, is hulle oortuigend en oorspronklik aangewend. Hulle is egter almal min of meer regstreeks tot die humanistiese model wat in die 15de en 16de eeue gevorm is, verbind. In hierdie tyd is 'n grondslag in die klassieke taal as die spesiale instrument van 'n "liberale" opvoeding gesien (Waquet 2002: 184 – 185).

2.1.3 *Latyn-onderrig: Hede*

Moderne vreemde taal-onderwysers beskou oor die algemeen drie taalonderrigbeginsels as vanselfsprekend. Eerstens poog hulle om die grootste moontlike vaardigheid in alle aspekte van taalbevoegdheid te bevorder – in hoor, praat, lees en skryf. Tweedens help hulle studente om so gou as moontlik die vlak te bereik waar hulle in die teikentaal sonder vertaling kan dink en lees of hulself kan uitdruk. Ten slotte beskou hulle praat as onontbeerlik in die leerproses. Op dié manier sal die meeste moderne vreemde taal-kursusse poog om die teikentaal as die onderrigtaal te gebruik, indien nie uitsluitlik nie, ten minste oorwegend (Du Cassé 2005: http://www.cambridge.org/uk/education/-secondary/classics/eu_classics/downloads/du%20Cass%C3%A9.pdf [28.08.2009]).

Latyn-onderrig vandag verskil van hierdie kommunikatiewe benadering in moderne vreemde taal-onderrig. Latynkursusse wat in hoërskole en universiteite aangebied word, is hoofsaaklik op die vertaling van Latynse tekste in moderne tale gemik eerder as om dit as 'n kommunikasiemiddel te onderrig². As

² Die Departement Antieke Studie by die Universiteit van Stellenbosch verskaf die volgende inligting oor die aard en doel van hul Latynkursus:

sodanig word leesvaardigheid swaar beklemtoon, terwyl praat- en luistervaardigheid skaars aangeroe word. (History of the Latin Language: http://www.translation-services-usa.com/latin_history.shtml [28.06.2008]). Die Grammatika-Vertaling metode word dus steeds aan die begin van die 21ste eeu toegepas, hoofsaaklik omdat Latyn nie meer vir interaktiewe kommunikasie gebruik word nie.

Die hoofkursus van studente wat Latyn op universiteit studeer, is dikwels in klassieke studie – waarin hulle alle aspekte van antieke Griekse en Romeinse geskiedenis en kultuur bestudeer³. Andersins is hulle voorgraadse regs- of mediese studente. 'n Kennis van Latyn hou duidelike voordele vir regs- en mediese studente in. Hulle sal tegniese terminologie – waarvan die meeste uit Latynse woorde en frases bestaan – makliker kan aanleer. Studente met 'n hoofkursus in klassieke studie verwerf dikwels meesters- en doktorsgrade óf in kunsgeskiedenis óf argeologie, waar kennis van Latyn van groot nut in hul navorsing is. Andersins wy hulle hul nagraadse studie aan die taal self. Uiteindelik kan hulle dan Latyn op hoërskole onderrig of 'n professoraat in die klassieke by 'n kollege of universiteit beklee (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

2.1.3.1 Hoekom Latyn Vandag Leer?

Die waarde van Latyn vir die moderne student word onder andere soos volg beredeneer en bevorder (sien ook voetnoot 2):

- Studente in Latyn ontwikkel vaardighede en strategieë om nuwe woordeskat en sinstrukture aan te leer.
- Dit ontwikkel hul vaardigheid om ander tale aan te leer.
- Latyn help om die verstandelike prosesse soos opletendheid, breedvoerigheid, geheue, logika en kritiese beredenering te bevorder.
- Hoë tegnologie- en diensmaatskappye wat afgestudeerdes met hul hoofvakke in die menswetenskappe en kunste in diens neem, soek werknemers wat “op hul voete kan dink”, duidelike verslae kan skryf en vinnig nuwe konsepte en tegniese woordeskat kan bemeester.

“Latyn 178 vorm 'n inleidende taalkursus gebaseer op die lees van eenvoudige tekste binne Romeinse kultuurverband. Deur vaardigheid om Latyn met begrip te lees en vertaal, verwerf studente die vermoë om 'n taal (hulle eie sowel as Latyn) analities te benader. Begrip van die voortleef van Latyn in veral Engels word bevorder asook die verbreding van woordeskat. Die kulturele agtergrond bevorder begrip en simpatie vir die diversiteit en ooreenkomste tussen die klassieke leefwêreld en dié van die moderne student. Latyn word binne BA in Taal en Kultuur, BA in Regsgeleerdheid en die vierjarige LLB aangebied.

Latyn 2: Die basiese strekking van die program in die eerste jaar word voortgesit. Grammatika word afgerond, tekste van Cicero, Catullus en Ovidius word bestudeer om beide die student se taalvermoë te fasiliteer asook sy/haar bewustheid van die kulturele diversiteit van die klassieke wêreld te vergroot.

Latyn 3: Die tekste wat in die derde jaar bestudeer word, omvat werke van Vergilius, Horatius, Tacitus, Seneca et al. met spesiale fokus op 'n begrip vir die voortdurende relevansie van antieke tekste vir die moderne student” (Departement Antieke Studie: <http://sun025.sun.ac.za/portal/page/portal/Arts/Departemente1/antieke-studie/programme> [8.01.2010]).

³ Die Departement Antieke Studie se kursusse in Antieke Kulture en Klassieke Regskultuur stel studente onder andere aan die Grieks-Romeinse kultuur en samelewing bloot. Dit is hoofsaaklik regstudente wat Latyn neem (Antieke Studie Klaslyste).

- Latyn is nuttig in beroepe soos die regte, versekering, geneeskunde, biologie, fiktiewe en tegniese skryfwerk, biblioteekkunde of bestuur.
- Studente in Engels, geskiedenis, filosofie, vergelykende letterkunde en moderne tale vind dat 'n agtergrond in Latyn, antieke Grieks en die Grieks-Romeinse beskawing die grense van hul vakke baie kan uitbrei (Barrett 1999: <http://www.promotelatin.org/secondary.htm> [9.07.2008]).

Voorstanders van Latyn-onderrig moedig die leer van die antieke taal aan deur te fokus op die vele voordele wat kennis van Latyn – nie net op intellektuele vlak nie, maar ook op loopbaanvlak – vir die moderne student kan inhou. Die bevordering van Latyn op dié manier poog om 'n “dooie” taal weer lewenskragtig en van belang in die hede te maak.

Latyn kan ook studente se Engels verbeter. Latyn bevorder studente se geletterdheid deur hulle te leer hoe taal funksioneer en deur hulle grammatikale strukture wat baie van Engels verskil te leer. Deur onder andere vergelyking van die grammatikale verskille tussen die twee tale word 'n beter begrip vir Engels by studente ontwikkel. Voorts is Latynse woordeskat maklik vir Engelssprekendes om aan te leer omdat meer as 65% van alle Engelse woorde van Latyn afkomstig is, asook 90% van dié met meer as twee lettergrepe. Latyn is ook die basis van 75-80% van die Spaanse, Franse, Italiaanse en Portugese woordeskat. Daarom verkry studente terselfdertyd oordrabare woordeskat en taalkonsepte vir toekomstige taalstudie na mate hulle hul Engelse vaardighede verbeter (Barrett 1999: <http://www.promotelatin.org/secondary.htm> [9.07.2008]). (Sien ook voetnoot 1)

Selfs meer as die verbetering in woordeskat en verstandelike prosesse wat die meeste studente ondervind, is die hoofrede vir die studie van Latyn en die Romeine dat die student 'n nuwe en ander wêreld betree. Dit is 'n wêreld wat die student baie van sy/haar eie ervaringswêreld kan vertel en hom/haar sal help opvoed, omdat 'n begrip vir die verlede 'n groot deel van die opvoedingsproses is. Deur Romeinse waardes, houdings en gedrag waar te neem en hulle met hul eie te vergelyk, kan studente 'n ander werklikheidsbeskouing leer ken en hul eie ondervinding verbreed (Why study Latin?: <http://www.csus.edu/indiv/r/rileymt/-course1/WhyStudy.html> [28.06.2008]). (sien ook voetnoot 2)

2.1.3.2 Die Stand van Sake

In Europa word 'n drastiese afname in die impak van Latyn op opvoeding gesien. Lande is besig om nuwe skoolstelsels te ontwikkel waarin leerders tussen Engels en Latyn moet kies. By sommige universiteite, lok Latyn minder studente as antieke Grieks⁴. Geen dieper kennis van die antieke Romeinse (of Griekse)

⁴ Op die Universiteit van Stellenbosch bied die Departement Antieke Studie onder andere Latyn saam met antieke Grieks en Bybelse Hebreeus aan. Dit is veral teologie-studente wat laasgenoemde twee tale neem, terwyl regstudente oorwegend Latyn neem. Die 2009 studentegetalle vir eerstejaars in al drie tale is: Bybelse Hebreeus 1 = 45 studente, Grieks 1 = 43 studente en Latyn 1 = 35 studente (Antieke Studie Klaslyste). Latyn lok dus minder studente, waarskynlik omdat Latyn nie meer 'n vereiste vir Suid-Afrikaanse regstudente is nie.

kultuur, nog tekste in die besonder, word nagestreef nie. Tog kom 'n dieper kennis van 'n vorige beskawing slegs deur die lees van tekste (Wachter 2005: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/downloads/Wachter.pdf [10.07.2008]).

Die tendens is altyd dieselfde: Latyn word 'n keusevak met 'n verkorte lesrooster en strenger beperkinge op die vereiste aantal leerders om 'n klas aan te bied. Die meeste lande het voorskrifte wat die lewensvatbaarheid van 'n klas bepaal met min ruimte vir ontwikkeling of individuele inisiatief. Baie Europese lande ondervind tans hierdie soort probleem. Die situasie in byvoorbeeld Duitsland en Nederland is reeds vir 'n aantal jare relatief stabiel en gesond. Ander lande soos Frankryk, België en Italië het 'n stadige maar voortdurende afname in getalle ondergaan, terwyl sommige soos Brittanje relatief onlangs 'n skerp afname in die onderrig van Latyn ervaar het wat nou 'n laagtepunt bereik het (Bulwer 2005: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/-classics/eu_classics/downloads/Bulwer.pdf [28.08.2009]).

Nietemin hou Latyn as keusevak sekere voordele in aangesien vinnige vordering met hoogs gemotiveerde studente gemaak kan word. In taalonderrig is daar nou ook materiaal beskikbaar om aan enige vlak waarby studente begin en die tipe kursus, te voldoen: vinnige lees of grammaties gebaseerd; oorspronklike tekste van die begin af of 'n geleidelike leerkurwe met kunsmatige Latyn. Kursusse in klassieke beskawing kan deur enigiemand sonder 'n agtergrond in 'n antieke taal geneem word. Onderwysers se las om groot getalle leerders te motiveer wat verplig is om 'n vak te neem waarin hulle nie belangstel nie, word verlig. Daarteenoor word nou eerder van onderwysers verwag om leerders te motiveer om die vak te neem en hulle enduit te behou (Bulwer 2005: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/downloads/Bulwer.pdf [28.08.2009]).

In Brittanje is Latyn vroeër in die meeste skole onderrig. Die onlangse afname in Latyn-onderrig kan veral toegeskryf word aan die feit dat Latyn na die invoer van die “Modern Language GCSE” geleidelik deur ander tale vervang is. Daar word egter 'n geleidelike ommeswaai beleef deurdat skole dit nou saam met ander klassieke tale onderrig (History of the Latin Language: http://www.translation-services-usa.com/latin_history.shtml [28.06.2008]). Die hernude belangstelling word ook nie net in privaatskole – vroeër die bewaarplekke van Latyn – ervaar nie, maar ook in Britse staatskole. 'n Tekort aan onderwysers is egter 'n struikelblok in die terugkeer van Latyn as vak in skole (Asthana 2007: <http://www.guardian.co.uk/uk/-2007/may/13/schools.education> [10.01.2010]).

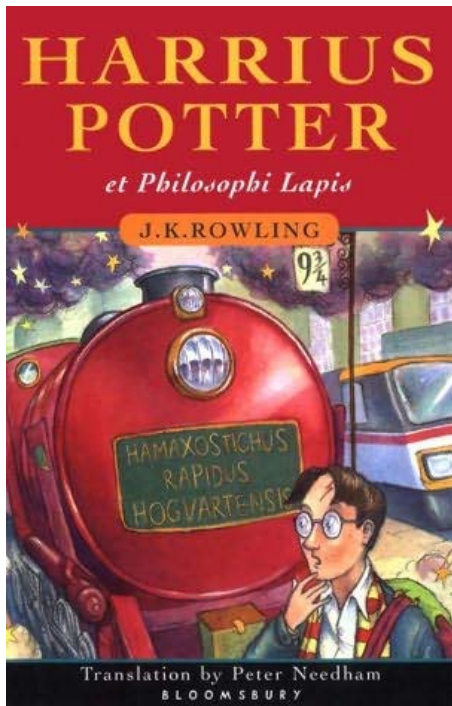
In die VSA is daar ook 'n herlewing van Latyn. 'n Taal wat eens as verouderd en ontoepaslik verklaar is, word nou ywerig deur 'n nuwe generasie studente bestudeer. Latyn word weer as die taal van geleerdes

en opgevoede mense beskou, as die taal van sogenaamde suksesvolle mense. Dit is waarskynlik die aantrekkingskrag en baie skole bemark hierdie idee. Meer hoërskole het die merkbare voordele van Latyn begin besef. Dit help met die ontwikkeling van woordeskat en grammatika vir hoër “SAT” (“Scholastic Aptitude Test”) punte. Latyn is ook aanloklik vir kollege toelatingsbeamptes as ’n teken van vaardighede in kritiese denke en as bewys van ware intellektuele passie (Hu 2008: <http://www.nytimes.com/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> [7.10.2008]).

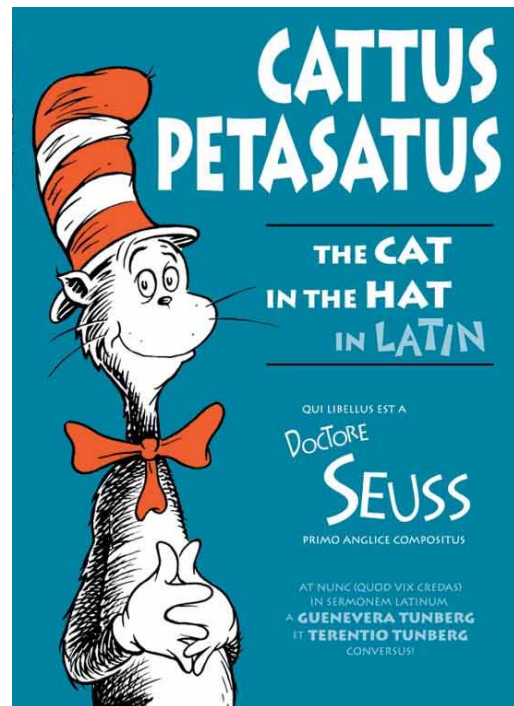
Klassieke letterkundige werke kan beter in hul oorspronklike taal as in vertaling waardeur word, daarom is Goethe beter in Duits, Flaubert beter in Frans en Vergilius beter in Latyn. ’n Student wat in sy/haar Latynse studies volhard, word ruim beloon wanneer die oorspronklike teks uiteindelik gelees kan word. In baie gevalle is dit wat studente se belangstelling in Latyn prikkel (Hu 2008: <http://www.nytimes.com/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> [7.10.2008]).

Latyn was eens in baie openbare en kerkskole in die VSA ’n vereiste, maar het gedurende die 1960s in onguns verval toe studente teen tradisionele klaskamer-onderrig gerebelleer het. Selfs die Rooms-Katolieke Kerk het van Latyn as die amptelike taal van die Mis wegbeweeg. Belangstelling in Latyn is effens in die 1970s aangewakker en het begin om in die 1980s toe te neem met die beweging in baie skole wat ’n terugkeer na grondbeginsels voorgestaan het. Dit het egter eers werklik in die laaste paar jare momentum verkry deurdat ’n taal wat lank as ’n ivoortoring beskou is geleidelik die populêre kultuur geïnfiltreer het (Hu 2008: <http://www.nytimes.com/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> [7.10.2008]).

Die skrywer van die *Harry Potter* boeke gebruik Latynse woorde vir name en towerspreuke en ten minste twee boeke van die reeks is in Latyn vertaal (*Harrius Potter et Philosophi Lapis* [“Harry Potter and the Philosopher’s Stone”] en *Harrius Potter et Camera Secretorum* [“Harry Potter and the Chamber of Secrets”]). Ander boeke wat ook al in Latyn vertaal is, is verskeie deur Dr. Seuss (*Cattus Petasatus* [“The Cat in the Hat”]), A.A. Milne se *Winnie-the-Pooh* (*Winnie ille Pu*) en die *Asterix*-reeks (Figure 2 & 3). Films soos “Gladiator”, “Troy” en “300” het ook glans aan die antieke wêreld verleen (Hu 2008: <http://www.nytimes.com/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> [7.10.2008]). Dit is ook merkwaardig dat die dialoog van die film, “The Passion of the Christ”, in Latyn (en Aramees) is.

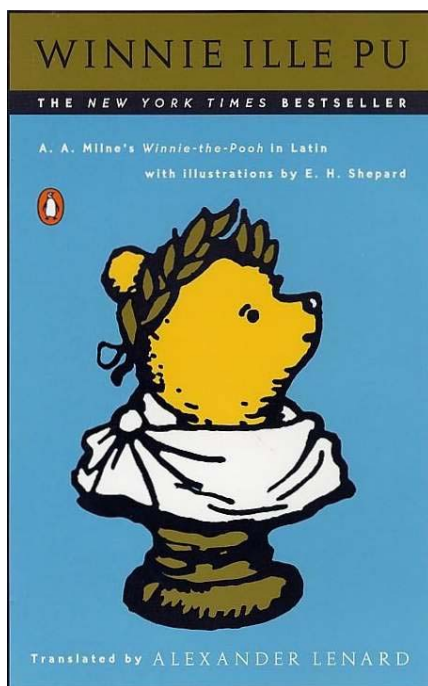

<http://www.fantasticfiction.co.uk/images/n27/n138407.jpg>
(28.08.2009)

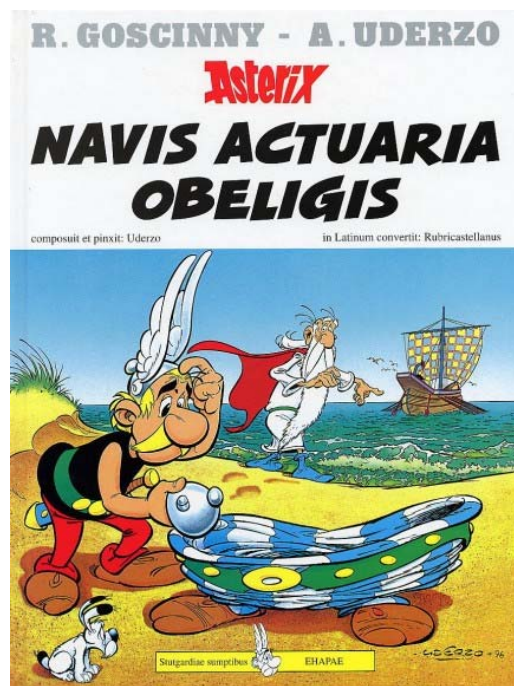

<http://www.zenoli.net/wp-content/2007/03/cattus-petasatus.jpg> (28.08.2009)

Figuur 2: Harry Potter en Dr. Seuss in Latyn.

<http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/images/boritik/winnie-ille-pu-1.jpg> (28.08.2009)

<http://www.asterix.com/bd/albs/30lt.jpg> (28.08.2009)

Figuur 3: Winnie-the-Pooh en Asterix in Latyn.

Latyn-onderwysers verklaar dat vandag se Latyn-klasse meer studente lok omdat hulle ontwikkel het van droë grammatika en ingewikkelde vertalings tot lewendiger lesse wat op kultuur, geskiedenis en die daaglikse lewe van die Romeine fokus. Daarbenewens het Latyn-onderwysers en studente die taal buite die klaskamer bevorder deur klubs, poësie-kompetisies en skyn-strydwawedrenne (Hu 2008: <http://www.nytimes.com-/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> [7.10.2008]).

2.1.3.3 “Kommunikatiewe” Latyn

Ondersteuners van die groeiende Lewende Latyn (“Living Latin”) beweging glo dat Latyn op dieselfde manier as moderne “lewende” tale onderrig kan word, dit wil sê as beide ’n gesproke en geskrewe kommunikasiemiddel. Een van die interessantste aspekte van so ’n benadering is dat dit teoretiseer oor hoeveel van die antieke skrywers stilisties die klanke van die taal gepraat en geïnkorporeer het. Sonder ’n begrip van hoe die taal veronderstel is om te klink, is dit baie moeilik om patrone te identifiseer wat gewoonlik in Latynse digkuns onderskei word. Instellings wat Lewende Latyn-onderrig aanbied, sluit die Vatikaan en die Universiteit van Kentucky in. In die VSA is daar ook ’n florerende mededingende organisasie vir hoërskoolstudente in Latyn, die “National Junior Classical League” (History of the Latin Language: http://www.translation-services-usa.com/latin_history.shtml [28.06.2008]).

Die konsep van “Lewende Latyn” is basies ’n beywering vir die herstel van die metodologiese tradisie wat vir eeue die norm in Europa was. Dit is dieselfde tradisie wat die groot klassici van die Renaissance voortgebring het en die vertaling-gebaseerde benadering – nou algemeen “tradisioneel” (Grammatika-Vertaling) genoem – ver vooruitdateer (Llewellyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]).

Die meriete van lewende taal-onderrigmetodes wat op Latyn toegepas word, word egter nog voordurend in Latyn-onderwys gedebatteer (Llewellyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]).

Mondelinge Latyn is ’n besondere klaskamerwerktuig. Die praat van Latyn in die klaskamer is nie ’n doel op sigself nie. Dit is eerder ’n uniek doeltreffende manier om die einddoel te verwesenlik wat die primêre mikpunt van alle Latyn-onderrig sedert die einde van die Oudheid was: die lees van Latynse letterkunde (Llewellyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]).

Na raming is daar nou net ongeveer 3 000 mense op die planeet wat werklik ’n gesprek in Latyn kan voer. Dit is moeilik om selfs ’n paar honderd van hulle op ’n keer bymekaar te kry, selfs by internasionale Latyn konferensies. Indien mondelinge oefeninge se waarde bloot funksioneel is, dit wil sê hulle is van waarde en legitiem omdat hulle studente toerus om met ander individue wat dieselfde taal gebruik te kan kommunikeer, dan word hul gebruik in die Latyn-klaskamer oor die algemeen baie moeilik geregverdig. (Llewellyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]).

Volgens Llewellyn (<http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]) is dit nogtans klaarblyklik verkeerd om te beweer dat Latyn onmoontlik sonder die gebruik van mondelinge oefeninge gelees kan word. Talryke bewyse bestaan wat die teendeel bewys: leerders en onderwysers wat ’n gemaklike en subtiële waardering vir die geskrewe Latynse woord het. Baie Latyn-onderwysers het ’n paar uitblikker

studente geken of onderrig wat uiters goed kon lees en tog nie die taal kon praat nie. Vir elke uitblikker student is daar egter baie talentvolle leerders wat na 'n paar weke opgee of na 'n jaar of twee verveeld raak. Hulle beweeg dan aan na iets wat hulle kan internaliseer en werklik hulle eie kan maak – soos Frans of Spaans. Die tradisionele metode (Grammatika-Vertaling) kan redelik goed vir die 50% visuele leerders in die klas werk (inderdaad, uiters goed vir die top 2%). Die res word egter benadeel – die ouditoriese en kinestetiese leerders, wie se primêre leermetodes selde deur hierdie metode aangespreek word. Korrek toegepaste mondelinge oefeninge in die Latyn-klaskamer kan hierdie historiese onderbediende studente help. In die proses word die visuele leerders ook “kruis-oefening” gebied (Llewellyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> [28.03.2008]).

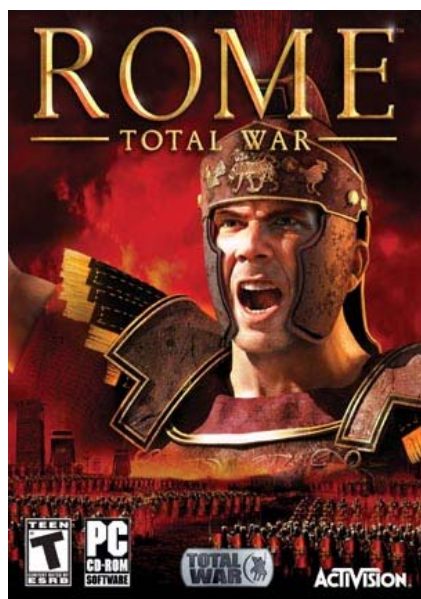
2.1.3.4 Pedagogiese Tegnieke en Middele

Die onderrig van Latyn is nie sonder uitdagings nie. Die meeste studente neem vreemde tale om aan graaddoeleindes te voldoen en nie vir die genot om 'n nuwe taal aan te leer nie. Hulle neem ook dikwels die moderne, “lewende” tale soos Spaans en Frans. Latyn word ook nie juis gespreksmatig onderrig nie. Dit kan die leer daarvan 'n vervelige reeks memoriserings van woordeskat en selfstandige naamwoord- en werkwoorduitgange vir die student maak. Dit is belangrik vir die Latyn-onderwyser om die leer van die taal interessant te maak vir studente wat wel besluit om dit aan te pak en nie net op die memorisering van morfologie te fokus nie. Daar is verskeie maniere waarmee sukses in Latyn-onderrig behaal kan word (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

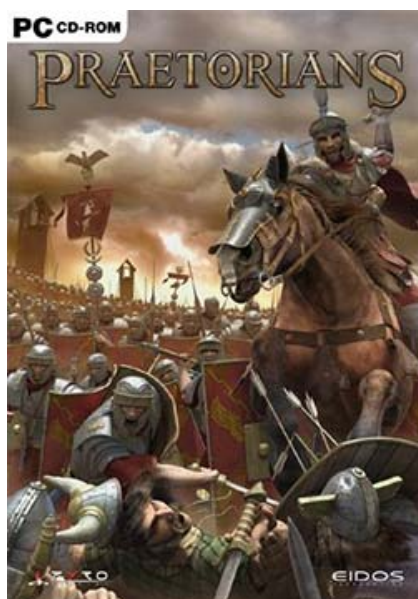
Die gebruik van moderne tegnologie om 'n antieke taal te onderrig mag op die oog af onwaarskynlik lyk, maar daar is baie hulpmiddels aanlyn beskikbaar om die Latyn-onderwyser in sy/haar werksaamhede te ondersteun. Baie webwerwe bied tabelle, tutoriale en speletjies om nie net die onderwyser van hulpmiddels te voorsien nie, maar ook om die studente te prikkel. Die leer van Latyn kan deur tegnologie vergemaklik word, terwyl studente toegelaat word om die Internet as opvoedingshulpbron te gebruik. Deesdae word van studente verwag om die Internet akademies en uiteindelik professioneel te gebruik. Om die leer van Latyn met die leer van rekenaarvaardighede te kombineer is 'n perfekte manier om die gaping tussen antiek en modern te oorbrug (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

Rekenaarspeletjies met 'n geskiedkundige inslag, soos *Rome Total War*, *Praetorians*, *Caesar* (Figuur 4), kan suksesvol in Latyn-onderrig geïnkorporeer word. Hul vernaamste voordeel is dat hulle inligting oor klassieke samelewings oordra. Die speler word in regstreekse kontak met historiese gebeurtenisse en *realia* geplaas wat andersins baie moeiliker gedurende klasse beskryf of gevisualiseer kan word (byvoorbeeld

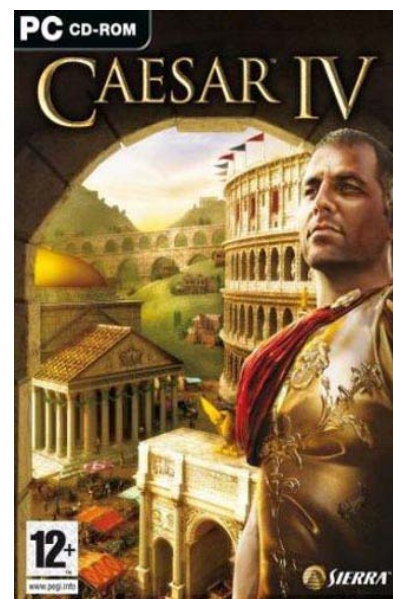
beroemde Romeinse veldslae soos dié van Beneventum, Gergovia, Trebia, ensovoorts word in die speletjies betrek) (Tabarcea & Ghita 2005: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/-eu_classics/downloads/Ghita.pdf [10.07.2008]).

http://img2.blogcu.com/images/g/a/gtaoyun/rome_total_war_box.jpg (31.08.2009)

http://wpcontent.answers.com/wikipedia/en/1/1c/Praetorians_Coverart.png (31.08.2009)

http://img.game.co.uk/ml/3/3/4/4/334452ps_500h.jpg (31.08.2009)

Figuur 4: Voorbeelde van “klassieke” rekenaarspeletjies: Rome Total War, Praetorians en Caesar.

Verder is ’n groot voordeel van opvoedingstegnologie die voorsiening van minder vervelige vorme van Latynse dril oefeninge as die tradisionele metodes wat voordrag of geskrewe oefeninge omvat. Studente word in staat gestel om teen hul eie pas te werk en take te herhaal soos nodig. In die proses word klaskamertyd vir die lees van Latyn en kultuurbespreking beskikbaar gemaak (McManus 2002: <http://www.vroma.org/~bmcmanus/marylandtech2.html> [28.06.2008]).

’n Ander manier om die leer van die Latynse taal interessant te maak, is om Romeinse geskiedenis en mitologie in die onderwerp te inkorporeer. Deur geskiedenis en mite deel van die studie van die Latynse taal te maak, verkry studente begrip vir die oorsprong van die taal. Hulle waardeer ook die impak wat die taal en die Romeinse geskiedenis op die moderne wêreld gehad het, meer. Speletjies en toneelstukke wat Romeinse mitologiese verhale en literatuur benut, kan ook gespeel of opgevoer word. Studente kan alles leer van Romeinse militêre strategie, tot Romeinse ingenieurswese, Romeinse kookkuns en Romeinse kleredrag (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

Dit kan frustrerend vir die Latyn-onderwyser wees as die taal misverstaan en onderwaardeer word. Deur moderne tegnologiese en kreatiewe onderrigmetodes te gebruik, kan die sogenaamde “dooie” Latynse taal egter weer herlewe. Sodoende sal studente nie net ’n taal leer nie, maar ’n duideliker begrip van Engelse

grammatika verkry, asook 'n grondslag wat hul keuses verbreed wanneer hulle aan 'n universiteit begin studeer (Davison 2006: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> [9.07.2008]).

2.1.4 Latyn buite die Opvoedkunde

Figuur 5: Nuntii Latini-webblad (<http://www.yleradio1.fi/nuntii/> [15.02.2010]).

Die herlewing in Latyn is nie slegs tot die opvoedkunde beperk nie. Die gebruik van Latyn in die kommunikasiesfeer getuig hiervan. Sedert 1989, het die Finse Uitsaaimaatskappy (YLE), *Nuntii Latini* (Figuur 5), 'n weeklikse nuusopsomming in “klassieke Latyn” vir die radio ontwikkel (<http://www.yleradio1.fi/nuntii/>) (Farrell 2001: 109). Dit is ontwerp om klassieke Latyn lewendig te hou deur artikels oor sake van die dag en wêreldnuus in Latyn te verskaf. Die radioprogram, asook die webwerf wat daarmee saamgaan, is ideale hulpmiddels vir hoër vlak lees oefening in Latyn, terwyl die studie en onderrig van klassieke Latyn terselfdertyd bevorder word (*Nuntii Latini*: <http://www.intute.ac.uk/cgi-bin/fullrecord.pl?handle=humbul15778> [18.08.2010]). Een uitvloeisel van hierdie poging is 'n jaarboek van onlangse geskiedenis in Latyn geskryf wat uit programtranskripsies bestaan. Twee lede van die uitsaaispan doseer Latyn by die Universiteit van Helsinki. Die Universiteit

van Jyväskylä spog met 'n fakulteitslid in die Departement van Letterkunde wat “tradisionele Finse tango's” en rockmusiek, insluitende verskeie liedjies deur Elvis Presley, in Latyn vertaal deur 'n kollega in die Departement van Latyn, as ekstra werk opvoer. Laasgenoemde beplan ook om lewendige kommentaar in Latyn op 'n hokkiewedstryd te lewer. In Junie 1997 het dieselfde universiteit as gasheer opgetree vir die *Nonus Conventus Internationalis Academiae Latinati Fovendae*, 'n vereniging wat onder andere gespreksmatige Latyn bevorder (Farrell 2001: 109).

Latyn is duidelik nog springlewendig as 'n “dooie” taal. Met die vernuwing in opvoedingstegnieke en -middele en die hernude belangstelling is die toekoms definitief meer rooskleurig.

2.2 VERGILIUS

2.2.1 'n Oorsig

Figuur 6: Mosaïek getiteld “Vergilius besig om die *Aeneïs* te skryf, geïnspireer deur twee Muses,” Clio (links) is die muse van vertelkuns en Melpomene (regs) is die muse van tragedie. Vroeë 3de eeu n.C., Bardo Museum in Tunis, Tunisië (<http://pro.corbis.com/Enlargement/Enlargement.aspx?id=RW005158&ext=1> [14.09.2009]).

Publius Vergilius Maro, die Engelse “Virgil” (of “Vergil”), is in Oktober 70 v.C. naby Mantua in Noord-Italië gebore waar hy sy grootwordjare deurgebring het. Sy pa was 'n landbouer op 'n kleinhoewe. In Vergilius se digkuns kan sy liefde vir die Italiaanse landskap en die eenvoudige deugde van die mense wat dit bewerk het, deurgaans gesien word. Hy het die beste moontlike opvoeding van die tyd ontvang, eers in Cremona, toe Milaan en uiteindelik Rome. Hy sou 'n deeglike opvoeding in die Griekse en Romeinse digters asook in retorika en filosofie ontvang het. Sy kennis van Grieks en die Griekse lewenswyse was breedvoerig en grondig. Sy hele lewe was dié van 'n digter en geleerde. Hy het persoonlik geen rol in die militêre of politieke lewe gespeel nie. Na bewering was sy gesondheid effens delikaat en sy persoonlikheid skaam en ingetoë. Hy het

egter baie in Romeinse nasionale aangeleenthede belanggestel en het nabye kontak met eietydse gebeurtenisse gehad danksy sy vriendskap met magtige en vername persoonlikhede, soos Pollio, Gallus, Maecenas en selfs Keiser Augustus (Williams 1992: 11).

Sy eerste werk, die *Eclogae* (“*Eclogues*”; “*Seleksies*”), 'n versameling van tien pastorale gedigte of herdersdigte, is tussen 42 en 37 v.C. geskryf. Hulle het hom onmiddellike erkenning besorg (Williams 1992: 11 – 12). Die *Eclogae* bied 'n kunsmatige, geïdealiseerde beeld van 'n wêreld gevul met singende

herders – die Arkadië van ’n latere Europese pastorale of landelike ideaal – maar is ook met verwysings na kontemporêre politieke figure gevul (Virgil: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [28.06.2008]).

Vergilius se volgende werk, die *Georgica* (“*Georgics*”), is in 29 v.C. gepubliseer. Dit is ’n didaktiese gedig, in vier boeke, oor boerdery. Dit is wesenlik ’n terugblik op die werk van die argaïese Griekse digter, Hesiodos (ca. 700 v.C.) (Virgil: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [28.06.2008]). Die *Georgica* is nie soseer ontwerp om sistematiese onderrig te verskaf nie, maar eerder om sy lesers met ’n liefde vir die grond te besiel en om die belonings van die boer se harde werk uit te beeld (Williams 1992: 12). Dit is aan die Romeinse staatsman en Vergilius se beskermheer, Gaius Maecenas, opgedra. Sy ondersteuning het Vergilius in staat gestel om voltyds op studie en skryf te konsentreer (Virgil: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [28.06.2008]).

Vergilius het sy laaste grootste werk, die *Aeneïs* (“the *Aeneid*”), ’n epiese gedig in twaalf boeke, in ongeveer 29 v.C. begin skryf. Sy epos is ’n terugblik op Homeros se twee epiese gedigte die *Odusseia* (“the *Odyssey*”) en die *Ilias* (“the *Iliad*”) van die 8ste eeu v.C. Dit beskryf die reis van die Trojaanse held Aeneas na Italië en die oorloë wat hy moes onderneem toe hy uiteindelik daar aanland. Die gedig bied egter nie slegs ’n weergawe van Rome se vroegste oorsprong nie – dit sinspeel op die hele verloop van Romeinse geskiedenis wat in die regering van Augustus sal kulmineer. So dui die tragedie van Dido, die koningin van Kartago, wat tot selfmoord gedryf is weens haar passie vir Aeneas, op die uiteindelijke oorsprong van die Puniese Oorloë – Rome se latere oorloë teen Kartago vir beheer oor die westelike Middellandse See. Net so voorafskadu Aeneas se stryd ook in sekere opsigte dié van Augustus in die herstel van Rome (Virgil: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [28.06.2008]).

Die *Aeneïs* is wesenlik ’n nasionale gedig. Dit is ’n beeld van die Romeinse karakter en ideale wat in ’n tyd geskryf is toe optimisme geheers en die Romeine gevoel het dat ’n nuwe en glorieryke hoofstuk begin het. Vergilius het hierdie hoop en opwinding beleef en sy gedig geskryf om die Romeinse karakter te verken, te suggereer wat dit behoort te wees en wat die Romeine die wêreld kon leer (Williams 1992: 12).

Vergilius het elf jaar aan die skryf van sy gedig gewy. In 19 v.C., toe hy beplan om nog ’n verdere drie jaar daaraan te bestee, het hy ’n reis na Griekeland onderneem om plaaslike kleur vir die hersiening van die gedig se Griekse komponente te bekom. Hy het tydens die reis siek geword en na Italië teruggekeer. Hy het egter gesterf kort nadat hy by Brundisium (Brindisi) aangeland het. Sy sterwenswens was dat die gedig verbrand moes word, maar Keiser Augustus het dit verbied en dit is postuum gepubliseer (Williams 1992: 12).

2.2.2 Onderrig

Vergilius se *Aeneïs* is waarskynlik die werk deur 'n Romeinse skrywer wat in die geskiedenis van Westerse letterkunde die mees voortdurend gelees en bespreek is. Sy poëtiese tydgenote verwys na hom, sy opvolgers sinspeel op hom en antieke grammatici het oorvloedige kommentare oor sy werke nagelaat. Sy digkuns is 'n regstreekse voorganger van latere voortreflike digers soos Dante, Chaucer, Spenser, Shakespeare, Milton en Pope. Sy werke is vertaal deur onder andere Thomas Phaer, William Webbe, Richard Stanyhurst, John Dryden, John Ogilby, Richard Lauderale, Christopher Pitt, Percy Shelley, William Wordsworth, John Keats, William Morris, C.H. Sisson, Rolfe Humphries, Henry Surrey en C. Day Lewis. Vergilius het wel kritiek van baie 18de en 19de eeuse digters (insluitende Samuel Johnson, George Crabbe, Samuel Taylor Coleridge en Lord Byron) ontvang. Hulle het fout gevind met wat hulle as sy politieke agenda en nabootsing van Homeros beskou het. Nogtans is hy steeds deur baie van hierdie skrywers nageboots asook deur Wordsworth, Walter Savage Landor en Samuel Rogers. Alfred Tennyson het hom baie hoog geag, so ook Robert Fitzgerald. T.S. Eliot het indirek na hom verwys (meestal deur Dante) en W.H. Auden het op sy werk gereageer (Anderson & Quartarone 2002: xi).

Al hierdie aandag, beide positief en negatief, behoort ons nie te verbaas nie. In Vergilius word 'n digter van bykans volmaakte talent gevind. As digter het hy tradisie waargeneem, maar nie slaafs nagevolg nie. Sy werk is 'n ingewikkelde neksus van poëtiese sinspeling, historiese allegorie, tradisionele aanpassing, innovasie en artistieke spitsvondigheid. Al hierdie fasette het tot 'n voortdurende belangstelling in sy digkuns bygedra. Die veelkantigheid van sy werk moedig vandag steeds lewendige debat aan en maak die *Aeneïs* 'n uitdagende gedig om te onderrig (Anderson & Quartarone 2002: xi).

Die faktore en uitdagings wat met die onderrig van die *Aeneïs* vereenselwig word, is talryk en veelvlakkig. Vertroudheid met kulturele en historiese agtergrond is belangrik en kennis van genre en literêre tradisie noodsaaklik. Die subtiliteite betrokke by die interpretasie van Vergilius se digkuns kompliseer sake verder. Om 'n teks wat van 'n ander kultuur en tyd afkomstig is, betekenisvol en aantreklik vir studente te maak, vereis begrip, sensitiwiteit en toewyding van die onderwyser (Anderson & Quartarone 2002: 37).

Die feit dat Latyn as 'n standaard vereiste vir kollege-studente in die VSA in die laat 1960s en vroeë 1970s laat vaar is, vererger net die las vir onderwysers van hierdie teks. Voorts, sedert die *Aeneïs* baie onlangs 'n welbekende kenmerk van kursusse soos Epos in Vertaling, Oorsig van Klassieke Letterkunde en ander kursusse in die geesteswetenskappe geword het, bereik die teks dalk meer studente as ooit en

word dit deur meer onderwysers onderrig wat nie formeel in die klassieke opgelei is nie⁵ (Anderson & Quartarone 2002: xi).

2.2.3 Vertaling

Die *Aeneïs* word al die afgelope 500 jaar in Engels vertaal⁶. Die ontwikkeling van die drukpers wat die behoefte vir Latynse manuskripte beëindig en lesers in staat gestel het om tekste van Vergilius maklik en goedkoop te bekom, was ook die dryfveer vir vertalings van die Latyn. Die eerste vertaling was 'n prosawerk wat deur die baanbreker Engelse uitgewer, William Caxton, in 1490 uitgebring is. Die doel was om die *Aeneïs* getrou saam te vat. In werklikheid was dit hoofsaaklik 'n vertaling van 'n Franse werk van 1483 wat populêre voorkeure vir 'n geromantiseerde verhaal van Aeneas bevredig het. Gavin Douglas, 'n geleerde Skotse biskop, het tydens sy ballingskap in Engeland gedurende die jare 1512 – 1513 'n noukeurige vertaling van elke reël van Vergilius se gedig die lig laat sien. Hy het die Skotse idioom gebruik, maar sy werk word as die eerste vers- of poëtiese vertaling van die *Aeneïs* in Engels beskou. Douglas het nie die werk in Engeland of Skotland gepubliseer nie. Gedurende sy leeftyd en jare na sy dood in 1522, was Douglas se vertaling onbekend en het sodoende geen invloed op latere vertalings gehad nie. Na sy dood is die manuskrip gevind, maar omdat dit in Skots was en dus onwinsgewend, het Londense uitgewers eers in 1553 gewaag om dit te druk (Anderson 1999: 285).

Gedurende die 1550s, voor die gepubliseerde weergawe van Douglas se vertaling 'n houvast kon kry, is daar aan 'n tweede vertaling, in Engels en in 'n lewendige nuwe metrum wat destyds baie gewild was, begin werk. Thomas Phaer het veertieners (“fourteeners”) in sy vertaling van die *Aeneïs* gebruik en het Boek 9 voltooi en aan 10 begin toe hy in 1560 sterf. Die onvolledige weergawe is postuum gepubliseer en het onmiddellike sukses behaal. 'n Ander ondernemende geleerde-digter, Thomas Twyne, het daarom besluit om die laaste drie boeke in dieselfde algemene styl te voltooi. Die volledige vertaling van die hele *Aeneïs* het in 1573 verskyn en onmiddellik byval en welslae in Brittanje geniet. Vir 'n eeu was dit die gewildste vertaling en is herhaaldelik herdruk. Gedurende die Restourasie, na mate die heroïese koeplet die gunsteling versvorm geword het, het 'n aantal vertalers Phaer en Twyne probeer oortref. Hul pogings is egter deur die luisterryke weergawe van John Dryden oorskadu. Alhoewel hy by sy minder bekwame

⁵ Die Departement Antieke Studie van die Universiteit van Stellenbosch het in 2007 'n voorgraadse kwartaalmodule in Antieke Kulture (Die Klassieke Epos), met Latyn nie 'n voorvereiste nie, aangebied waarin onder andere Vergilius se *Aeneïs* met tweede- en derdejaar studente behandel is (Antieke Kulture 212/312: Kursusinligting 2007). Nagraads is daar die MPhil in Antieke Kulture wat onder andere 'n module: Griekse en Romeinse Epos bied (ook met Latyn nie 'n voorvereiste nie) waarin onder andere die *Aeneïs* bestudeer en interpreteer kan word (MPhil in Antieke Kulture: Kursusinligting). Waar studente wel Latyn as vak neem, is die *Aeneïs* al in byvoorbeeld die 2de of 3de jaar van studie behandel. Nagraads kan 'n student met 'n B-graad in Latyn met die HonneursBA in Klassieke Letterkunde begin en nog meer in diepte met die digter omgaan (Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe Jaarboek 2009 Deel 4).

⁶ Afrikaanse vertalings van die *Aeneïs*: Blanckenberg, N.A. 1980. *Van wapens en 'n man: versvertaling van die Aeneïs*. Durbanville: Boschendal. (versvertaling); Benade, J.T. c1975. *Publius Vergilius Maro: Die Aeneïs*. Pretoria: Unisa. (prosavertaling).

voorgangers frases en verse geleen het, het hy tog 'n produk wat duidelik sy eie was, geskep. Dryden se vertaling, in 1697 gepubliseer, het vir twee eeue alle ander vertalingspogings oorheers (Anderson 1999: 285 – 286).

Hoewel die Eerste Wêreldoorlog vrae by Britse digters en skrywers oor heroïese oorlogvoering laat ontstaan het, het dit nie tot 'n populêre nuwe vertaling van Vergilius in 'n ander idioom as die heroïese koeplet aanleiding gegee nie. Diegene wat hul hand aan 'n prosavertaling gewaag het, het te ver van die oorspronklike beweeg om baie aanhangers te wen. Die gespanne tye van die Tweede Wêreldoorlog in Brittanje het uiteindelik gelei tot hernude belangstelling in die *Aeneïs* en sy spesiale soort onromantiese heroïsme as 'n parallel vir moderne oorlogvoering. Vir hierdie era het die gedig sy ideale vertaler en 'n vars gees in Cecil Day Lewis gevind en sy eerste ideale medium in BBC radio. Day Lewis het agtereenvolgens, dag na dag, sy weergawe van Vergilius se twaalf boeke voorgelees en die harte van die oorloggeteisterde Britte het daarop gereageer. Die VSA het deur die Tweede Wêreldoorlog met sy eie retoriek gegaan, sonder die selfbesinning wat Vergilius en Day Lewis se weergawe sulke diep snare in Engeland laat aanroer het (Anderson 1999: 286).

Na die oorlog het veranderende omstandighede in Amerikaanse opvoeding mense in die VSA 'n geleentheid gebied om uit Day Lewis en 'n reeks daaropvolgende vertalers voordeel te trek. In die 1950s het 'n beduidende oplewing in hoërskool- en kollegekursusse plaasgevind wat die klassieke letterkundige werke, die sogenaamde Groot Boeke, beklemtoon het en studente aan klassieke beskawing, aan Romeinse geskiedenis en letterkunde, of selfs aan ryk genres soos antieke epos, voorgestel het. Algemene opvoeding het beoog dat studente met 'n mate van kennis van Griekse en Romeinse geskiedenis en letterkunde en 'n mate van waardering vir die ooreenkomste en verskille tussen antieke en moderne kulture behoort te gradueer sodat 'n beter begrip vir die gemeenskaplike mensdom gevolglik sou ontstaan. Amerikaanse onderwysers het gou besef dat studente teen Dryden en enige ander vertaler sou rebelleer wat gestileerde woordeskat, verouderde konsepte en die lank reeds verwerpte heroïese koeplet gebruik het. Studente het iets duidelik, leesbaar en interessant verlang. Op dié manier het 'n groot dryfkrag vir nuwe vertalings en merkwaardige winste vir die vertaler en uitgewer ontstaan wat aanleiding gegee het tot mededingende weergawes van Vergilius (asook van Homeros en die Griekse tragedieskrywers) vir hierdie nuwe kursusse en duisende nuwe lesers. Die eerste suksesvolle vertaling was dié van Rolfe Humphries in 1951 wat daarna dikwels herdruk was. Dit is deur Day Lewis s'n in 1952 en deur baie ander, ten minste 'n goeie weergawe elke dekade, gevolg. Merkwaardig is dié van F.O. Copley (1965), Allen Mandelbaum (1971) en Robert Fitzgerald (1983) (Anderson 1999: 286 – 287). Meer onlangs het die prosavertaling van David West (1990) die lig gesien en die mees onlangse vertaling is dié van Robert Fagles (2006) in versvorm. Robert Fagles se vertaling word beskou as waarskynlik die *Aeneïs* vir die

nuwe eeu (Jenkyns 2007: <http://www.tls.timesonline.co.uk/article/0,,25345-2589259,00.html> [28.06.2008]).

Poëtiese of versvertalings van Grieks en Latyn het oor die algemeen gepoog om die antieke teks tot die vertaler se tye te laat spreek deur die styl van eietydse spraak na te boots. Dit was die uitdruklike oogmerk van Dryden: “to make Virgil speak such English as he would himself have spoken, if he had been born in England, and in this present age.” Day Lewis het dit beaam en onderskrywe. Alhoewel dit natuurlik waar is dat geen vertaling ooit die gedig van ’n ander tyd en taal na ’n vreemde kultuur naatloos kan oordra nie, is dit ook duidelik dat die praktiese teorie van digters soos Dryden en Day Lewis ’n mate van verfyning benodig. Die kompensasië-faktor, wanneer vertalers probeer vergoed of kompenseer vir die verskille tussen hul eie tyd en taal en dié van die gedig, behoort ook ingesluit te word (Anderson 1999: 287).

Die vertaling van Vergilius se *Aeneïs* bied ’n geweldige uitdaging. Dit is ’n ongetwyfeld waar dat alle digkuns iets in vertaling verloor, maar veel meer as in die geval van Homeros se werke lê die wese van Vergilius dikwels nie in wat gesê word nie, maar in die manier waarop dit gesê word. In alle Europese letterkunde is Vergilius se vaardigheid in die manipulasie van metrum ongeëwenaar (Jenkyns 2007: <http://www.tls.timesonline.co.uk/-article/0,,25345-2589259,00.html> [28.06.2008]).

Vergilius het ’n poëtiese metrum gebruik wat sedert Homeros se epe en die bewonderde werke van Hesiodos deur verhalende en didaktiese digkuns in Griekeland benut is. Die eerste Romeinse epe is in inheemse Italiaanse metrum geskryf. Toe Romeinse skrywers egter die voortreflikheid van Griekse vorme besef het, is die Griekse heksameter van Homeros en sy opvolgers ook vir Romeinse epos oorgeneem. Quintus Ennius was die eerste om ’n Latynse epos in heksameters te skryf. Sy epiëse gedig die *Annales* (“Annals”) was ’n kroniek van Romeinse glorie soos vergestalt in die epiëse verhaal van Aeneas en die legendariese stigting van Rome tot by die kontemporêre militêre suksesse van Romeinse generaals aan die begin van die 2de eeu v.C. Ennius se epos het sy lesers so aangegryp, as so ’n verhewe Latynse mededinger vir Homeriese epos, dat alle epos daarna sy heksameters gebruik en ontwikkel het as die vereiste poëtiese vorm. Totdat Vergilius se gedig egter gepubliseer is, het geen digter Ennius se sukses uitgedaag nie. Vergilius en Horatius moes die *Annales* op skool studeer en memoriseer. Baie gou na die *Aeneïs* in 17 v.C. verskyn het, het studente slegs Vergilius bestudeer. Metries en tematies het Vergilius sy voorganger oorskadu (Anderson 1999: 287 – 288).

Die heksameter, soos deur Homeros en latere Grieke benut en toe deur Ennius, Vergilius en latere Romeine aangepas is, was ’n veelsydige poëtiese middel. Dit was ideaal vir ernstige narratief en toesprake, soos in die *Aeneïs* gevind word. Dit is op ses metriese versvoete (soos die naam impliseer) gegrond. Die primêre eenheid is die daktil. ’n Daktil het uit drie lettergrepe bestaan. Die eerste, waarop

die klem val, was natuurlik lank en die tweede en derde kort en onbeklemtoon. Digters kon die daktil deur 'n versvoet van twee lang lettergrepe, 'n spondee genoem (ook op sy eerste lettergreep beklemtoon), vervang. Op dié manier, na gelang van die hoeveelheid toelaatbare vervanging, sou 'n enkele heksameter reël altyd ses beklemtoonde lettergrepe hê, maar die aantal lettergrepe en gevolglik die relatiewe spoed of swaarheid kon aansienlik verskil. In Latyn, na mate die digters die moontlikhede van die heksameter ontgin het, het dit toenemend maklik en aanloklik geword om daktille te skryf en 'n sag vloeiende narratief voort te bring. Digters het hul pouserings binne die versreël afgewissel en hulle was vry om te beweeg, wanneer hulle verkies, van een versreël na die volgende sonder 'n pouse – 'n enjambement of deurloop genoem – sodat kort sinne en langer periodieke stellings effektief gekombineer kon word (Anderson 1999: 288).

Die keuse van poëtiese vorm in vertaling word deur veranderende doelwitte en stilistiese voorkeure binne 'n kulturele periode bepaal, asook deur individuele digters se persepsies van die geskikste estetiese in Engels vir eposvertaling. Dit is eweneens waar dat die interpretasie van Vergilius en sy sienswyses van heroïsme met die kulturele beperkings van agtereenvolgende tydperke in Britse en Amerikaanse geskiedenis verander het en met die besondere bewustheid van die verskillende digters wat die gedugte taak van die vertaling van die *Aeneïs* aangepak het. Die trotse Skotse Biskop Douglas het wyd verskil van die teleurgestelde en arm Rooms-Katolieke Dryden, wie se probleme begin het nadat die Stuarts en hul Katolieke saak in twyfel getrek en van koninklike gesag gestroop is. Op sy beurt was hy, met sy nostalgie vir 'n vroom leier, ver van sy mededingers in die tye van en net na die Tweede Wêreldoorlog verwyder. Laasgenoemde was gewoon aan 'n grondwetlike regering en 'n koninklike skynhoof of glad geen koning nie, vir wie heroïsme nie uit oorgeërfde adellike gespruit het nie, maar uit persoonlike prestasie en aangebore morele waarde. Soos ryme en koeplette en kunstige retoriek voor oper betekenis en eenvoudige, natuurlike metra geswig het, so het die krag van Vergilius se passasies begin om op hul wesenlik ingewikkelde betekenis staat te maak, nie op uiterlike poëtiese vertoon nie (Anderson 1999: 295).

Net soos Vergilius en sy werke al vir eeue sedert sy afsterwe 'n invloed op studente, onderwysers, geleerdes, digters en skrywers gehad het, so duur hierdie besielende en ingewikkelde invloed in die 21ste eeu voort. Die kompleksiteit en prag van sy digkuns en die dieper betekenis daarin verweef, maak hom en sy digkuns 'n onuitputlike bron van studie, onderrig en uiteindelik vertaling.

TEORIE VAN GOEIE HIPERTEKS EN WEBONTWERP

Die ontwikkeling van hiperteks het 'n omwenteling in die rekenaarwêreld teweeggebring wat enorme spronge in die inligtingstechnologie veroorsaak het. Sonder hiperteks sou die Internet en die Wêreldwye Web (WWW) in hul huidige vorme nie bestaan het nie en sou die stoor en oordrag van enorme hoeveelhede en diverse soorte inligting haas onmoontlik gewees het.

3.1 DIE INTERNET EN DIE WEB

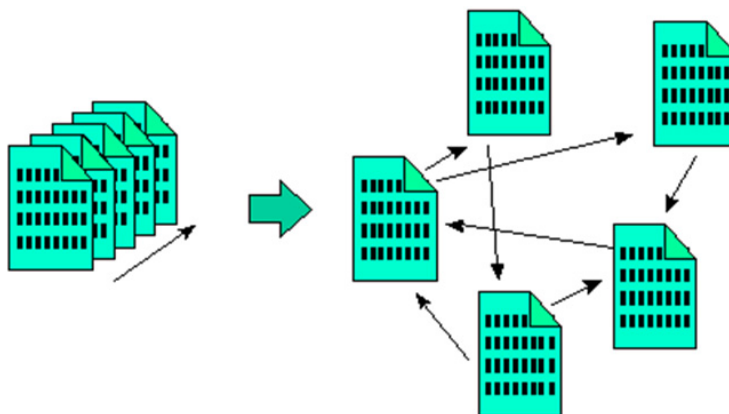
Die Internet is 'n rekenaar netwerk wat miljoene rekenars oor die hele wêreld verbind en kommunikasiegeleenthede aan regerings, besighede, universiteite, skole en tuistes verskaf. Enige moderne rekenaar kan aan die Internet verbind word deur bestaande kommunikasiestelsels te gebruik. Skole en universiteite verkry gewoonlik toegang tot die Internet deur die instansies se eie opvoedkundige netwerke. Privaat individue moet gewoonlik by 'n Internetdiensverskaffer ("Internet Service Provider [ISP]") inteken. Hulle kan dan hul rekenaar aan die Internet verbind deur 'n modem en hul plaaslike telefoonstelsel. Deesdae is daar baie verskillende maniere om 'n verbinding met die Internet te bekom, byvoorbeeld breëband ("broadband"), wat 'n vinnige verbinding aan die Internet via 'n standaard telefoonlyn is (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]) en draadlose ("wireless") Internetverbinding. Selfone en skootrekenars wat oor draadlose fasiliteite beskik, maak Internetverbinding makliker en alomteenwoordig.

Die Wêreldwye Web word beskryf as die magtigste en vinnigste groeiende Internetdiens en is nou bloot as die Web ("the Web") bekend. Toegang tot die Web word deur middel van 'n rekenaarprogram, 'n blaaier ("browser"), verkry. Voorbeelde van blaaiers is Internet Explorer (onlangs is Internet Explorer 8 uitgereik), Safari, Mozilla Firefox en Opera. Almal werk min of meer op dieselfde manier. 'n Webgebruiker kan deur 'n blaaier toegang tot webwerwe oor die hele wêreld verkry en bladsye inligting kan afgelaai word (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

Die Web word as 'n naatlose wêreld voorgestel waarin toegang tot alle inligting van enige bron op 'n konsekwente en eenvoudige wyse verkry kan word. Dit gebruik hiperteks as 'n aanbiedingsmetode, alhoewel dit nie noodwendig vereis dat skrywers hiperteks skryf nie. In die Web kan skakels van die hele of deel van 'n dokument na die hele of deel van 'n ander dokument lei. Dokumente hoef nie slegs uit teks te bestaan nie (W3 Concepts: <http://www.w3.org/Talks/General/Concepts.html> [8.07.2008]). Die meeste

webblaaie sluit beelde in en baie sluit klank, geanimeerde grafika, video en skakels – bekend as hiperskakels (“hyperlinks”) – na ander webwerwe in. (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

3.2 WAT IS “HIPERTEKS”?

Figuur 7: Lineêre teks (links) vs. Hiperteks (regs) (<http://www-cg-hci.informatik.uni-oldenburg.de/~airweb/Test-Inhalt/cbt/index.html> [8.07.2008]).

Die hiperteks-konsep is baie ouer as die Web. In sy artikel “As we may think” (1945), beskryf Vannevar Bush ’n denkebeeldige masjien “Memex” wat wesenlik ’n hipertekstoestel is wat die manier waarop die menslike verstand idees verbind en ’n verskeidenheid verskillende paaie volg eerder as om opeenvolgend aan te beweeg, in ag neem (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

Die term hiperteks is egter eers in die 1960s deur Ted Nelson bedink. Hiperteks is in HyperCard toegepas; ’n program wat vir die Apple Mac in 1987 ontwikkel is en as die eerste suksesvolle (aflyn [“offline”]) hiperteksstelsel voor die koms van die Web erken word. Hoofsaaklik is die Web hiperteks wat oor die Internet beweeg (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

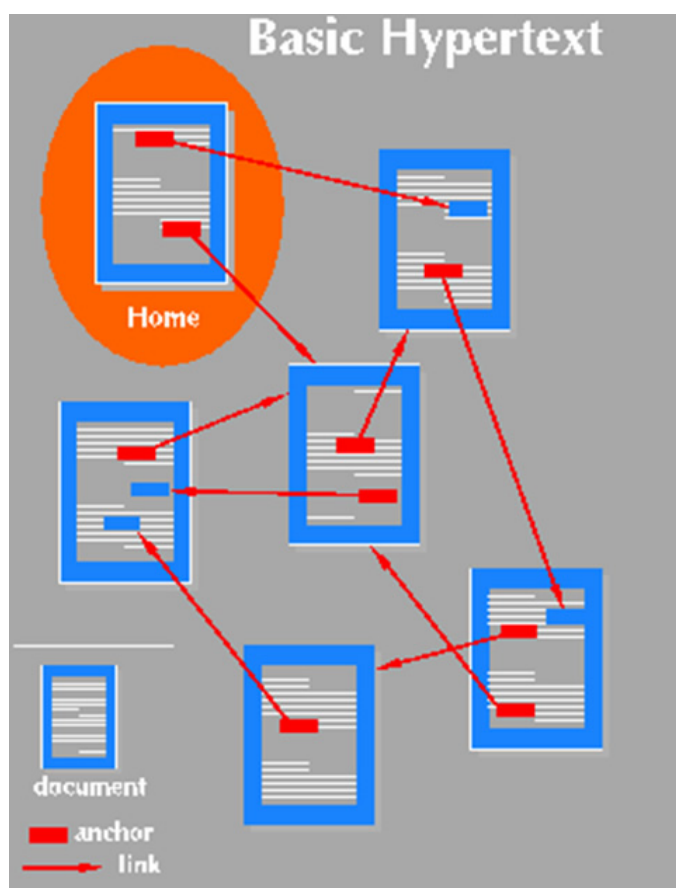
Hiperteks is ’n spesiale soort rekenaar databasisstelsel wat ’n unieke en nie-opeenvolgende metode om toegang tot inligting te verkry, verskaf (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]). Dit is basies nie-lineêre of nie-opeenvolgende teks met skakels (Figuur 7). Hiperteks is nie ’n nuwe idee nie. Trouens, wanneer ’n boek gelees word, is daar skakels tussen verwysings, voetnote en tussen die inhoudsopgawe of indeks en die teks. As bibliografieë ingesluit word, wat na ander boeke en verhandelinge verwys, is die teks in werklikheid reeds vol verwysings. Met hiperteks maak die rekenaar die volg van sulke verwysings so maklik soos die omblaai van ’n bladsy. Dit beteken dat die leser nie genoep word om die opeenvolgende organisasie van

die bladsye te volg nie, maar 'n rigting van sy/haar eie kan inslaan. Dit maak hiperteks 'n ongelooflik magtige leermiddel. Hiperteks skrywers ontwerp hulle materiaal met die oog daarop om dit toeganklik vir aktiewe verkenning te maak wat die moontlikheid bied om informasie en idees doeltrefferder te kan kommunikeer (W3 Concepts: <http://www.w3.org/Talks/General/Concepts.html> [8.07.2008]).

'n Kenmerk van hiperteks is dat die gebruiker van 'n hiperteksstelsel vry is om roetes deur tekstuele inligting van die persoonlikste belang te verken. 'n Gebruiker kan absolute beheer oor sy/haar roete in 'n hiperteksstelsel gegee word, maar terselfdertyd kan hy/sy min of geen leiding ontvang (Tolhurst 1992: 18).

3.3 HIPERTEKSSTELSELS

3.3.1 Basiese Kenmerke

Figuur 8: 'n Basiese Hiperteksstelsel (<http://www.w3.org/Talks/General/Concepts.html> [8.07.2008]).

'n Hiperteksstelsel bestaan uit nodusse (konsepte) en skakels (verhoudinge). 'n Nodus verteenwoordig gewoonlik 'n enkele konsep of idee. Dit kan teks, grafika, animasie, klank, video, beelde of programme bevat. Nodusse word deur skakels aan ander verwante nodusse verbind. Dit is die skakelvermoë wat die nie-lineêre samestelling van teks toelaat. Die nodus vanwaar 'n skakel ontstaan, is die verwysing ("reference") en die nodus waarin 'n skakel eindig, is die verwysde ("referent") en word ook ankers

genoem. Die inhoud van 'n nodus word vertoon deur skakels te aktiveer (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]).

Skakels verbind verwante konsepte of nodusse. Hulle kan tweerigting wees wat sodoende teruggroetes (“traversals”) fasiliteer. Skakels kan óf verwysend (vir kruisverwysingsdoeleindes) óf hiërargies (wat ouer-kind verwantskappe toon) wees. Aktivering van skakelmerkers vertoon nodusse (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]).

'n Hipertekstelsel het die volgende basiese kenmerke:

- 'n Grafiese gebruikerskoppelvlak (“Graphical User Interface [GUI]”) wat met behulp van blaaiers en oorsigdiagramme die gebruiker help om deur groot hoeveelhede inligting te navigeer deur skakels te aktiveer en die inhoud van nodusse te lees (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]).
- 'n Outeurstelsel (“authoring system”) met hulpmiddele (“tools”) om nodusse (of veelvoudige media) en skakels te skep en te bestuur (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]). Die Web se outeurstelsel is hiperteksmarkeertaal of HTML (“Hypertext Markup Language”). HTML is 'n eenvoudige, vindingryke en kragtige outeurstelsel wat 'n standaard daarstel wat aanhoudend ontwikkel. Dit kan baie uitgebrei word deur die gebruik van gemeenskaplike portaalkoppelvlak (GPK) of CGI (“Common Gateway Interface”) tekste en programme (Hypertext Characteristics: <http://www.faced.ufba.br/~edc708/biblioteca/interatividade/web%20paradigma/HyperChar.html> [7.07.2008]).
- Tradisionele inligtingsherwinning (“information retrieval [IR]”) meganismes soos sleutelwoordsoektogte, outeursoektogte, ensovoorts. Daar is ook pogings om struktuurvrae saam met inhoudvrae te inkorporeer wat 'n deel van die hipertekstelsel gebaseer op gebruikergespesifiseerde kriteria herwin (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html [28.03.2008]).
- 'n Hiperteksenjin om die nodusse en skakels te bestuur. Hierdie is 'n integrale deel van die Web en word hiperteksoordragprotokol of HTTP (“Hypertext Transfer Protocol”) genoem (Hypertext Characteristics: <http://www.faced.ufba.br/~edc708/biblioteca/interatividade/web%20paradigma/HyperChar.html> [7.07.2008]).
- 'n Datastoorstelsel. Die basiese stoorstelsel vir die Web is die standaard lêerstelsel vir die gasheerrekenaar se bedryfstelsel. Deur CGI-programme te gebruik kan die Web nogtans toegang tot data wat in 'n wye verskeidenheid databasisstelsels gestoor is, verkry (Hypertext

Characteristics: <http://www.faced.ufba.br/~edc708/biblioteca/interatividade/web%20paradigma/-HyperChar.html> [7.07.2008]).

3.3.2 *Tipiese Gebruike*

Hiperteksstelsels is veral nuttig vir die organiseer en deurblaai van groot databasisse wat uit verskillende tipes inligting bestaan. Daar is verskeie hiperteksstelsels vir persoonlike rekenaars beskikbaar wat 'n persoon in staat stel om sy/haar eie databasisse te ontwikkel. Sulke stelsels word dikwels outeurstelsels ("authoring systems") genoem (Hypertext: <http://www.webopedia.com/TERM/H/hypertext.html> [28.03.2008]).

Toepassings wat op die hipertekskonsep gebaseer is:

- Ensiklopedieë, woordeboeke, handleidings, handboeke en aanlyndokumente.
- Onderrigstelsels, museumuitstallings en interaktiewe kioske.
- Idee verwerking.
- Medewerking en rekenaarbemiddelde kommunikasie ("Computer Mediated Communications [CMC]").
- Besluitneming-ondersteuningstelsels ("Decision Support Systems") en saakgebaseerde inligtingstelsels ("Issue Based Information Systems").
- Sagteware ontwerp en ontwikkeling.
- Simulasie en modellering (Balasubramanian 1993: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/-index.html [28.03.2008]).

3.3.3 *Gebruiksprobleme*

Hiperteks is 'n vinnig groeiende tegnologie met 'n buigsame struktuur en styl wat dit die doeltreffendste tegnologie-stelsel tot op datum maak. Dit kom egter nie sonder 'n prys nie. Daar is verskeie probleme wat deur beide die skrywers en gebruikers van hiperteks ervaar word (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/-573/573_9.html [7.07.2008]).

Sommige van hierdie probleme is:

- Navigasie, veral in ongestruktureerde hipertekste.
- Waar behoort 'n gebruiker 'n hiperteks binne te gaan?
- Hoe integreer gebruikers dit wat van die hiperteks geleer is in hulle eie kennisstruktuur? Hoe minder gestruktureerd die hiperteks is, hoe minder waarskynlik is dit dat gebruikers hierdie kennis in hulle eie kennisstruktuur sal integreer.

- Kognitiewe oorklading. Hoe groter die aantal keuses beskikbaar, hoe groter die kognitiewe eise wat op die gebruiker geplaas word (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Navigasie is 'n probleem wat deur baie navorsers geïdentifiseer word. 'n Groot probleem met hiperteks is dat na mate die struktuur van die materiaal meer kompleks word, word die moontlikheid ook meer dat gebruikers verlore en gedisorïenteer in hiperruimte ("hyperspace") gaan raak. Stelsels gebruik navigasie-hulpmiddels soos blaaiers, oorsigte en soek-en-vind funksies wat egter nie altyd ewe effektief is nie (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die gebruikers van hiperteksstelsels ondervind hoofsaaklik vier probleme: (1) disoriëntasie, (2) verwarring, (3) tegnologiese verwickelinge, en (4) menslike psigologie en sosiologie (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Disoriëntasie is veral algemeen onder nuweling gebruikers van hiperteksstelsels. Een rede is die omvang van die organisatoriese stelsel wat deur groot hoeveelhede inligting genoodsaak word. Dit voeg tot die kognitiewe lading van die gebruiker by. 'n Ander oorsaak is die gemak waarmee gebruikers van een deel van die stelsel na 'n ander deel kan spring. Gebruikers verken en vergeet dan waar hulle is en hoe hulle daar gekom het. Nog 'n rede is dat gebruikers nie die grootte van, en hulle ligging binne, die hiperteks kan bepaal nie. Hierdie situasie behoort te verbeter na mate gebruikers meer kennis oor die gebruik van sulke stelsels verkry en ontwerpers toepasliker koppelvlakke begin skep (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die tweede probleem, verwarring, kom vanweë die feit dat gebruikers 'n hoë mate van beheer oor die hiperteks-omgewing gegee word. 'n Hoë vlak van vryheid kan verwarrend word, aangesien dit toenemende besluitnemingsverantwoordelikhede meebring. Verwarring word verhoog deur die groot hoeveelhede en maklik toeganklike inligting, waarvan baie net periferies relevant mag wees. Tegnieke wat struktuur aan hiperteksdokumente gee, byvoorbeeld "geleide toere" behoort die hoeveelheid besluite wat die gebruiker moet neem, te verminder en daarmee saam ook die vlak van verwarring (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Dieselfde probleem word ook as "kognitiewe oorklading" geïdentifiseer. Die wye reeks keuses binne 'n hiperteks kan lei tot kognitiewe oorklading en gebruikers moet voortdurend vasstel of dit wel die moeite werd is om op die huidige roete voort te gaan. Hierdie kognitiewe oorklading kan lei tot konseptuele disoriëntasie. Dit gebeur wanneer gebruikers die doelwitte van die hiperteksondersoek uit die oog verloor terwyl die inligtingsmassa verken word en kan ook die gevolg van 'n onvanpaste roete deur die hiperteksmateriaal wees (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die strukturering van die hiperteks as oplossing (of gedeeltelike oplossing) van die probleem moet egter nie die hoofwaarde van so 'n sisteem belemmer nie: die gebruiker se vermoë om vrylik daardeur te navigeer. Die oplossing vir hierdie probleem is om 'n moniteringstelsel in die hiperteks in te bou. Die stelsel sal die gebruiker se vordering deur die hiperteks karteer, waarsku indien dit meen dat te ver van die hoofpunt beweeg word en 'n geskikte optrede voorstel. Dit is veral van toepassing op hiperteksgebaseerde onderrigprogramme/rekenaargebaseerde opvoedingsmedia. Hierdie stelsel behoort afgeskakel te kan word sou die gebruiker dit verlang (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die derde probleem wat gebruikers van hiperteksstelsels kan teëkom, is die tegnologie wat gebruik word. Die tegnologie wat tans gebruik word om hipertekste voor te stel, lei tot 'n aantal ergonomiese probleme wat veral onderrig en leer affekteer. Dinge soos swak skermresolusie, lomp insettoestelle en swak werkstasie- en meubelontwerp word as bydraende faktore ingesluit. Daar moet vir die “totale elektroniese omgewing” beplan word en nie net vir die aankoop van harde- en sagteware nie (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die vierde probleem wat geïdentifiseer is, is dié van menslike psigologie en sosiologie. Na mate opvoeding meer op tegnologie begin staatmaak, sal daar die normale reaksie op verandering wees en sal verwarring, verkeerde ingebruiknemings, grootse verwagtinge, groot onderskattings en hopelik aansienlike verbeteringe gewis plaasvind. Weerstand teen verandering en oorweldiging kan deur die vinnige tempo waarteen sagteware, hardeware en koppelvlak verander, veroorsaak word (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Dit is egter nie net gebruikers wat probleme met hiperteksstelsels ondervind nie. Hiperteksskrywers ondervind onder andere die volgende probleme:

- Wanneer 'n hiperteks geskep word, waar moet die skrywer begin?
- Watter struktuur, indien enige, behoort aan die hiperteks gegee te word? Watter keuses behoort aan gebruikers gegee te word?
- Hoe kan die kennisstruktuur van die deskundige of die inhoudstruktuur van die onderwerpmateriaal getoon word en dan op die hiperteks afgebeeld word (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008])?

Gebruiksprobleme (asook ontwerpkwessies) met hiperteksstelsels kan deur die implementering van basiese goeie ontwerpbeginsels die hoof gebied word. Hierdie beginsels word in die volgende afdeling uiteengesit.

3.4 GOEIE HIPERTEKS

3.4.1 Basiese Kenmerke

Die buigsaamheid van hiperteks gee vrye teuels aan die outeur se kreatiwiteit, maar goeie hiperteks toon enkele gemeenskaplike kenmerke:

- Baie dokumente. Hiperteks se bruikbaarheid lê in sy vermoë om groot hoeveelhede inligting toeganklik te maak. Indien al die teks in 'n stelsel op tien bladsye gedruk kan word, dan sou dit eenvoudiger wees om dit van begin tot einde deur te lees as om dit in hiperteks om te skakel. Daarteenoor, as daar tien miljoen bladsye teks in die stelsel is, dan kan 'n gebruiker 'n skakel oor byvoorbeeld atoomenergie volg en eindelijk hoop om 'n beskrywing van die U-238 vervalproses te vind.
- Baie skakels. Indien elke dokument net een skakel het, is dit weinig meer as normale opeenvolgende teks. 'n Hiperteksdokument behoort die gebruiker verskeie skakels te bied wat 'n keuse voorsien oor waar om heen te beweeg. Die ideaal is dat 'n dokument soveel skakels as moontlik beskikbaar stel om verstaanbaarheid en keuse vir die gebruiker te bied.
- Verskeidenheid van detail. Die groot voordeel van hiperteks is dat dit die gebruiker toelaat om tot 'n breedte en diepte te verken wat eenvoudig nie uitvoerbaar op papier is nie. Om dit toeganklik te maak, behoort beskikbare hiperteksdokumente van die omvattendste moontlike oorsig van 'n onderwerp tot by die kern van sy details te varieer.
- Korrekte skakels. Dit is verbasend hoe baie webskakels nêrens heen lei nie. Oor die algemeen moet 'n outeur versigtig wees om na enige hiperteksdokument wat nie onder sy/haar regstreekse beheer is nie te skakel omdat dit nie noodwendig later nog daar sal wees nie (Hypertext: <http://freesoft.org/CIE/Topics/12.htm> [27.06.2008]).

3.4.2 Basiese Ontwerpbeginsels

Leesbaarheid is uiters belangrik in hiperteksstelsels. Dit behels beide aantreklike grafiese ontwerp en bladuitleg. Alle inligtingstelsels, ongeag hoe klein, moet goeie grafiese ontwerpbeginsels inkorporeer. As data nie op 'n visueel aantreklike, maklik leesbare manier voorgestel word nie, word die geleenthede om 'n gebruiker se aandag te behou, beduidend verminder (The ESO Web Project: <http://www.ls.eso.org/webproject/policy/gen-guide.html> [8.07.2008]).

Die volgende riglyne is van belang:

- Gebruik 'n konsekwente uitleg. Deur konsekwent dieselfde uitleg te gebruik word 'n verenigde geheel en identiteit geskep.

- Wit spasie is noodsaaklik. Wit spasie in bladsye bied kontras en verposing vir die oë. Die beskikbare spasie moet nie 99% gevul word nie.
- Georganiseerde bladsye. Logies verwante konsepte moet saamgegroepeer word.
- Skakels. Skakels beklemtoon die frases waaraan hulle geanker is en kry daarom baie aandag en word amper altyd gelees. Skakels hoort in die hoofinhoud van die teks en nie in die voetnote wat die aandag aflei nie. Verwysings behoort geannoteer te word as dit bruikbaar voorkom.
- Hou bladsye kort. Oor die algemeen hou mense nie daarvan om van 'n rekenaarskerm te lees nie. As 'n dokument te lank is, word die leser gedwing om die rolstaaf te gebruik. Dit is dan maklik om verlore te raak. Bladsye behoort binne een skerm gehou te word. As dit nie moontlik is nie, moet hulle nie langer as twee of drie skerms word nie. Langer bladsye moet in korter bladsye verdeel word.
- Knoppies en koppelvlakke. Gebruikerskoppelvlakke is belangrik vir bruikbaarheid ('n knoppie moet na 'n knoppie lyk). Gebruik navigasieknoppies en -balke of sluit hulle in die teks in. Moenie die skakels “forward” en “back” gebruik nie, gebruik “next”, “previous” (net in 'n lineêre struktuur), “up” en “down” in 'n organisatoriese hiërargie. Gebruik die “terug-na-bo” (“top”) knoppie om heeltemal op te gaan. Moenie knoppies met “previous” en “next” op die eerste en laaste bladsy onderskeidelik gebruik nie.
- Let op die grootte van beelde. Groot beeldformate verstadig die laai van webblaaie, veral waar aansluitbaarheid beperk is, byvoorbeeld lae spoed modems of netwerkoorlading. In bladuitlegontwerp moet die grootte van 'n grafiese element tot dit wat steeds bruikbaar is, beperk word. Beelde moet nie bloot as versiering gebruik word nie. 'n Redelike beeldgrootte behoort nie groter as 40kB te wees nie. Bo hierdie waarde moet die beeld eerder uitgelaat of as 'n eksterne lêer ingesluit word.
- Ander stylbeginsels:
 - Hou by die onderwerp;
 - Kies 'n vlak navigasiestruktuur;
 - Kies konsekwente lêername;
 - Stel die inligting in verskeie formate voor (byvoorbeeld tuisblad, inhoudsopgawe, 'n grafiese oorsig en indeks);
 - Maak seker die dokument bly leesbaar selfs al word dit aflyn gelees of uitgedruk;
 - Verskaf 'n titelblad vir 'n veeldelige dokument, gebruik duidelike en beskrywende titels;
 - Die webblad moet nie blaaierspesifiek ontwerp word nie. (The ESO Web Project: <http://www.ls.eso.org/webproject/policy/gen-guide.html> [8.07.2008]).

In 'n hipertekstelsel wat uit meer as een dokument bestaan, is die basisdokument ("root document") die eerste dokument waartoe die gebruiker toegang verkry. Hierdie dokument gee die gebruiker toegang tot ander dokumente in die stelsel. Daarom is dit die belangrikste dokument in die stelsel. Indien gebruikers nie bevredigend daarmee kan wisselwerk nie, sal hulle onwaarskynlik sukses met die res van die stelsel behaal. Daar is dus verskeie moontlike strategieë vir die basisdokument:

- Maak die basisdokument 'n oorsig wat skakels na al die hoofkonsepte in die databasis bevat [glossarium benadering].
- Maak van 'n hiërargiese benadering gebruik waarin die skakels in die basisdokument hoofkategorieë is [bo-na-onder-benadering ("top-down approach")].
- Organiseer die basisartikel soos 'n lys of inhoudsopgawe van die hoofkonsepte in die databasis [kieslys benadering].
- Omskep die basisdokument in 'n toer van die databasis [tutoriale benadering].

Die spesifieke benadering hang van die aard en gebruik van die databasis af (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Ongeag die struktuur wat vir 'n hiperteks gekies word, moet kennis op so 'n manier gestruktureer word dat dit die verstandsmodelle ("mental models") ondersteun wat lesers skep wanneer hulle die hipertekstelsel gebruik (Brown 1997: http://scs.une.edu.au/573/573_9.html [7.07.2008]).

Die ontstaan en ontwikkeling van hiperteks het 'n stelsel teweeggebring wat die stoor en oordrag van inligting bespoedig en uitgebrei het. Dit het die rekenaarwêreld omskep in een waarin elkeen met toegang tot 'n rekenaar en die Internet vrye toegang tot enorme hoeveelhede en diverse soorte inligting het. Hipertekstelsels is nie sonder hul gebruiksprobleme nie. Basiese goeie ontwerpbeginsels verseker dat hiperteks effektief gebruik en bestuur word om hierdie probleme die hoof te bied. Hiperteks bly egter 'n voortdurend ontwikkelende medium wat waarskynlik in die nabye toekoms veel meer aan die wêreld van inligtingstechnologie gaan bied.

3.5 GOEIE WEBONTWERP

3.5.1 Wat is 'n Webwerf?

'n Webwerf is basies 'n versameling dokumente, of webblaaie, wat op 'n bediener ("server") gestoor word, met 'n hoof toegangspunt (die tuisblad) en 'n bronadres (BA) of URL ("Uniform Resource Locator"). Soos reeds genoem, word die dokumente in 'n spesiale markeer- of uitlegtaal, HTML (hiperteksmarkeertaal), geskryf, waarvan een van die belangrikste kenmerke die vermoë is om hiperskakels na ander webwerwe te skep (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

3.5.2 Die Skep van 'n Webwerf

Om 'n webwerf te skep, moet webblaaie eers in HTML geskryf word. HTML is nie 'n programmeringstaal nie, maar eerder 'n teksformateringstaal. HTML-dokumente is eenvoudige tekslêers (ASCII) met HTML-merkers ("tags") wat om die teks geplaas word. Hierdie merkers skryf aan die blaaier voor hoe om die teks wat hulle omsluit, voor te stel. Die volgende eenvoudige HTML-fragment dien as voorbeeld:

Deur HTML te gebruik kan **vet** ("bold"), *kursiewe* ("italic"), en onderstreepte ("underlined") teks geskep word en, wat belangriker is, kan hiperskakels na ander webblaaie, soos die [Hipermedia vir Taalaanleer](http://academic.sun.ac.za/forlang/afr/mphil_hyll_a.htm) webblad, geskep word.

Voorstelling wanneer dit deur 'n blaaier vertolk word:

Deur HTML te gebruik kan **vet** ("bold"), *kursiewe* ("italic"), en onderstreepte ("underlined") teks voortgebring word en, wat belangriker is, kan hiperskakels na ander webblaaie, soos die [Hipermedia vir Taalaanleer](http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm) webblad, geskep word (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

In werklikheid is HTML die Web. Die wese van die Web is hiperskakeling ("hyperlinking"). Dit is die manier waarop 'n dokument regstreekse skakels na ander dokumente kan bevat, hetsy op 'n plaaslike bediener of afstandsbediener ("remote server"). Dit is die hoofkenmerk van HTML, daarom die "hiperteks" deel van die akroniem HTML (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Webouteurprogramme ("Web authoring tools") is hulpmiddels vir die ontwikkeling van webblaaie en -werwe. 'n HTML-redigeerder is egter nie nodig om webblaaie te skryf of webwerwe te ontwikkel nie. Hulle is arbeidsbesparende programmatuur wat die ontwikkeling van blaaie en werwe aansienlik versnel, maar nie 'n voorvereiste is nie. HTML-redigeerders kan konseptueel in twee kategorieë verdeel word: kode-gebaseerd en visueel (WYSIWYG) (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Kode-gebaseerde programme stel die outeur in staat om regstreeks die HTML-kode van webblaaie te redigeer. Die onverwerkte HTML-kode word gesien terwyl die dokumente geskryf en geredigeer word. *Arachnophilia* (<http://www.arachnoid.com/arachnophilia/>) en *1stPage* (<http://www.evrsoft.com>) is voorbeelde van kode-gebaseerde programme. Visuele of WYSIWYG webouteurprogramme laat die skep van webblaaie en -werwe sonder die kodering in HTML toe. Die inhoud word soos met 'n woordverwerker in die blad gevoeg en die redigeerder skakel die inhoud in HTML om (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Visuele redigeerders is baie aantreklik vir die beginner outeur, veral as hy/sy 'n webwerf vinnig wil of moet ontwikkel en nie die tyd het om die details van HTML-kode te leer nie. Hulle kan ook baie nuttig vir ervare outeurs wees, veral wanneer dit kom by bladontwerp en -uitleg. Dit is baie makliker om 'n tabel in, byvoorbeeld, *Dreamweaver* (<http://www.adobe.com/products/dreamweaver/>), te trek en dan die grootte volgens behoefte aan te pas deur die tabel- en selrande met die muis te sleep. In *Arachnophilia* moet die tabelmerkers in die dokument ingevoeg word en word die tabel aangepas deur verskillende getalwaardes in die tabelmerker-eienskappe ("table tag attributes") te tik. Uiteindelik moet die voorbesigtigingsknoppie gebruik word om die effek van die veranderinge in die eksterne blaaier te sien. Visuele redigeerders is dikwels ook voorsien van pasklaar werf- en bladontwerpe wat vir eie gebruik aangepas kan word – veral nuttig vir die haastige outeur (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Die invoeging van skakels, grafika, lyste, tabelle, rame en ander webbladkenmerke, is baie maklik in die geval van visuele redigeerders. Die blad kan ook gesien word sonder die oogstremmende warboel van HTML-kode wat die aandag van die bladinhoud kan aflei. Die meeste visuele redigeerders laat ook regstreekse redigering van die HTML toe, alhoewel sommige meer gebruikersvriendelik in hierdie verband is as ander. Die HTML wat redigeerders skep, wissel ook in kwaliteit. *Dreamweaver* word algemeen erken vir die genereer van "skoon" HTML wat aan W3C standarde voldoen en geen vreemde merkers bevat nie, terwyl *FrontPage* (<http://office.microsoft.com/en-gb/frontpage/default.aspx>) "vuil" HTML skep, vol kopiereg- en vreemde merkers. Hulle maak die geskepte dokument moeilik om in 'n ander pakket te redigeer en vermeerder die grootte of "gewig" van die dokument (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Die hele punt van visuele redigeerders is gebruiksgemak. Die outeur word teen die HTML-kode beskerm, sodat die outeur teoreties nooit 'n enkele HTML-merker hoef te sien nie. In die praktyk moet elke outeur die een of ander tyd regstreeks HTML redigeer, ongeag hoe goed die visuele redigeerprogram is. Die outeur is dus vry om op blad- en werfinhoud en -ontwerp te konsentreer. Hy/sy kan dus waarskynlik 'n webwerf vinniger skep as 'n outeur wat 'n kode-gebaseerde redigeerprogram gebruik. Daar is 'n standaard en baie nuttige kenmerk van alle visuele redigeerders wat hierdie proses aanhelp, naamlik die regstreekse oplaai van die webwerflêers op die aanlyn-webrekening (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

3.5.3 Goeie Ontwerpbeginsels

'n Goed ontwerpde webwerf is meer as net 'n versameling geskakelde webblaaie. Dit is 'n samehangende struktuur waarin maklik genavigeer kan word en waar die inhoud met die minste inspanning deur die gebruiker gevind kan word. Webwerwe, hul outeurs, hul doel, hul inhoud en hul teikengehoor is so

uiteenlopend dat daar geen templaar bestaan wat gebruik kan word om 'n goeie webwerf te waarborg nie (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Die belangrikste reël wat gevolg moet word, is die volgende: Ontwerp die webwerf voor 'n enkele webblad geskryf word. Voor enige inhoud geplaas word, moet 'n duidelike prentjie, op papier of op die skerm, gevorm word van hoe die webwerf georganiseer gaan word. Dit beteken nie dat hierdie ontwerp onveranderlik is nie, intendeel, 'n webwerf se struktuur sal mettertyd verander soos inhoud bygevoeg of verwyder word. Om egter 'n werf te begin sonder 'n duidelike idee van hoe dit georganiseer gaan word, is 'n resep vir die skepping van 'n webwerf wat by die berugte “Web Pages That Suck” ingesluit kan word: <http://www.webpagesthatsuck.com> (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Om vir die skerm te skryf is anders as om te skryf vir die gedrukte blad. Lees van rekenaarskerms is vermoeiend vir die oë en ongeveer 25%-30% stadiger as lees vanaf papier. Aandag moet veral gegee word aan teksuitleg en aan lettertipe en kleure. Dit is beter om 'n artikel wat baie teks bevat, uit te druk en dan te lees. Indien die teks bestem is om uitgedruk te word, moet verseker word dat dit net so goed op die gedrukte blad as op die skerm vertoon (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Tuisblad

Elke webwerf behoort 'n tuisblad te hê, dit wil sê 'n hoof toegangspunt tot die werf, met die ideaal 'n maklik onthoubare URL soos www.mydomain.org (alhoewel moeilik bereikbaar in die praktyk). Dit hoef nie die enigste toegangspunt tot die werf te wees nie. Weens die manier waarop soekenjins werwe aanwys, is dit inderdaad heel moontlik dat gebruikers die werf van 'n ander punt as die tuisblad sal betree. Dit behoort egter die hoof toegangspunt te wees, waarvan die URL as antwoord op die vraag: “Waar kan ek jou webwerf vind?” gegee word. Dit behoort die hoofbaken in die werf te wees en die gebruiker behoort na die tuisblad van enige punt in die werf met 'n enkele muisklik te kan gaan (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Die tuisblad behoort eenvoudig en kort te wees. Die ideaal is 'n tuisblad wat kort genoeg is dat dit nie afrol vereis nie en geen verspotte animasies bevat wat lank neem om te laai nie. Die tuisblad is net 'n toegangspunt tot die werf en benodig werklik nie baie inhoud nie. Soms bestaan 'n tuisblad net uit 'n maatskappylogo wat geklik word om die hoofwerf te betree, hoewel dit 'n bietjie minimalisties vir die meeste mense se smaak kan wees. Die tuisblad bestaan meestal uit 'n logo, moontlik 'n een of twee reël lange beskrywing van die webwerf en skakels tot toegangspunte na die belangrike afdelings van die werf. Indien die werf soos 'n hiërargie ontwerp word, kan die tuisblad as die toppunt van die hiërargie beskou word wat skakels na die tweedevlak blaaie bevat. Andersins kan die tuisblad as 'n openingskieslys

ontwerp word, hoewel sulke terminologie tans oudmodies is. Die tuisblad van The Open University se webwerf is 'n goeie voorbeeld van 'n bondige werftoegangspunt: <http://www.open.ac.uk>. Die tuisblad word gebruiklik “index.htm” of “index.html” genoem. Alhoewel dit enige benaming kan hê, soek webbedieners outomaties na 'n “index”-lêer in 'n gids (“directory”), sodat die lêernaam nie in die URL gespesifiseer hoef te word nie (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Navigasiehulpmiddels

'n Werf waarin daar nie genavigeer kan word nie, is volkome nutteloos. 'n Algemene gevaar verbonde aan enige hiperteksstelsel soos die Web, wat eie aan so 'n stelsel se nie-sekwensiële aard is, is om “verlore in hiperruimte” te raak. Na net 'n paar klikke bevind die gebruiker hom-/haarself diep in die stelsel se struktuur, besig om 'n dokument te bekyk wat onverwant is aan dit wat sigbaar was toe die stelsel aanvanklik betree is. As daar nie enige vaste bakens is waarvolgens die gebruiker hom-/haarself kan oriënteer nie, dan sal hy/sy heeltemal verlore raak, en, in die geval van die Web, moontlik onwetend by 'n heeltemal onverwante webwerf uitkom (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

In enige webwerf wat uit meer as een blad bestaan, is dit daarom noodsaaklik om die een of ander soort navigasiehulpmiddel vir die gebruiker te voorsien. In sy eenvoudigste vorm bestaan dit uit skakels na belangrike werfbakens: in sy bondigste vorm na die tuisblad en gewoonlik na toegangspunte tot afdelings van die werf. Ingewikkelder navigasiehulpmiddels kan 'n werfkaart of 'n uitvoerige grafiese diagram, 'n indeks, en 'n werfsoekenjin insluit (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Gewoonlik neem sulke hulpmiddels die vorm van navigasiebalke aan wat aan een van die kante van die blaaivenster geplaas word. 'n Eenvoudiger manier is om die bakenskakels aan die bo- of onderkant van elke dokument te plaas om die behoefte vir die skep van tabelle of rame uit te skakel (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Gedeelde hulpbronne

Indien baie van die webblaaie dieselfde hulpbron(ne) bevat, soos 'n organisatoriese logo of algemeen gebruikte beelde, is dit wys om hulle in 'n enkele gidslêer te plaas om duplikasie te vermy en werfinstandhouding te vergemaklik. Dit is baie algemeen om 'n beeldgidslêer slegs vir beelde wat op die werf se blaaie gebruik gaan word, op te stel. Die beelde in daardie gidslêer word dan van enige ander blad in die werf deur relatiewe skakels gekoppel: . Dit beteken dat daar nie kopieë van dieselfde beeld deur die webwerf versprei is nie. Dit bespaar nie net skyfspasie nie, maar beteken dat indien die grafika verander moet word, net een kopie geredigeer hoef te word (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

'n Relatiewe skakel word van 'n absolute skakel onderskei. In 'n HTML-dokument dui 'n relatiewe skakel die ligging van 'n lêer met betrekking tot die dokument aan, terwyl 'n absolute skakel die volle URL spesifiseer. Byvoorbeeld, die relatiewe skakel van die Hipermedia vir Taalaanleer-webblad is [../afr/mphil_hyll_a.htm](#), terwyl sy absolute skakel http://academic.sun.ac.za/forlang/afr/mphil_hyll_a.htm is. Dit is gewoonlik beter vir webouteurs om na lêers binne dieselfde webwerf deur relatiewe skakels te skakel eerder as om absolute skakels te gebruik, aangesien dit werf- en lêerinstandhouding vergemaklik (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

Sleutelinligting wat in die werf ingesluit behoort te word

Besoekers aan 'n webwerf behoort die volgende inligting by die webwerf te vind:

- Wie het die werf geskep? Gee gedetailleerde inligting op die inligtingsblad.
- Op wie is die werf gerig? Dui duidelik die teikengehoor aan.
- Wanneer is die inhoud geskep en hoe gereeld word die werf opgedateer? Gee die hersieningsdatum aan die onderkant van elke bladsy.
- Is daar 'n kontaknaam of kontakadres by die werf? 'n Terugvoervorm kan benut word. Indien 'n fout gevind word, kommentaar gelewer of 'n vraag gestel wil word, kan die vorm gebruik word om die outeur(s) te kontak. Die terugvoervorm help om gemorspos te beperk, omdat dit die e-posadres minder duidelik vir e-posadresstropers maak.
- 'n Voorwaarde ten opsigte van skakels wat na eksterne werwe gemaak word.
- Wie besit die kopiereg op die inhoud van die werf en wat is hulle gebruiksvoorwaardes? Hierdie inligting is belangrik vir die beskerming van eie belange. Besoekers aan die webwerf, byvoorbeeld onderwysers en studente, sal hulle oordeel van die waarde van die werf nie net op sy algemene voorkoms en gevoel baseer nie, maar ook op die kwaliteit en betroubaarheid van die inhoud (Riley 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm [28.06.2008]).

'n Webontwerper moet ook die volgende in gedagte hou:

Teks

- Gebruik van agtergrond wat nie die teks belemmer nie.
- Teks is groot genoeg om te lees, maar nie te groot nie.
- Die inligtingshiërargie is heeltemal duidelik.
- Tekskolomme is nouer as in 'n boek om leesbaarheid op die skerm te vergemaklik.

Navigasie

- Navigasieknoppies en -balke is maklik om te verstaan en te gebruik.
- Navigasie is konsekwent dwarsdeur die webwerf.

- Navigasieknoppies en -balke voorsien die besoeker van 'n aanduiding van waar hulle in die werf is.
- Indien rame gebruik word, is hulle nie hinderlik nie.
- 'n Groot werf behoort 'n indeks of werfkaart te hê.

Skakels

- Skakelkleure koördineer met bladkleure.
- Skakels is dadelik duidelik vir die besoeker (byvoorbeeld onderstreep en 'n ander kleur).

Grafika

- Knoppies is nie groot en lomp nie.
- Elke grafika het 'n alternatiewe etiket ("alt label").
- Elke grafiese skakel het 'n bypassende teksskakel.
- Grafika en agtergronde gebruik kleure wat in alle blaaiers vertoon kan word ("browser-safe colours").
- Geanimeerde grafika skakel self af.

Algemene Ontwerp

- Blaai laai vinnig af (Williams: <http://www.ratz.com/featuresgood.html> [27.06.2008]). Beperk byvoorbeeld die grootte en hoeveelheid van bladelemente, asook onnodige HTML-kode (Macdonald 2003: 102).
- Eerste blad en tuisblad pas in 'n minimum van 800 x 600⁷ beeldelementspasie ("pixel space").
- Al die ander blaaie het onmiddellike visuele impak binne die minimum van 800 x 600 beeldelemente.
- Goeie gebruik van grafiese elemente (foto's, opskrifte) om groot teksareas op te breek.
- Elke webblad in die werf lyk asof dit tot dieselfde werf behoort. Daar is herhalende elemente wat dwarsdeur die blaaie gedra word (Williams: <http://www.ratz.com/featuresgood.html> [27.06.2008]).

Die volgende bykomende ontwerpelemente sal die bruikbaarheid van feitlik alle werwe verhoog:

- Plaas die **naam en logo** op elke blad en maak die logo 'n skakel na die tuisblad (behalwe op die tuisblad self – skakels moenie weer na die huidige blad terugverwys nie).
- Voorsien 'n **soekfunksie** as die werf uit meer as 100 blaaie bestaan.

⁷ Kyrnin, J. Datum onbekend. Web Page Widths: Defining the Width of Your Site for Different Browser Resolutions. *About.com: Web Design/HTML*. Aanlyn: <http://webdesign.about.com/od/webdesign/a/aa080904.htm> (12.10.2009).

- Skryf reguit en eenvoudige **opskrifte en bladditels** wat duidelik verklaar waarom die blad gaan en wat sin sal maak wanneer dit buite konteks van die webwerf in die resultatelys van 'n soekenjin gelees word.
- Struktureer die blad om **vluglees te fasiliteer** en help gebruikers om groot dele van die blad na 'n enkele blik te ignoreer. Byvoorbeeld, gebruik groepering en opskrifte om 'n lang lys in etlike kleiner eenhede op te breek.
- Moenie alles oor 'n produk of onderwerp in 'n enkele, eindelose blad prop nie, gebruik **hiperteks om die inhoudspasie te struktureer** in 'n beginblad wat 'n oorsig verskaf en etlike sekondêre blaaie wat elkeen op 'n spesifieke onderwerp fokus. Die doel is om gebruikers toe te laat om tydvermorsing op daardie onderwerpe wat nie vir hulle van belang is nie, te vermy.
- Gebruik **produkfoto's**, maar vermy opeengehoopte en uitgebreide produkblaaie met baie foto's. Plaas eerder 'n klein foto op elkeen van die individuele produkblaaie en skakel die foto na een of meer groter foto's wat soveel detail as wat gebruikers benodig, toon. Die produktipe bepaal uiteindelik die gebruik van foto's. Sommige produkte mag selfs zoem- of draaibare foto's benodig, maar beperk al sulke gevorderde eienskappe tot die sekondêre blaaie. Die primêre produkblad moet vinnig laai en foto's beperk word tot posseëlgrootte.
- Gebruik **toepaslikheidsverskerpte beeldreduksie** ("relevance-enhanced image reduction") wanneer klein foto's en beelde voorberei word. Pleks van bloot die grootte van die oorspronlike beeld tot 'n klein en onleesbare posseël aan te pas, zoem in op die toepaslikste detail en gebruik 'n kombinasie van snoei en herskalering.
- Gebruik **skakeltitels** om gebruikers vooraf 'n aanduiding te gee van waar elke skakel hulle gaan neem, voor hulle daarop klik.
- Verseker dat alle belangrike blaaie **toeganklik vir gebruikers met gestremdhede** is, spesifiek vir gesiggestremde gebruikers (Nielsen 1999: <http://www.useit.com/alertbox/991003.html> [27.06.2008]). Gebruikers met sigprobleme moet teks wat hulle onleesbaar vind in 'n leesbare formaat kan omskep. Webontwerpers kan onder andere kenmerke soos skaleerbare teks, beklemtoning en aanpasbare uitlegte inkorporeer om toeganklikheid vir gesiggestremdes te verbeter (Lynch & Horton 2001: 136 – 137). Ander alternatiewe elemente, is byvoorbeeld dat indien grafiese kieslyste gebruik word, verkieslik 'n teks-alleen navigasiekieslys vir gesiggestremde gebruikers verskaf word. Vir dowe gebruikers behoort 'n tekskopie of onderskrifte by 'n video- of klankaanbieding op 'n werf ingesluit te word (Lynch & Horton 2001: 27).
- **Volg ander se voorbeeld.** As die meeste groot webwerwe iets op 'n sekere manier doen, is dit navolgenswaardig, aangesien gebruikers verwag dat alles op die Internet dieselfde werk.

Gebruikers bestee die meeste van hul tyd op ander werwe, en dit is waar hul verwagtinge van hoe die Web werk, geskep word.

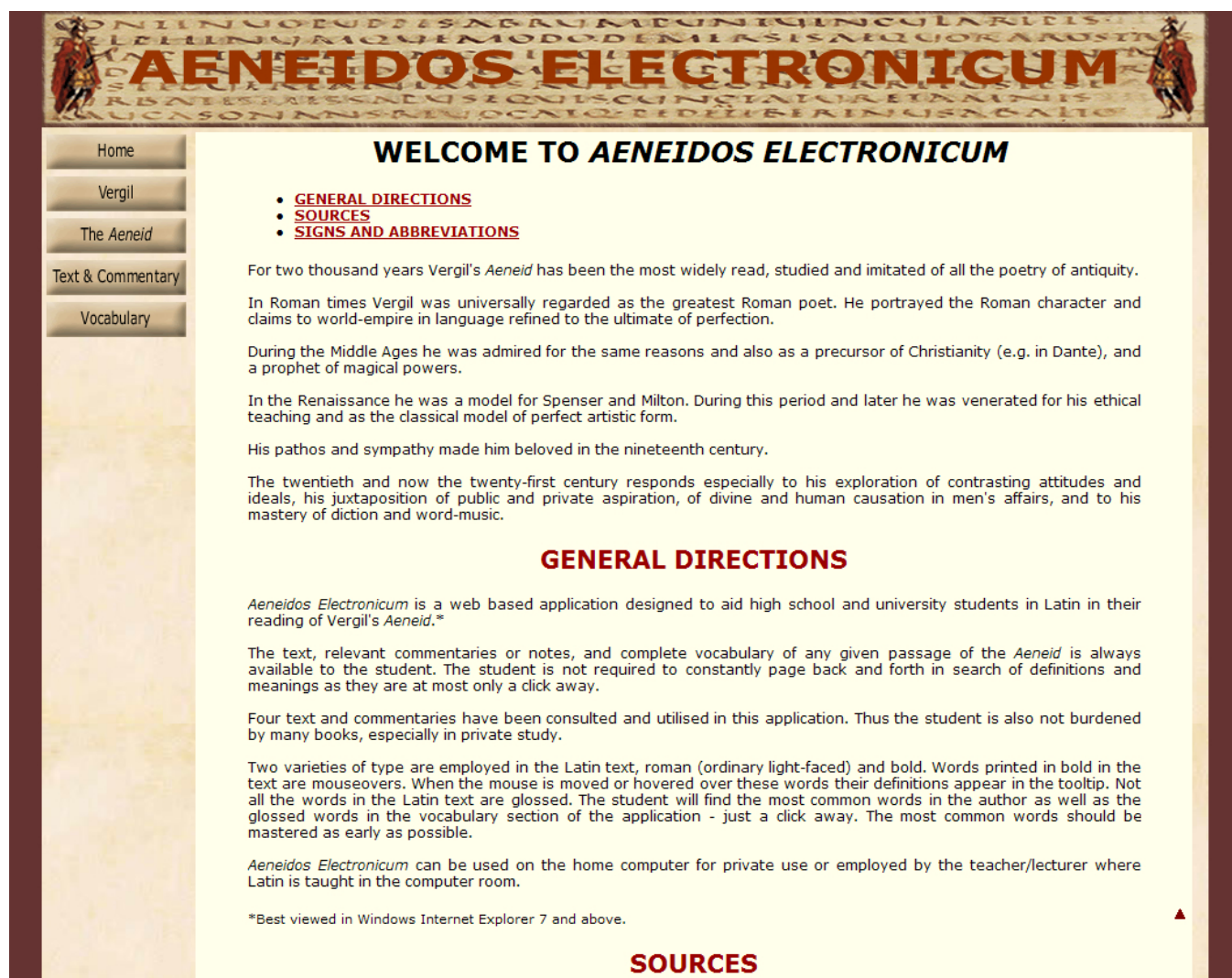
Ten slotte, toets altyd die ontwerp met gebruikers as 'n werklikheidstoets. Mense doen dinge op vreemde en onverwagte maniere, en daarom sal selfs 'n projek wat op die noukeurigste moontlike manier beplan is, baat by bruikbaarheidstoetsing (Nielsen 1999: <http://www.useit.com/alertbox/991003.html> [27.06.2008]).

Goeie webontwerp verseker gebruiksgemak en beperk die potensiele probleme wat met webgebruik ondervind kan word.

DIE ELEKTRONIESE AENEÏS

Die vertaling of lees van klassieke werke in Latyn kan baie bevredigend wees, maar is ook tydrowend. Vir die Latyn-student kan die vertaling van uittreksels of selfs net 'n boek van Vergilius se *Aeneïs* 'n langdradige en vermoeiende proses wees. Dit verg dikwels 'n ewigdurende rondblaai in 'n Latyn-woordeboek, tekskommentaar en vertaling om byvoorbeeld moeilike woorde of frases te vertaal.

Hiperteks (hipermedia) kan ingespan word om die vertaling van die *Aeneïs* vinniger en makliker te maak. Die interaktiwiteit en die vermoë van hiperteks om groot hoeveelhede inligting te hanteer, maak dit uiters geskik vir die digitalisering van die *Aeneïs*.

Figuur 9: *Aeneidos Electronicum* Tuisblad.

Aeneidos Electronicum (“Die Elektroniese *Aeneïs*”) is ’n webgebaseerde elektroniese tekskommentaar van Boek I van die *Aeneïs* (Figuur 9). Dit is in HTML geskryf en word op CDRom aangebied. Dit vertoon die beste in Windows Internet Explorer, maar kan ook in Mozilla Firefox en Opera besigtig word. *Aeneidos Electronicum* kan op ’n tuisrekenaar vir privaatgebruik of deur die onderwyser/dosent wat Latyn in die rekenaarlokaal onderrig, benut word.

4.1 DOELWIT

Die doelwit van die toepassing is om die teenwoordigheid van Vergilius en sy werke in die rekenaarondersteunde taalonderrigveld verder uit te brei en te versterk. Die vertaling van die *Aeneïs* word vergemaklik en aantreklik vir die student gemaak. Die toepassing is op die universiteitstudent in Latyn gemik wat die Latynse grammatika en woordeskat reeds goed onder die knie het – die voorgraadse (2de/3de jaar) of nagraadse Latyn-student wat filologies en tekskrities met Latyn begin omgaan. Hoërskoolleerders wat Latyn as vak neem, sal ook by die toepassing kan baat vind.

4.2 METODE EN ONTWERP

Die projek is nie ’n nuwe uitvindsel of herontdekking van die wiel nie. Daar bestaan reeds soortgelyke webwerwe, soos die *Perseus Digital Library* (<http://old.perseus.tufts.edu/> [ou weergawe]; <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/> [nuwe weergawe]) en *The Vergil Project* (<http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/index.php/>). Eersgenoemde gebruik vir Vergilius se *Aeneïs* twee Engelse vertalings (datums: 1697 & 1910), een teks (datum: 1900) en onder andere twee kommentare (datums: 1876 & 1881). *The Vergil Project* benut min of meer dieselfde bronne. Die bronne is heeltemal bruikbaar, maar verouderd. Ou bronne is waarskynlik gebruik om probleme met kopiereg te voorkom. Die koppelvlakke van hierdie webwerwe word ook as problematies en ingewikkeld beskou⁸. Verder bestaan daar ook webwerwe met vertalings van Vergilius se werke, inligting oor die teks en outeur, ensovoorts. Reeds in terme van koppelvlak en invalshoek is die *AE*-projek anders. Meer onlangse kommentare word gebruik en die inligting word nie bloot aangehaal nie, maar word opsommend en samestellend aangebied.

Die toepassing bestaan dus uit ’n samevoeging en opsomming van die nodige literatuur. Dit behels basies die volgende:

- Inligting oor Vergilius, die *Aeneïs* en Boek I
- Die volledige teks van die gekose boek
- Aantekeninge of kommentaar op die teks

⁸ Sien Hoofstuk 5 vir kritiese evaluering.

- Toepaslike woordeskat

4.2.1 Koppelvlak

Die toepassing is in die visuele HTML-redigeerder *Dreamweaver* geskep en die grafiese elemente in *Fireworks*. Die koppelvlak is vir 'n skermgrootte of -resolusie van 1024 by 768 beeldelemente ontwerp. Die 2008/2009 statistieke vir die algemeenste skermresolusies is soos volg:

Statistieke vir 2008		Statistieke vir 2009	
Januarie 2008		Januarie 2009	
<u>w3schools.com's statistics</u>		<u>w3schools.com's statistics</u>	
640x480:	0%	640x480:	0%
800x600:	8%	800x600:	4%
1024x768:	48%	1024x768:	36%
Hoër:	38%	Hoër:	57%
Onbekend:	6%	Onbekend:	3%

<http://www.screen-resolution.com/common-screen-resolutions.php> (26.10.2009).

Die “veilige area” vir webbladgrafika word deur twee faktore bepaal: die minimum skermgrootte in algemene gebruik en die papierwydte wat gebruik word om die webblaaie uit te druk (Lynch & Horton 2001: 86). *Aeneidos Electronicum* se bladgrootte pas gemaklik volgens die statistieke in die sogenaamde “veilige area”. Dit vertoon ook steeds goed in 'n groter skermresolusie van byvoorbeeld, 1280 by 1024 beeldelemente sonder 'n verlies aan leesbaarheid van die teks en grafiese elemente.

Tabelle is vir 'n gestruktureerde uitleg aangewend. Elemente van goeie hiperteks word ingespan om die gebruiker deur die inhoud te lei. Die koppelvlak is konsekwent en eenvoudig. Die doelwit was om dit gebalanseerd en as 'n eenheid te ontwerp. Balans en eenheid is 'n sleutelkomponent van goeie ontwerp (Bernard 2003: <http://hcomtech.com/documents/index.php?docid=5> [19.10.2009]). Die interne webbladskakelknoppies is in 'n vertikale kieslys opgestel wat links bo geplaas is. Dit is een van die optimale kieslysopstellings vir webgebruikers (Bernard 2003: <http://hcomtech.com/documents/-index.php?docid=5> [19.10.2009]). Die ontwerpersinligting en ontwerpdatum is aan die onderkant van elke blad gesentreer (Figuur 10). Die inligtingstek is bondig en maklik bestudeerbaar. Daar word ruim van opskrifte gebruik gemaak om die gebruiker te oriënteer. Die sans serif lettertipe, Verdana, word gebruik. Dit is een van die lettertipes wat die meeste deur webgebruikers verkies word (Bernard 2003: <http://hcomtech.com/documents/index.php?docid=5> [19.10.2009]). Die tekskleur is swart met maroenkleurige hiperskakels op 'n subtile maar kontrasterende agtergrondkleur vir maksimum leesbaarheid (Lynch & Horton 2001: 184).

AENEIDOS ELECTRONICUM

Home

Vergil

The Aeneid

Text & Commentary

Vocabulary

TEXT & COMMENTARY

THE AENEID

Book 1: 430 – 440

Summary

430-440: Aeneas and Achates, rendered invisible by Venus, proceed to Carthage and admire the size and activity of the rising city (418-440).

<p>qualis apes aestate nova per florea rura 430 exercent sub sole labor, cum gentis adultos educunt fetus, aut cum liquentia r[florus, a, um: flowery] stipant et dulci distendunt nectare cellas, aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto ignavum fucus pecus a praesepibus arcent; 435 fervet opus redolentque thymo fragrantia mella. 'o fortunati, quorum iam moenia surgunt! Aeneas ait et fastigia suspicit urbis. infert se saeptus nebula (mirabile dictu) per medios, miscetque viris neque cernitur ulli. 440</p>	<h4 style="text-align: center; margin: 10px 0;">Commentary</h4> <p>430-1. (<i>talis est labor illis</i>) qualis (labor) exercent apes: the simile is famous; <i>like the busy activity which seizes the bees</i>. . . The simile is based on phrases and whole lines used in Geo. 4.162-9. Vergil has bee similes again in 6.707f., 12.587f. Cf. Hom. <i>Il.</i> 2.87f. aestate nova: abl. of time.</p> <p>431-2. gentis . . . fetus: <i>pour forth their populous youth about the hive</i> (Milton, <i>P.L.</i> 1.770).</p> <p>433. <i>and fill to bursting the honey-comb cells with the sweet nectar, a variation of the previous phrase.</i></p> <p>434. venient(i)um (apium).</p> <p>435. ignavum fucus pecus: <i>the drones, an idle tribe</i>; for the word order (with fucus in apposition with ignavum pecus) cf. <i>Ecl.</i> 1.57 <i>raucae tua cura palumbes</i>; Geo. 4.246 <i>dirum tineae genus</i>.</p> <p>436. fervet opus: cf. <i>Aen.</i> 4.407 (of ants) <i>opere omnis semita fervet</i>.</p> <p>437. o fortunati: substantively, <i>O fortunate ones!</i> iam moenia surgunt: Aeneas was impatiently looking forward to the time when the walls of his own city would rise.</p> <p>438. ait: third sing. of <i>aiō</i>. suspicit: <i>looks up at</i>, having presumably now come down from the hill.</p> <p>439. dictu: supine, abl. of respect with <i>mirabile</i>.</p> <p>440. per medios (viros): <i>through the midst (of) the men</i>. (se) miscet viris: <i>vir</i> is dat. with <i>miscet</i>. ulli: dat. of agent; used much more freely in poetry than prose; cf. (e.g.) 326, 344, 494.</p>
--	---

[1.1-11](#); [1.12-22](#); [1.23-33](#); [1.34-49](#); [1.50-59](#); [1.60-70](#); [1.71-80](#); [1.81-91](#); [1.92-101](#); [1.102-112](#); [1.113-123](#); [1.124-134](#); [1.135-147](#); [1.148-156](#); [1.157-169](#); [1.170-183](#); [1.184-197](#); [1.198-207](#); [1.208-222](#); [1.223-237](#); [1.238-253](#); [1.254-266](#); [1.267-282](#); [1.283-296](#); [1.297-304](#); [1.305-320](#); [1.321-337](#); [1.338-352](#); [1.353-368](#); [1.369-383](#); [1.384-401](#); [1.402-417](#); [1.418-429](#); [1.430-440](#); [1.441-452](#); [1.453-465](#); [1.466-478](#); [1.479-493](#); [1.494-506](#); [1.507-519](#); [1.520-533](#); [1.534-545](#); [1.546-560](#); [1.561-574](#); [1.575-587](#); [1.588-602](#); [1.603-616](#); [1.617-630](#); [1.631-642](#); [1.643-656](#); [1.657-672](#); [1.673-682](#); [1.683-694](#); [1.695-708](#); [1.709-724](#); [1.725-741](#); [1.742-756](#);
[BOOK 1 \(PDF\)](#)

<<PREVIOUS NEXT>>

Created by [Liani Colette Swanepoel](#)
© 2010
University of Stellenbosch

Figuur 10: Voorbeeld van 'n Teks-en-Kommentaarblad van *Aeneidos Electronicum*.

Die hoofblaaie van die toepassing is dié onder die teks-en-kommentaarafdeling (Figuur 10). Die gebruiker het die Latynse teks en kommentaar of aantekeninge voor hom/haar op die skerm. Die teks word in eenhede van min of meer 15 reëls elk aangebied. Dit word saam met die relevante kommentaar of aantekeninge op afsonderlike blaaie vertoon. Die gebruiker hoef dus nie onnodig deur elletlange blaaie af te rol of deur 'n magdom skakels te klik nie. Indien die gebruiker die hele teks van Boek I wil uitdruk, is 'n skakel na 'n PDF-lêer van die volledige teks op elke blad van die teks-en-kommentaarafdeling beskikbaar.

Die moeilik vertaalbare Latynse woorde in die teksgedeeltes word van muisoorskuiwings (“mouseovers”) of hangkassies (“hover boxes”) voorsien. Twee druktypes word in die Latynse teksgedeeltes gebruik, romeins of gewone ligte en vet druktype. Die maroenkleurige woorde in die vet druktype is die

muisoorskuiwings of hangkassies. Wanneer die muis oor hierdie woorde beweeg word, verkleur hulle swart en verskyn hul definisies in die “tooltip” (Figuur 10). Nie al die woorde in die Latynse teksgedeeltes word verklaar of geglosseer nie. Die gebruiker sal die algemeenste woorde wat in die outeur voorkom asook die geglosseerde woorde in die woordeskatafdeling van die toepassing vind. Inligting oor Vergilius en die gedig is ook met ’n klik bereikbaar.

Die enigste grafiese elemente is die logo en navigasieknoppies en -ikone sodat aflaaityd nie negatief geraak word nie (Lynch & Horton 2001: 163). Die grafiese logo aan die bokant van die webblad (Figuur 11) bestaan uit ’n teksgedeelte van die 5de eeuse manuskrip die *Vergilius Vaticanus* en die Aeneas-figuur is afkomstig uit ’n skildery van die 17de eeuse Italiaanse skilder Giacinto Gimignani (Figure 12 & 13). Die hooftabelagtergrond bestaan ook uit ’n geteëlde knipselbeeld van die *Vergilius Vaticanus*-perkament.

Figuur 11: Aeneidos Electronicum-logo.

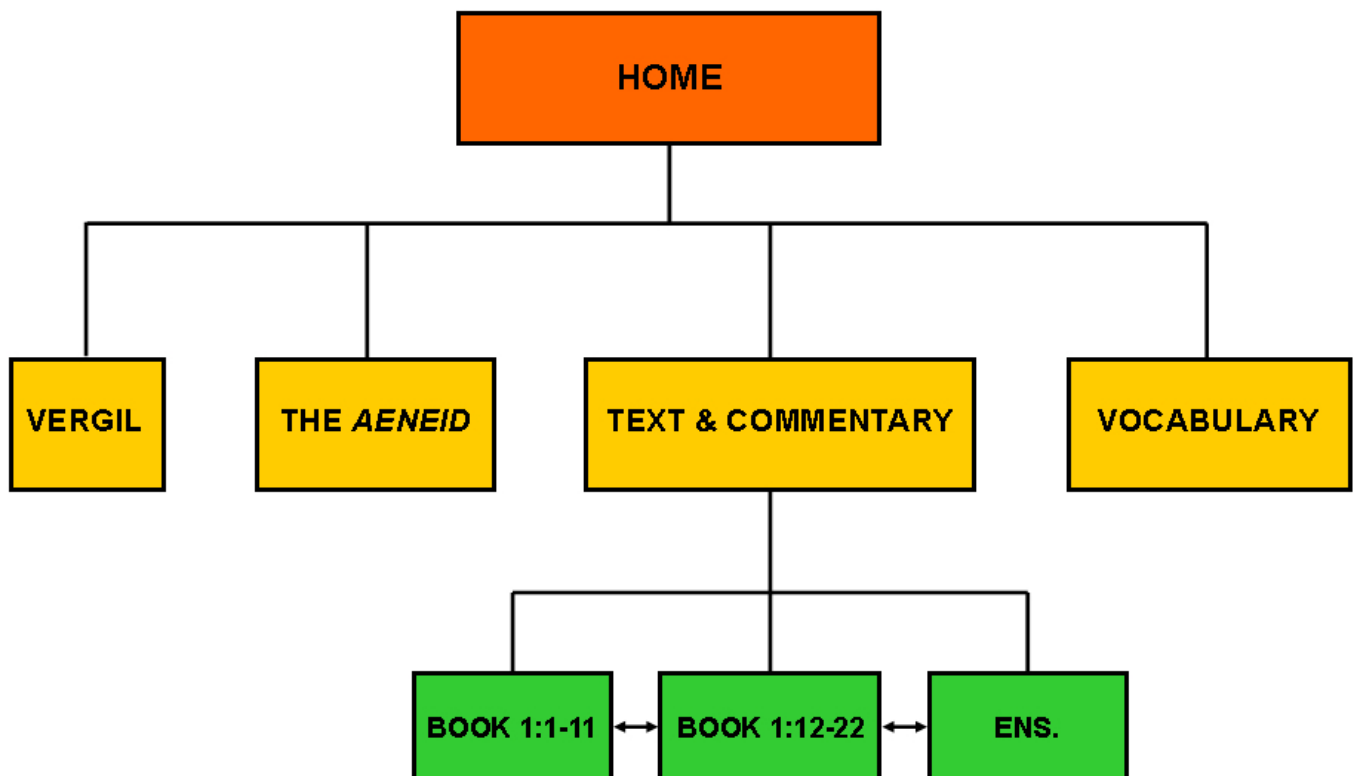

Figuur 12: Folio van die *Codex Vaticanus Latinus 3225* of *Vergilius Vaticanus* (Vat. lat. 3225 in die Vatikaan Biblioteek); Folio 71r: Die Trojaanse skepe verander in nimfe en swem weg terwyl die Rutuliërs toekyk (Wright, D.H. 1993. *The Vatican Vergil: A Masterpiece of Late Antique Art*. Berkeley: University of California Press [p71]).

Figuur 13: *Venus verskyn aan Aeneas en Achates* deur Giacinto Gimignani (1606 – 1681) (Web Gallery of Art: <http://www.wga.hu/index1.html> [26.10.2009]).

4.2.2 Navigasie

Figuur 14: Organisatoriese Kaart van *Aeneidos Electronicum* wat hiërargiese struktuur toon.

Die hiërargiese struktuur van die toepassing is breed. Die inligting is binne drie hiërargiese vlakke vanaf die tuisblad van die toepassing geplaas (Figuur 14). Dit verseker dat gebruikers nie binne die

organisatoriese struktuur van die toepassing gedisoriënteerd raak nie (Bernard 2003: <http://hcomtech.com/documents/-index.php?docid=5> [19.10.2009]). Die vertikale kieslyskolom met die interne webbladskakelknoppies verskyn op elke blad van die toepassing sodat gebruikers maklik na die tuisblad kan terugkeer ongeag waar hulle hulself in die toepassing bevind (Figure 9 & 10). “Previous”- en “Next”-skakels word vir opeenvolgende navigasie van die teks-en-kommentaargedeele voorsien (Figuur 10). Pyltjie-ikone verskyn ook in die regterkantse kantlyn van elke blad (Figure 9 & 10). Hulle is “terug-na-bo”-ikone wat konstante af-en-oprol van die blaaie tot ’n minimum beperk. Hiperskakels is duidelik herkenbaar en konsekwent. Hulle is almal onderstreep en maroenkleurig, en wanneer die muis oor hulle beweeg, verkleur hulle swart. Die navigasieknoppies en die “Previous”- en “Next”-skakels is ook van muisoorskuiwings of hangkassies voorsien om die gebruiker te oriënteer.

4.2.3 Bronne

Vier tekstekommentare is in die toepassing geraadpleeg en benut. So word die gebruiker, veral in privaatstudie, ook nie met etlike boeke belas nie.

Die vier tekstekommentare is:

1. Austin, R.G. 1971. *P. Vergili Maronis: Aeneidos: Liber Primus*. Oxford: At the Clarendon Press.
Die kommentaar of aantekeninge van hierdie bron is benut. Austin se kommentaar is taamlik gedetailleerd en omvattend. Hierdie bron getuig van grondige kennis, goeie oordeel, ’n fyn begripsgevoel en die vermoë om verskeie relevante en onbekende illustratiewe materiaal van wyd uiteenlopende literatuur- en geskiedenisgebiede saam te voeg (Maguinness 1974: <http://www.jstor.org/stable/708793> [28.06.2008]). Dit is ’n baie nuttige Oxford-kommentaar op ’n enkele Boek van die *Aeneïs* wat met deeglike feite, goeie smaak en gesonde verstand aangebied word (Luck 1974: <http://www.jstor.org/stable/294204> [28.06.2008]).
2. Boyd, B.W. 2001. *Vergil's Aeneid: Selections from Books 1, 2, 4, 6, 10, and 12*. Wauconda, Ill.: Bolchazy-Carducci Publishers, Inc.
Uit hierdie bron is die kommentaar-, woordeskat- en inleidende inligtingsgedeeltes oor die digter en gedig benut. Boyd se tekstekommentaar op seleksies van die *Aeneïs* bied bekwame leiding vir die leser in die vertaling van moeilike passasies. Dikwels word twee maniere voorgestel om ’n gegewe konstruksie aan te pak. Haar interpretatiewe opmerkings is heel nuttig om ’n begrip vir die ingewikkeldhede van die gedig te vorm en bevorder bespreking en navorsing (Bolchazy-Carducci Publishers, Inc. 2008: <http://www.bolchazy.com/prod.php?cat=latin&id=584X> [28.06.2008]). Die bladuitleg van die teks-en-kommentaargedeeltes van Boyd se boek het ook as inspirasie vir die teks-en-kommentaarblaaie van die toepassing gedien.

3. Jackson, J. (ed.). 1920 (1933 reprint). *Virgil: Aeneid I*. Oxford: At the Clarendon Press.

Die woordeskat uit hierdie bron is gebruik om die Boyd-woordeskat aan te vul.

4. Williams, R.D. (ed.). 1972 (1980 reprint). *The Aeneid of Virgil: Books 1-6*. New York: St. Martin's Press.

Die Latynse teks is gebruik, asook die kommentaar en inligting oor die digter en gedig. Die voortreflike en staatmaker “rooi Macmillan” uitgawe-reeks het oorleef weens T.E. Page se insiggewende en navolgenswaardige uitgawes van Vergilius wat uit die laaste dekade van die 19de eeu dateer. In die vroeë 1970s het die uitmuntende kenner op die gebied van Vergilius en sy werke, R.D. Williams, vervangingsuitgawes voorberei om aan te pas by die meer moderne benaderings tot Vergilius en die behoeftes van nuwe generasies hoërskool- en universiteitstudente (Barnes & Noble: <http://search.barnesandnoble.com/Virgil/R-Deryck-Williams/e/9781853995002> [28.06.2008]). Hierdie kommentaar sit die poëtiese metodes en oogmerke van die *Aeneis* uiteen. Dit verduidelik nie net wat Vergilius sê nie, maar ook hoe en waarom hy dit op sy gekose manier sê (Barnes & Noble: <http://search.barnesandnoble.com/Virgils-Aeneid/R-Williams/e/978185399-4968/?itm=4> [28.06.2008]).

Aeneidos Electronicum poog dus nie om die wiel te herontdek nie, maar hoop om Latyn-studente se omgang met Vergilius en sy grootse epos te vergemaklik en sodoende aan hulle ’n verrykende en leersame ervaring te bied.

VERGILIUS OP DIE WEB

5.1 VERGILIUS OP GOOGLE

'n Google-soektog om Vergilius se teenwoordigheid op die Web te bepaal, het interessante resultate gelewer. Die soektog is met sy volle name, “Publius Vergilius Maro”, die Latynse spelling van sy naam, “Vergilius”, en die twee Engelse spellings van sy naam, “Vergil” en “Virgil” onderskeidelik, gedoen. Die resultate was as volg:

- **Publius Vergilius Maro:** ongeveer 248,000 resultate (6.11.2009);
- **Vergilius:** ongeveer 641,000 resultate (6.11.2009);
- **Vergil:** ongeveer 1,260,000 resultate (6.11.2009);
- **Virgil:** ongeveer 8,480,000 resultate (6.11.2009).

Hoe minder spesifiek die soektog is hoe meer resultate lewer dit op, maar dis met die eerste oogopslag duidelik dat Vergilius sterk op die Web teenwoordig is.

Met al vier die soektogte is hoofsaaklik na die eerste tien resultate gekyk. Google se sagteware-stelsel, PageRank, gee basies elke werf op die Internet 'n rang van 0-10. 'n Webwerf se rang word deur die volume skakels wat na die werf verwys asook die belangrikheid van die verwysende webwerwe, bepaal. Google beskou webwerwe met 'n hoër PageRank as belangrik (Richardson 2005: <http://www.switchit.com/news/improve-pagerank.asp> [9.11.2009]). Die eerste tien resultate van 'n Google-soektog toon dus die belangrikste of gewildste webwerwe.

Die *Wikipedia*-blad het in al die soektogte eerste verskyn: <http://en.wikipedia.org/wiki/Virgil> (6.11.2009) (Figuur 15).

The screenshot shows the Wikipedia article for Virgil. The page layout includes a sidebar with navigation links, a search bar, and a table of contents. The main content area contains the title 'Virgil', a brief biography, and a section titled 'Birth and biographical tradition'. A bust of Virgil is shown on the right side of the page.

Virgil
From Wikipedia, the free encyclopedia

For other uses, see *Virgil (disambiguation)*.

Publius Vergilius Maro (also known by the Anglicised forms of his name as **Virgil** or **Vergil**) (October 15, 70 BCE – September 21, 19 BCE) was a classical Roman poet, best known for three major works—the *Eclogues* (or *Bucolics*), the *Georgics*, and the *Aeneid*—although several minor poems are also attributed to him.

The son of a farmer, Virgil came to be regarded as one of Rome's greatest poets. His *Aeneid* can be considered a national epic of Rome and has been extremely popular from its publication to the present day.

Contents [hide]

- Life and works
 - Birth and biographical tradition
 - Early works
 - The Eclogues
 - The Georgics
 - The Aeneid
 - Death
- Later views of Virgil
 - In Antiquity
 - Late Antiquity and the Middle Ages
 - Mysticism and hidden meanings
 - Virgil's tomb
- Modern Virgilian Criticism
- Virgil's name in English
- Famous Quotes from Virgil
- Notes and references
- Further reading
- External links

Life and works [edit]

Birth and biographical tradition [edit]

Virgil's biographical tradition is thought to depend on a lost biography by Varius, Virgil's editor, which was incorporated into the biography by Suetonius and the commentaries of Servius and Donatus, the two great commentators on Virgil's poetry. Although the commentaries no doubt record much factual information about Virgil, some of their evidence can be shown to rely on inferences made from his poetry and allegorizing; thus, Virgil's biographical tradition remains problematic.^[1] The tradition says that Virgil was born in the village of Andes, near Mantua^[2] in Cisalpine Gaul.^[3] Scholars suggest Etruscan, Umbrian or even Celtic descent by examining the linguistic or ethnic markers of the region. Analysis of his name has led to beliefs that he descended from earlier Roman colonists. Modern speculation ultimately is not supported by narrative evidence either from his own writings or his later biographers. Etymological fancy has noted that his cognomen Maro shares its letters anagrammatically with the twin themes of his epic: amor (love) and Roma (Rome). Macrobius says that Virgil's father was of a humble background; however, scholars generally believe that Virgil was from an equestrian landowning family which could afford to give him an education.

Publius Vergilius Maro

A bust of Virgil, from the entrance to his tomb in Naples, Italy.

Born October 15, 70 BCE
Andes, Cisalpine Gaul

Died September 21, 19 BCE
Brundisium

Occupation Poet

Nationality Roman

Genres Epic poetry, didactic poetry, pastoral poetry

Literary movement Augustan poetry

Influences [show]

Influenced [show]

Figuur 15: Gedeelte van Vergilius-inskrywing op Wikipedia (<http://en.wikipedia.org/wiki/Virgil> [6.11.2009]).

Daar is ook inskrywings op ander ensiklopedie-blaaie: <http://encyclopedia.farlex.com/Publius+Vergilius+Maro> (6.11.2009), biografiese artikels: <http://community.middlebury.edu/~harris/Classics/Vergil-TheSecretLife.html> (6.11.2009) asook webblaaie met biografiese besonderhede: <http://www.uah.edu/~society/texts/bios/pvmaro.html> (6.11.2009); <http://www.kirjasto.sci.fi/virgil.htm> (6.11.2009); <http://www.online-literature.com/virgil/> (6.11.2009) (Figuur 16).

Figuur 16: Webblad met biografie van Vergilius en sy werke (<http://www.online-literature.com/virgil/> [6.11.2009]).

Vergilius verskyn ook op 'n sosiale boekklubwebwerf: http://www.goodreads.com/author/show/-919.Publius_Vergilius_Maro (6.11.2009) (Figuur 17).

goodreads® home my books find books friends explore ▼ groups register tour sign in find books by title or author or isbn

Publius Vergilius Maro *author profile*
gender male
place of birth Rome, Italy
about this author *edit data*
Publius Vergilius Maro, a.k.a. Virgilius

Sign up for Goodreads to pick your favorite quotes and books by Publius Vergilius Maro.
[Sign up »](#)

books by Publius Vergilius Maro *combine editions*
avg rating: 3.78 | 5,709 ratings | 433 reviews | 88 distinct works | 21 fans

trivia questions
Which battle is described in this passage from Book VIII of Publius Vergilius Maro's (Vergil's) Aeneid, and who is the queen participating in the battle?
"Amid the main, two mighty fleets engage
Their brazen beaks, oppos'd with equal rage.
(...)
Leucate's wat'ry plain with foamy billows
fries.
Young Caesar, on the stern, in armor bright,
Here leads the Romans and their gods to fight:
(...)
Rang'd on the line oppos'd, Antonius brings
Barbarian aids, and troops of Eastern
kings;
Th'Arabians near, and Bactrians from afar,
Of tongues discordant, and a mingled war:
And, rich in gaudy robes, amidst the strife,
His ill fate follows him -- th' Egyptian wife.
(...)
It seems, as if the Cyclades again
Were rooted up, and jostled in the main;
Or floating mountains floating mountains
meet;
Such is the fierce encounter of the fleet.
(...)"

The Aeneid
by Publius Vergilius Maro, Robert Stuart Fitzgerald (Translator)
avg rating 3.74 — 3,988 ratings — published 1965
165 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

Virgil: Eclogues, Georgics, Aeneid I-VI
by Publius Vergilius Maro
avg rating 4.30 — 86 ratings — published 1916
7 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

Virgil, Volume II: Aeneid Books 7-12, Appendix Vergiliana (Loeb Classical Library, No 64)
by Publius Vergilius Maro, G. P. Goold
avg rating 4.62 — 32 ratings — published 1911
11 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

The "Eclogues" and "Georgics"
by Publius Vergilius Maro
avg rating 4.04 — 27 ratings — published 1983
11 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

The Eclogues: Dual Language Edition
by Publius Vergilius Maro
avg rating 3.46 — 28 ratings — published 2001
16 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

The Georgics
by Publius Vergilius Maro
avg rating 3.76 — 25 ratings — published 1969
29 editions
my rating: ★★★★★
[add to my books](#)

Figuur 17: Vergilius op 'n sosiale boekklubwebwerf (http://www.goodreads.com/author/show/-919.Publius_Vergilius_Maro) [6.11.2009]).

Daar is webhulpbronslaaie vir Latyn-studente en -onderwysers/dosente beskikbaar wat slegs op Vergilius en sy werke, spesifiek die *Aeneïs*, fokus: <http://www.hoocher.com/vergil.htm> (6.11.2009); <http://ablemedia.com/ctcweb/netshots/vergil.htm> (6.11.2009), asook 'n bibliografiese gids vir studie van die *Aeneïs*: http://www.vroma.org/~bmcmanus/werner_vergil.html (6.11.2009), en 'n Latyn-kollegekursus, ook met die *Aeneïs* as fokus: http://www.collegeboard.com/student/testing/ap/sub_latinverg.html (6.11.2009) (Figuur 18).

FOR STUDENTS | FOR PARENTS | FOR PROFESSIONALS About Us | Store | Help | En Español Search

CollegeBoard
inspiring minds™ for Students

College Board Tests Plan for College Find a College Apply to College Pay for College

AP®

Home > College Board Tests > AP: Subjects > Latin: Vergil

Latin: Vergil [Print Full Article](#)

[Download](#) the Course Description (.pdf/301KB). Complete course and exam information is available in the Course Description. Requires [Adobe Reader](#) (latest version recommended).

The course should cover the following lines from the *Aeneid*:

- Book 1: lines 1-519
- Book 2: lines 1-56, 199-297, 469-566, and 735-804
- Book 4: lines 1-448, 642-705
- Book 6: lines 1-211, 450-476, and 847-901
- Book 10: lines 420-509
- Book 12: lines 791-842, 887-952
- Total number of lines: 1,856
- Familiarity with the entire content of Books 1 through 12 will also be tested.

Abilities Tested
The AP Latin Exam will test some or all of the following abilities:

- To write a literal English translation of a Latin passage on the syllabus
- To explicate specific words or phrases in context
- To identify the context and significance of short excerpts from texts listed in the chosen syllabus
- To identify and analyze characteristic or noteworthy features of the authors' modes of expression, including their use of imagery, figures of speech, sound effects, and metrical effects (in poetry only), as seen in specific passages
- To discuss particular motifs or general themes not only suggested by passages but also relevant to other selections
- To analyze and discuss structure and to demonstrate an awareness of the features used in the construction of a poem or an argument
- To scan the meters specified in the syllabus

Reading and Translation
Critical appreciation of the *Aeneid* as poetry implies the ability to translate literally, to analyze, to interpret, to read aloud with attention to pauses and phrasing, and to scan the dactylic hexameter verse. Students should be given extensive practice in reading at sight and in translating literally so that their translations not only are accurate and precise, but also make sense in English.

The instructions for the translation questions, "translate as literally as possible," call for a translation that is accurate and precise. In some cases an idiom may be translated in a way that makes sense in English but is rather loose compared to the Latin construction. In general, however, you should remember that:

- The tense, voice, number, and mood of verbs need to be translated literally
- Subject-verb agreement must be correct

Figuur 18: Kollege-Latynkursus wat fokus op Vergilius, spesifiek die *Aeneïs* (http://www.collegeboard.com/student/testing/ap/sub_latinverg.html [6.11.2009]).

Studente of onderwysers/dosente kan Vergilius se volledige tekste vind by <http://www.thelatinlibrary.com/verg.html> (6.11.2009), asook vertalings van sy werke by <http://publiusvergiliusmaro.com/> (6.11.2009). Hy is een van die historiese figure wat op die Britse uitsaaikorporasie, die BBC, se webwerf beskryf word: http://www.bbc.co.uk/history/-historic_figures/virgil.shtml (6.11.2009) (Figuur 19). Inligting oor die digter en uittreksels van sy werke verskyn op 'n webwerf wat gewy is aan digters en gedigte: <http://www.poets.org/poet.php/prmPID/1425> (6.11.2009) (Figuur 20). Vergilius verskyn ook op die inligtings- en adviesblad, *About.com*: <http://ancienthistory.about.com/od/latinvergil/Vergil.htm> (6.11.2009).

BBC Text only Help Search Explore the BBC

Historic Figures We've changed. Tell us what you think.

Virgil (70 BC - 19 BC)

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Among the greatest of the Roman poets, Virgil was the author of the 'Aeneid'.

Publius Vergilius Maro, known in English as Virgil (or sometimes Vergil) was born near Mantua in northern Italy in October 70 BC. He spent his early life in northern Italy. His first work was the 'Eclogues', published in the mid-30s BC. They give an artificial, idealised picture of a world of singing shepherds - the Arcadia of a later European pastoral ideal - but are also filled with references to contemporary political figures.

Virgil's next work was the 'Georgics', published in 29 BC and was a didactic poem, in four books, on farming. It looks back ultimately to the work of the archaic Greek poet Hesiod (c.700 BC). It was dedicated to Roman statesman Gaius Maecenas, who had become Virgil's patron. His support enabled Virgil to dedicate himself full time to study and writing. As well as Maecenas, Virgil's friends included Octavian, who became the Emperor Augustus after establishing himself in power in 27 BC, and many prominent writers and poets.

Virgil's last work was the 'Aeneid', an epic poem in 12 books which looks back to Homer's two epic poems the 'Odyssey' and the 'Iliad', of the eighth century BC. It describes the journey of the Trojan hero Aeneas to Italy and the wars he undertook once he had arrived there. But the poem does not merely give a version of Rome's earliest origins - it alludes to the whole course of Roman history, which will culminate in the reign of Augustus. Thus the tragedy of Dido, the queen of Carthage, who was driven to kill herself by her passion for Aeneas, is the ultimate origin of the Punic Wars - Rome's later wars against Carthage for control of the western Mediterranean. Similarly, the struggle of Aeneas, as he attempted to found a city for his people, also in some respects prefigures that of Augustus in re-establishing Rome.

Virgil himself died of a fever in 19 BC. On his deathbed he is supposed to have ordered the 'Aeneid' to be destroyed, but on Augustus's orders it was published.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

See also

- Ancient History in-depth
- Archaeology in-depth
- British History in-depth
- British History Timeline
- On this day
- World Wars in-depth

BBC © MMIX

The BBC is not responsible for the content of external internet sites.

BBC Help
Accessibility Help
Jobs
Advertise With Us

About the BBC
Contact Us
Terms of Use
Privacy & Cookies

Figuur 19: Vergilius op die BBC-webwerf (http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/virgil.shtml [6.11.2009]).

[View Cart](#) | [Log In](#) | [Go](#)
[Subscribe](#) | [More Info](#) | [Go](#)

FROM THE ACADEMY OF AMERICAN POETS
SERVING POETS AND POETRY SINCE 1934 [LEARN MORE](#)

[POETS & POETRY](#) | [POETRY STORE](#) | [ABOUT US](#) | [DONATE](#) | [POETRY NEAR YOU](#) | [FOR EDUCATORS](#)

Find a Poem or Poet

[Go](#)
 [Go](#)
[Advanced Search >](#)

FURTHER READING

Related Prose

A Brief Guide to the Augustans
Nature Poems
Poetic Form: Epic
Transcripts: C. K. Williams and Robert Fagles by Robert Fagles

Related Poets

Homer
Horace
Dante Alighieri

Virgil

Publius Vergilius Maro, known in English as Virgil or Vergil, was born on October 15, 70 B.C.E. in the farming village of Andes, near Mantua, in northern Italy. Not considered citizens of Rome until 49 B.C.E., when Julius Caesar expanded citizenship to include men living north of the Po River, Virgil and his father were nearly displaced from their land after Caesar's assassination in 44 B.C.E., when Octavian, Caesar's adopted son and sole heir, confiscated much of the land in the territory in order to reward army veterans.

Influenced by the Greek poet Theocritus, Virgil composed his first major work, the *Eclues* (also called the *Bucolics*), using Homeric hexameter lines to explore pastoral rather than epic themes. The poem reflected the sorrows of the times, and exhibited rhythmic control and elegance superior to that of Virgil's successors. Published in 39 to 38 B.C.E., the *Eclues* were an immediate success, and received the attention of Asinius Pollio, who introduced the poet to Octavian and secured for him an education in Milan, Rome, and Naples.

Continuing in the pastoral tradition, Virgil spent seven years writing his next great work, the *Georgics*—a poem John Dryden called "the best Poem by the best Poet." More than two thousand lines long, and divided into four books, the *Georgics* were modeled after Hesiod's *Works and Days*, and praise the experiences of farm life. The poem was written at the request of Maecenas, another patron of the arts, and was first read to Octavian in 29 B.C.E., less than a year after the suicides of Antony and Cleopatra which left Octavian the sole ruler of the Roman world.

In the third book of the *Georgics*, Virgil foreshadows his next and greatest work, the *Aeneid*: "Yet soon I will gird myself to celebrate / The fiery fights of Caesar, make his name / Live in the future. . . ." Virgil spent the next several years working on what became the national epic of the Roman Empire, borrowing both characters and narrative elements from the Homeric epics in his telling of how the Trojan hero Aeneas became the ancestor of the Romans.

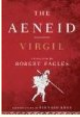
Before the work was finished, however, Virgil decided to travel to Greece in 19 B.C.E. During his travels, he met with Octavian (who had since been given the title Augustus) who convinced Virgil to return with him to Italy. On their way from Athens to Corinth, Virgil caught a fever which grew increasingly severe during their voyage. Virgil died on September 21 and was buried near Naples.

Before his death, Virgil reportedly commanded his literary executors to destroy the unfinished manuscript of his masterpiece, but Augustus used his power to ensure the epic's safety, and the *Aeneid* went on to become a popular textbook in Roman and later medieval schools.

After the collapse of the Roman empire, scholars continued to see the value of Virgil's talents, and the *Aeneid* lasted as the

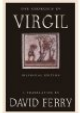
Poems by Virgil

[The Aeneid, Book I, \[A grove stood in the city\]](#)
[The Aeneid, Book IV, \[So, you traitor\]](#)
[The Aeneid, Book VI, \[First, the sky and the earth\]](#)
[First Georgic \[excerpt\]](#)

[The Aeneid](#)
Virgil, Robert Fag...
Buy New \$26.40
[Buy amazon.com from](#)

[Privacy Information](#)

[The Georgics of Virgil](#)
David Ferry
Buy New \$11.25
[Buy amazon.com from](#)

[Privacy Information](#)

Support independent booksellers

Make your purchase online through [IndieBound](#) or find a local bookstore on the [National Poetry Map](#).

Figuur 20: Inskrywing oor Vergilius op 'n webwerf oor digters en gedigte (<http://www.poets.org/poet.php/prmPID/1425> [6.11.2009]).

Soektogte lewer natuurlik nie altyd die klassieke digter op nie. Daar is onder andere 'n hotel met sy naam: http://www.hotelclub.net/hotel.reservations/Vergilius_Hotel_Vicenza.htm (6.11.2009) (Figuur 21) en 'n Finse rockgroep: <http://www.myspace.com/vergilband> (6.11.2009) (Figuur 22).

[Home](#)
[Specials](#)
[Membership](#)
[My Booking](#)
[Customer Service](#)
[Partners](#)
[About Us](#)
[Blog](#)

[Last Minute Deals](#)
[Group Bookings](#)
[Flights](#)
[Car Hire](#)
[Transfers](#)
[Sightseeing](#)
[Travel Insurance](#)

[EN](#)
[DE](#)
[ES](#)
[FR](#)
[IT](#)
[JP](#)
[KR](#)
[PL](#)
[PT](#)
[SV](#)
[TH](#)
[ZH](#)
[ZH](#)
[RU](#)
[NL](#)

Your Location: [Discount Hotels](#) > [Italy](#) > [Vicenza](#) > [Residential Area](#) > Vergilius Hotel Vicenza

Vergilius Hotel Vicenza

★★★★

Via Carpaneda 1 Creazzo Vicenza 36051

[More Pictures](#)

Choose Dates

Check in:

Check out:

[Go](#)

Other Popular Vicenza Hotels

- [Castagna Hotel Vicenza](#)
- [Best Western Tre Torri Hotel Vicenza](#)
- [B4 Vicenza De La Ville Hotel](#)
- [AC Hotel Vicenza](#)
- [Continental Hotel Vicenza](#)

Vergilius Hotel Vicenza Description

Featuring excellent service and genuine hospitality, this property is an ideal place to reside for both business as well as leisure travellers.

Location
Situated just two steps away from Vicenza, Vergilius Hotel is 4 kilometres from the train station and 75 kilometres from the airport.

Rooms
The hotel offers comfortable guestrooms that are furnished in a fine and pleasant style as well as facilitated with modern amenities.

Restaurant
Guests can dine at the onsite restaurant that serves delicious cuisine in a relaxed setting. After an exhausting day, you can unwind at the cosy bar with your favourite drink.

General
This property offers well-equipped conference rooms for organising your business meetings. At leisure, you can pamper yourself at the sauna or relax at the solarium. For a perfect relaxation, you can avail the spa services, which rejuvenates both the body and the soul.

[top](#)

Room Rates

Room		Price from
Standard Single - Double For Single Use - 1 Double Bed	Single	R 845.11
Standard Double - 2 Twin Bed Or 1 Double Bed	Double	R 959.31

[Choose Booking Dates](#)

[top](#)

Figuur 21: Die Vergilius Hotel (http://www.hotelclub.net/hotel.reservations/Vergilius_Hotel_Vicenza.htm [6.11.2009]).

Figuur 22: Die Vergil rockgroep (<http://www.myspace.com/vergilband> [6.11.2009]).

5.2 KRITIESE EVALUERING: VYF WEBWERWE

Die inhoud op die Internet is nie onderworpe aan toesig of regulering nie. Gevolglik verskyn ook materiaal van swak en twyfelagtige gehalte op webwerwe. Dit is daarom belangrik om 'n webwerf te evalueer om sekere feite oor die inhoud te bepaal alvorens dit deur, veral, studente gebruik word (Walker, Davies & Hwer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

Die *ICT4LT*-webwerf bied aflaaibare evalueringsvorme wat spesifiek gerig is op sagteware en webwerwe in die rekenaarondersteunde taalonderrigveld wat taalonderwysers/dosente kan benut. Daar word voorgestel dat die volgende inligting rakende 'n webwerf en sy inhoud vasgestel word (Walker, Davies & Hwer 2008: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm [28.06.2008]):

- **Outeurskap.** Wie het die werf geskep? Wat is hulle akademiese agtergrond? Beskik hulle oor geloofwaardige kwalifikasies? Gebruikers moet beseft dat enigiets op die Web kan publiseer. Anders as boeke en artikels in gedrukte formaat word webmateriale minder waarskynlik aan redaksionele toesig onderwerp. Akkuraatheid kan nie altyd gewaarborg word nie.

- **Teikengehoor.** Op wie is die webwerf gemik? 'n Webwerf kan met die eerste oogopslag dalk lyk asof dit op skoolkinders gerig is, maar by nader ondersoek, blyk dit dat die werf slegs vir volwasse leerders geskik is.
- **Hersieningsdatum.** Wanneer is die inhoud geskryf en hoe gereeld word die webwerf opdateer? Daar behoort op bewyse van die mees onlangse opdatering gelet te word.
- **Kontaknaam en -adres.** Is daar 'n kontaknaam of -adres by die webwerf?
- **Gemak en spoed van toegang.** Word maklik toegang tot die webwerf verkry en laai webblaaie vinnig af? Kan die bediener waarop die webwerf geleë is op enige tydstip sy inhoud lewer? Sommige bedieners word stadiger wanneer baie mense probeer om toegang tot die werf te verkry tydens spitsstye, byvoorbeeld tussen 9vm en 5nm. Sommige bedieners is tydens naweke en gedurende vakansietye nie beskikbaar nie.
- **Gemak van navigasie.** Die webwerf kan baie groot en ingewikkeld wees en die gebruiker raak hopeloos verlore terwyl hy/sy dit probeer navigeer.
- **Is die werf afgerond?** Die inhoudblad lyk indrukwekkend, maar die meeste van die werf is “in aanbou” en baie van die interne skakels werk nie.
- **Word inproppe of inpropprogramme (“plug-ins”) benodig?** 'n Inpropprogram is ekstra sagteware wat 'n webblaaier benodig om sekere elemente van 'n webblad te vertoon of te speel, soos animasie-, klank- of videogrepe. Webblaaie wat multimedia inkorporeer, benodig dikwels inproppe soos *Flash Player*, *QuickTime*, *Shockwave Player* of *RealPlayer*. Inproppe is gewoonlik vinnig en maklik om te installeer, meestal gratis en stel 'n oorfloed nuwe materiaal beskikbaar. Webwerwe wat 'n inpropprogram vereis, verskaf oor die algemeen 'n skakel na 'n webwerf waarvan die noodsaaklike inprop afgelaai kan word.
- **Voldoen die inhoud aan die gebruiker se verwagting?** 'n Gebruiker vind byvoorbeeld 'n werf wat blyk om Franse regstekste te bevat, maar wanneer toegang daartoe verkry word, bevat dit pornografiese materiaal. Hierdie is 'n wesenlike probleem. Webwerwe kan van een week na die volgende verander. Sien <http://www.camsoftpartners.co.uk/DodgyLinks.htm>.
- **Kopiereg.** Die gebruiker moet seker maak van sy/haar posisie ten opsigte van kopiereg op materiale wat die webwerf bevat. Die meeste webwerwe bevat 'n kopiereg of gebruiksvoorwaardes (“terms of use”).
- **Oudiovisuele materiale.** Indien oudiovisuele materiale (klank en video) gebied word, is hulle van voldoende gehalte? Kan die oudiovisuele materiale maklik gespeel word? Word 'n inprop benodig om die oudiovisuele materiale te speel? (Walker, Davies & Hewer 2008: http://www.ict4lt.org/en/-en_mod1-5.htm [28.06.2008]).

Vyf webwerwe wat 'n oorsig gee van die verskillende tipes webwerwe waarin Vergilius en sy werke verskyn of eksklusief op gefokus word, is vir kritiese evaluering gekies:

1. *Perseus Digital Library*: 'n versameling van antieke en historiese materiale soos artefakte, tekste en vertalings (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>).
2. *The Vergil Project*: teks en tekstuele hulpbronne vir studente, onderwysers en lesers van Vergilius se *Aeneïs* (<http://vergil.classics.upenn.edu/>).
3. *Virgil.org*: 'n omvattende hulpbronwebwerf vir die studie van Vergilius, sy werke en Vergiliaanse navorsing (<http://www.virgil.org/>).
4. *Harvard Classics: Poetry Recital*: 'n voorlesingswebwerf vir studente met voorlesings in antieke Grieks, Latyn en Engels van klassieke werke (http://www.fas.harvard.edu/~classics/-poetry_and_prose/poetry.html).
5. *Vergil op Myspace*: 'n humoristiese en insiggewende profiel vir Vergilius op 'n sosiale netwerk (<http://www.myspace.com/myspacevergil>).

Die evalueringsmaatstawwe wat gebruik word, is afgelei van die webwerfevalueringvorm wat die *ICT4LT*-webwerf verskaf (soos hierbo uiteengesit), asook dié wat *Information Architecture for the Web* (<http://eduscapes.com/arch/index.htm>) bied (Lamb 2006: <http://eduscapes.com/arch/evaluate/arch7.htm> [3.11.2009]). Laasgenoemde is 'n omvattende webwerfevalueringsgids in die vorm van vrae wat in kategorieë verdeel is: Agtergrondinligting, Geheelindrukke, Inhoudsaspekte, Ontwerpsaspekte, Navigasie-aspekte, Tegnieke en Bruikbaarheidsaspekte, Instandhoudingsaspekte, Inhoudsbevorderings (Lamb 2006: <http://eduscapes.com/arch/evaluate/arch7.htm> [3.11.2009]).

Aangesien die bogenoemde riglyne so omvattend is, word hulle slegs as aanwysings gebruik. Alleen die maatstawwe wat die meeste op die webwerwe betrekking het, word in ag geneem. Basies word die vyf webwerwe volgens inhoud, ontwerp en navigasie geëvalueer. Vir die evaluering word die maatstawwe soos volg gekategoriseer:

- Geheelindruk
- Inhoud
- Ontwerp
- Navigasie
- Bruikbaarheid

5.2.1 *Perseus Digital Library*

Webwerfnaam: *Perseus Digital Library*

Evalueringsdatums: 16.11.2009; 17.11.2009; 18.11.2009; 23.11.2009

URL: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>

Webwerflying: Department of the Classics, Tufts University, Medford/Somerville, naby Boston, Massachusetts, VSA

Tipe webwerf: Digitale biblioteek – ’n ontwikkelende versameling hulpbronne vir die studie van die antieke wêreld wat argeologie, atlas, tekste en vertalings, tekshulpmiddels en leksikons omvat (Google © 2009: <http://www.google.com/Top/Reference/Libraries/Digital/> [23.11.2009]).

Bedryfstelsel: Windows XP

Webblaaier: Mozilla Firefox en Windows Internet Explorer (Figure is skermbeelde van Internet Explorer tensy anders vermeld.)

Inpropprogramme: Geen

Skermgrootte/resolusie: 1280x1024 beeldelemente en 1024x768 beeldelemente

Webblad skeppingsdatum: *Perseus 4.0* ook bekend as *Perseus Hopper*, nuwe Java-gebaseerde weergawe van die *Perseus Digital Library* word 27.05.2005 vrygestel (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/-help/oldannounce.jsp> [23.11.2009]); laaste opdatering 7.10.2009 (opdateringsdatums, ensovoorts verskyn in “Announcements” op tuisblad). Ou weergawe (<http://old.perseus.tufts.edu/oldhopper> [Figuur 24]) steeds beskikbaar (vanaf tuisblad [Figuur 23]). Vanaf die ou weergawe kan ook toegang tot die nuwe weergawe verkry word.

Welcome to Perseus 4.0, also known as the Perseus Hopper.

Read more on the [Perseus version history](#).
New to Perseus? Click [here](#) for a short tutorial.
Looking for the [old version](#) of the Perseus Digital Library?

Announcements

- October 7, 2009:
 - Updates to Perseus Digital Library:** We have added many new authors and texts to our collection, including [Seneca](#), [Quintilian](#), [Flaccus](#), [Cicero](#), [Aulus Gellius](#), [Ammianus](#) and [Petronius](#).
- March 31, 2009:
 - Updates to Perseus Digital Library:** You can now view the places mentioned in the Perseus Digital Library by [collection](#) or text through the Google Maps interface. Links to view places in a text can be found on a text page, in the Places box. Places are automatically extracted, so please email the [webmaster](#) if you notice errors.
- March 16, 2009:
 - New job announcement:** Perseus is seeking a **Greek Treebank Editor** to supervise the creation of a syntactic database for classical Greece with 1,000,000 words - one of the most promising instruments ever produced for the study of Greek linguistics, literary style, and lexicography. We encourage graduate students who could build their dissertation work on this project, as well as classicists with PhD in hand, to consider applying.
 - Updates to Perseus Digital Library:**
 - Many improvements to the Art & Archaeology data and interface. You can now [search](#) the A&A data and image captions.
 - Euclid's *Elements* have been added, as well as a large number of Plutarch texts, edited by Bernadotte Perrin. Links to these texts can be found on the [Greek and Roman collection](#) page.
- September 23, 2008:
 - Updates to Perseus Digital Library:**
 - The first release of the [Arabic Collection](#).
 - [Search tools](#) have been refined.
 - Navigation in 4.0 has been updated.
 - Art & Archaeology data has been updated. The A & A Artifact Browser can now be found under the [Collections](#) tab
 - General information on the Perseus Project has been added: [Research](#), [Grants](#), [Research Opportunities](#), and [Job Opportunities](#).
 - A dedicated [Open Source](#) section.
 - Our list of [Publications](#) has been moved to the About section.
 - 4.0 Help pages have been updated.
 - Additional hardware has been added to the Perseus backend servers.

[Read older announcements...](#)

Popular Texts

- Caesar, *Gallia War* ([English](#), [Latin](#))
- Catullus, *Carmina* ([English](#), [Latin](#))
- Cicero, *In Catilinam I* ([English](#), [Latin](#))
- Vergil, *Aeneid* ([English](#), [Latin](#))
- Herodotus, *Histories* ([English](#), [Greek](#))
- Homer, *Odyssey* ([English](#), [Greek](#))
- Plato, *Republic* ([English](#), [Greek](#))
- Tom Martin, *Overview of Classical Greek History from Mycenae to Alexander* ([English](#))

Art and Archaeology

Aegina, Temple of Aphaia

Silver obol from Athens

Satyr on Attic red figure vase

The Barlett Head

Exhibits

The Ancient Olympics

Hercules
Greece's Greatest Hero

Featured Sites

Figuur 23: Perseus Digital Library (Perseus 4.0 of Perseus Hopper): Tuisblad (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/>).

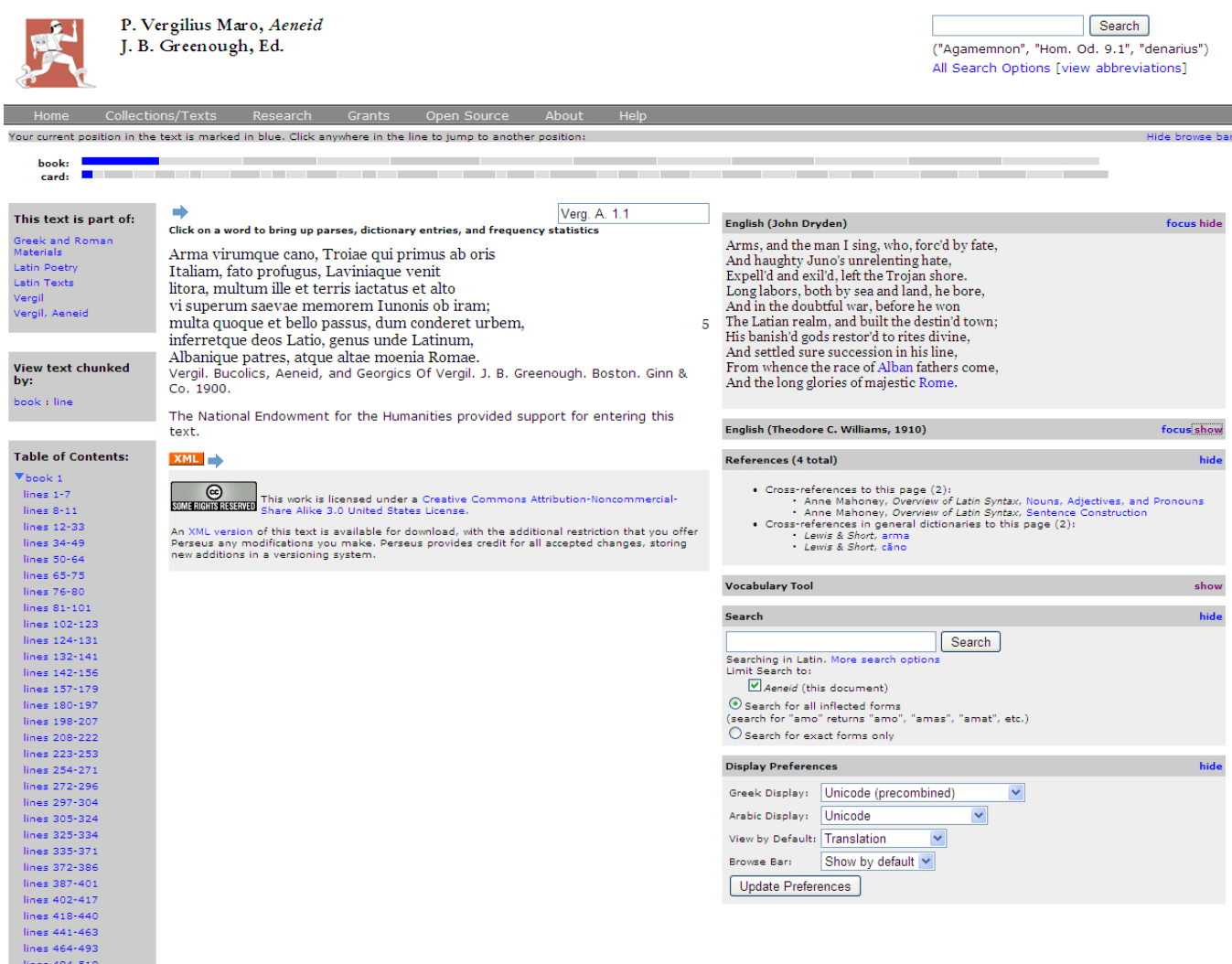
Figuur 24: Tuisblad van ou weergawe van *Perseus Digital Library* (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://old.perseus.tufts.edu/oldhopper>).

Geheelindruk

Die webwerf se doel is nie onmiddellik duidelik nie. Die inligting wat die tuisblad (Figuur 23) vertoon, bestaan oorwegend uit aankondigings van onlangse opdaterings, ensovoorts. Die “About”-blad verskaf meer inligting. Verkieslik behoort verkorte inligting oor die aard en doelstelling van die webwerf reeds op die tuisblad te verskyn, sodat die gebruiker onmiddellik weet wat die webwerf behels. Die “Help”-blad vertoon onder andere skakels na ’n gebruikersgids, inligting oor kopiereg en waarborg en kontakinligting.

Die webwerf het ’n suiwer akademiese voorkoms en gevoel. Daar is geen onnodige versierings of grafika nie met die swart teks op ’n hoofsaaklik wit agtergrond. Voorgrondkleure wat die navigasiebalke of –kolomme onderskei is in skakerings van grys. Aktiewe of onbesoekte skakels is die standaard blou wat onderstreep wanneer die muis oor hulle beweeg word. Reeds besoekte skakels is in die standaard perskleur.

Die teikengehoor is klaarblyklik studente, dosente/onderwysers en navorsers in die antieke, Grieks, Latyn, ensovoorts. Die webwerf voorsien in gebruikers se behoefte aan aanlyn klassieke (en ander) tekste met tekstuele hulpmiddels en vertalings, asook visuele antieke materiale (kuns en argeologie).

P. Vergilius Maro, *Aeneid*
J. B. Greenough, Ed.

Search ("Agamemnon", "Hom. Od. 9.1", "denarius")
All Search Options [view abbreviations]

Home Collections/Texts Research Grants Open Source About Help

Your current position in the text is marked in blue. Click anywhere in the line to jump to another position: [Hide browse bar](#)

book: card:

This text is part of:
Greek and Roman Materials
Latin Poetry
Latin Texts
Vergil
Vergil, *Aeneid*

View text chunked by:
book : line

Table of Contents:
▼ book 1
lines 1-7
lines 8-11
lines 12-33
lines 34-49
lines 50-64
lines 65-75
lines 76-80
lines 81-101
lines 102-123
lines 124-131
lines 132-141
lines 142-156
lines 157-179
lines 180-197
lines 198-207
lines 208-222
lines 223-253
lines 254-271
lines 272-296
lines 297-304
lines 305-324
lines 325-334
lines 335-371
lines 372-386
lines 387-401
lines 402-417
lines 418-440
lines 441-463
lines 464-493
lines 494-519

Verg. A. 1.1
Click on a word to bring up parses, dictionary entries, and frequency statistics

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris lactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.
Vergil. *Bucolics, Aeneid, and Georgics* Of Vergil. J. B. Greenough. Boston. Ginn & Co. 1900.

The National Endowment for the Humanities provided support for entering this text.

English (John Dryden) [focus](#) [hide](#)
Arms, and the man I sing, who, forc'd by fate,
And haughty Juno's unrelenting hate,
Expell'd and exil'd, left the Trojan shore.
Long labors, both by sea and land, he bore,
And in the doubtful war, before he won
The Latian realm, and built the destin'd town;
His banish'd gods restor'd to rites divine,
And settled sure succession in his line,
From whence the race of *Alban* fathers come,
And the long glories of majestic *Rome*.

English (Theodore C. Williams, 1910) [focus](#) [show](#)

References (4 total) [hide](#)
• Cross-references to this page (2):
• Anne Mahoney, *Overview of Latin Syntax, Nouns, Adjectives, and Pronouns*
• Anne Mahoney, *Overview of Latin Syntax, Sentence Construction*
• Cross-references in general dictionaries to this page (2):
• Lewis & Short, *arma*
• Lewis & Short, *cāno*

Vocabulary Tool [show](#)

Search [hide](#)
Searching in Latin. [More search options](#)
Limit Search to:
☒ *Aeneid* (this document)
☒ Search for all inflected forms
(search for "amo" returns "amo", "amas", "amat", etc.)
☐ Search for exact forms only

Display Preferences [hide](#)
Greek Display:
Arabic Display:
View by Default:
Browse Bar:
[Update Preferences](#)

Figuur 25: Perseus Digital Library: Vergilius Aeneis 1.1-7 (Latyn) (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>).

Home Collections/Texts Research Grants Open Source About Help

Your current position in the text is marked in blue. Click anywhere in the line to jump to another position. [Hide browse bar](#)

book: 1
card: 1

This text is part of:
[Greek and Roman Materials](#)

View text chunked by:
[book : line](#)
[book : line](#)

Table of Contents:
▼ [book 1](#)
lines 1-7
lines 8-11
lines 12-33
lines 34-49
lines 50-64
lines 65-75
lines 76-80
lines 81-101
lines 102-123
lines 124-131
lines 132-141
lines 142-156
lines 157-179
lines 180-197
lines 198-207
lines 208-222
lines 223-253
lines 254-271
lines 272-296
lines 297-304
lines 305-324
lines 325-334
lines 335-371
lines 372-386
lines 387-401
lines 402-417
lines 418-440
lines 441-463
lines 464-493
lines 494-519
lines 520-543
lines 544-560
lines 561-578

Verg. A. 1.1

Arms, and the man I sing, who, forc'd by fate,
And haughty Juno's unrelenting hate,
Expell'd and exil'd, left the Trojan shore.
Long labors, both by sea and land, he bore,
And in the doubtful war, before he won
The Latian realm, and built the destin'd town;
His banish'd gods restor'd to rites divine,
And settled sure succession in his line,
From whence the race of [Alban](#) fathers come,
And the long glories of majestic [Rome](#).

Vergil. Aeneid. John Dryden. trans. XXX. XXX. XXX.

The National Endowment for the Humanities provided support for entering this text.

[XML](#)

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 United States License](#).

An XML version of this text is available for download, with the additional restriction that you offer Perseus any modifications you make. Perseus provides credit for all accepted changes, storing new additions in a versioning system.

Latin (J. B. Greenough, 1900) [focus](#) [hide](#)

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.

English (Theodore C. Williams, 1910) [focus](#) [hide](#)

Arms and the man I sing, who first made way,
predestined exile, from the Trojan shore
to [Italy](#), the blest Lavinian strand.
Smitten of storms he was on land and sea
by violence of Heaven, to satisfy
stern Juno's sleepless wrath; and much in war
he suffered, seeking at the last to found
the city, and bring o'er his fathers' gods
to safe abode in [Latium](#); whence arose
the Latin race, old Alba's reverend lords,
and from her hills wide-walled, imperial [Rome](#).

Places (automatically extracted) [hide](#)

[View a map](#) of the most frequently mentioned places in this document.
Sort places [alphabetically](#), as they appear on the page, by [frequency](#)
Click on a place to search for it in this document.
[Rome \(Italy\)](#) (1)
[Alban \(France\)](#) (1)

References (4 total) [hide](#)

- Cross-references to this page (2):
 - Anne Mahoney, [Overview of Latin Syntax, Nouns, Adjectives, and Pronouns](#)
 - Anne Mahoney, [Overview of Latin Syntax, Sentence Construction](#)
- Cross-references in general dictionaries to this page (2):
 - [Lewis & Short, arma](#)
 - [Lewis & Short, cāno](#)

Search [hide](#)

Searching in English. [More search options](#)
Limit Search to:
☒ [Aeneid \(this document\)](#)

Display Preferences [hide](#)

Greek Display: [Unicode \(precombined\)](#)

Figuur 26: *Perseus Digital Library: Vergilius Aeneis 1.1-7* (Engelse vertaling van John Dryden) (16.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0052%3Abook%3D1%3Acard%3D1>).

Home Collections/Texts Research Grants Open Source About Help

Your current position in the text is marked in blue. Click anywhere in the line to jump to another position: [Hide browse bar](#)

book: card:

This text is part of:
[Greek and Roman Materials](#)
[Latin Poetry](#)
[Latin Texts](#)
[Vergil](#)
[Vergil, Aeneid](#)

View text chunked by:
book : line

Table of Contents:
▼ book 1
lines 1-7
lines 8-11
lines 12-33
lines 34-49
lines 50-64
lines 65-75
lines 76-80
lines 81-101
lines 102-123
lines 124-131
lines 132-141
lines 142-156
lines 157-179
lines 180-197
lines 198-207
lines 208-222
lines 223-253
lines 254-271
lines 272-296
lines 297-304
lines 305-324
lines 325-334
lines 335-371
lines 372-386
lines 387-401
lines 402-417
lines 418-440
lines 441-463
lines 464-483

Verg. A. 1.1

Click on a word to bring up parses, dictionary entries, and frequency statistics

Arma virumque cano, **Troiaē** qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.
Vergil. *Bucolics, Aeneid, and Georgics* Of Vergil. J. B. Greenough. Boston. G
Co. 1900.

The National Endowment for the Humanities provided support for entering t
text.

[XML](#)

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 United States License](#).

An XML version of this text is available for download, with the additional restriction that y
Perseus any modifications you make. Perseus provides credit for all accepted changes, a
new additions in a versioning system.

English (John Dryden) [focus show](#)

English (Theodore C. Williams, 1910) [focus show](#)

References (4 total) [hide](#)

Latin Word Study Tool - Windows Internet Explorer

Get Info for in [Go](#)

Troius of Troy, Trojan
(Show lexicon entry in [Lewis & Short Elem. Lewis](#)) ([search](#))

troiae	adj pl fem nom	no user votes	1.7%	[vote]
troiae	adj pl fem voc	no user votes	1.6%	[vote]
troiae	adj sg fem dat	no user votes	1.9%	[vote]
troiae	adj sg fem gen	5 user votes	32.8%	[vote]

Word Frequency Statistics ([more statistics](#))

Words in Corpus	Max	Max/10k	Min	Min/10k	Corpus Name
63,719	223	34,997	10	1,569	P. Vergilius Maro, Aeneid

Troja [definition unavailable]
(Show lexicon entry in [Lewis & Short](#)) ([search](#))

troiae	noun pl fem nom	no user votes	2.5%	[vote]
troiae	noun pl fem voc	no user votes	2.2%	[vote]
troiae	noun sg fem dat	no user votes	3.4%	[vote]
troiae †	noun sg fem gen	8 user votes	54%	[vote]

† This form has been selected using statistical methods as the most likely one in this context. It may or may not be the correct form. ([More info](#))

Word Frequency Statistics ([more statistics](#))

Words in Corpus	Max	Max/10k	Min	Min/10k	Corpus Name
63,719	213	33,428	0	0	P. Vergilius Maro, Aeneid

[XML](#)

Figuur 27: Perseus Digital Library: Vergilius Aeneis 1.1-7 (Latyn); toon die woordontledings, woordeboekinskrivings en herhalingsstatistieke vir Troiae (23.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>).

P. Vergilius Maro, *Aeneid*
J. B. Greenough, Ed.

("Agamemnon", "Hom. Od. 9.1", "denarius")
All Search Options [view abbreviations]

Home
Collections/Texts
Research
Grants
Open Source
About
Help

Your current position in the text is marked in blue. Click anywhere in the line to jump to another position:

Hide browse bar

book:
card:

This text is part of:

- Greek and Roman Materials
- Latin Poetry
- Latin Texts
- Vergil
- Vergil, Aeneid

View text chunked by:

book : line

Table of Contents:

- book 1
 - lines 1-7
 - lines 8-11
 - lines 12-33
 - lines 34-49
 - lines 50-64
 - lines 65-75
 - lines 76-80
 - lines 81-101
 - lines 102-123
 - lines 124-131
 - lines 132-141
 - lines 142-156
 - lines 157-179
 - lines 180-197
 - lines 198-207
 - lines 208-222
 - lines 223-253
 - lines 254-271
 - lines 272-296
 - lines 297-304
 - lines 305-324
 - lines 325-334
 - lines 335-371
 - lines 372-386
 - lines 387-401
 - lines 402-417
 - lines 418-440
 - lines 441-463
 - lines 464-493
 - lines 494-519

Verg. A. 1.1

Click on a word to bring up parses, dictionary entries, and frequency statistics

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.
Vergil. Bucolics, Aeneid, and Georgics Of Vergil. J. B. Greenough. Boston. Ginn & Co. 1900.

The National Endowment for the Humanities provided support for entering this text.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 United States License](#).

An XML version of this text is available for download, with the additional restriction that you offer Perseus any modifications you make. Perseus provides credit for all accepted changes, storing new additions in a versioning system.

English (John Dryden)

focushide

Arms, and the man I sing, who, forc'd by fate,
And haughty Juno's unrelenting hate,
Expell'd and exil'd, left the Trojan shore.
Long labors, both by sea and land, he bore,
And in the doubtful war, before he won
The Latian realm, and built the destin'd town;
His banish'd gods restor'd to rites divine,
And settled sure succession in his line,
From whence the race of Alban fathers come,
And the long glories of majestic Rome.

English (Theodore C. Williams, 1910)

focusload

References (4 total)

hide

- Cross-references to this page (2):
 - Anne Mahoney, *Overview of Latin Syntax, Nouns, Adjectives, and Pronouns*
 - Anne Mahoney, *Overview of Latin Syntax, Sentence Construction*
- Cross-references in general dictionaries to this page (2):
 - Lewis & Short, *arma*
 - Lewis & Short, *cāno*

Vocabulary Tool

hide

Headword	Short Definition	Keyword Freq	Min Freq	Max Freq	Weighted Freq
Lavinia	the daughter of Latinus and wife of Aeneas	0.183	0	3	0.333
Lavinus	of Lavinium (a city of Latium)	0.146	0	3	0.333
Lavinium	a city of Latium, near the sea-coast, six Roman miles distant from Laurentum, founded by Aeneas in honor of his wife Lavinia	0.146	0	3	0.333
latio	a bearing, bringing	0.085	0	3	0.333
supera	[unavailable]	0.076	0	3	0.333
jactatus	a throwing to and fro, a tossing	0.068	0	2	0.500
Latium	the name of the mythical king	0.066	0	3	0.333
superi	see superus	0.060	0	3	0.333
Troja	[unavailable]	0.056	0	2	0.500
Troius	of Troy, Trojan	0.056	0	2	0.500

Next >
Last >>

XML

Search

hide

Figuur 28: Perseus Digital Library: Vergilius Aeneïd 1.1-7 (Latyn) (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente]. In Mozilla Firefox vertoon “Vocabulary Tool” korrek, onaktief in Internet Explorer (Figuur 25) (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>).

Perseus · Tufts

Collections: Classics · Papyri · Renaissance · London · California · Upper Midwest · Chesapeake · Boyle · Tufts History

Configure display · Help · Tools · Copyright · FAQ · Publications · Collaborations · Support Perseus

PERSEUS IS CHANGING! PLEASE VISIT PERSEUS 4.0 FOR THE LATEST VERSION

P. Vergilius Maro, *Aeneid* (ed. J. B. Greenough)

Editions and translations: [English \(ed. John Dryden\)](#) | [English \(ed. Theodore C. Williams\)](#) | Latin (ed. J. B. Greenough)

Your current position in the text is marked in red. Click anywhere on the line to jump to another position.

Table of Contents Go to →

Click on the asterisks (*) for commentary notes, the crosses (+) for references from other works.

Arma⁺ virumque⁺ cano⁺⁺, Troiae⁺ qui primus⁺ ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit⁺
litora⁺⁺, multum ille⁺ et terris⁺ iactatus⁺ et alto⁺⁺
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem⁺,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.

There are a total of 12 comments on and cross references to this page.

Further comments from John Conington, *Commentary on Vergil's Aeneid, Volume 1*:
[book 1](#) (general note)

Further comments from Maurus Servius Honoratus, *Commentary on the Aeneid of Vergil*:
[book 1](#) (general note)

Cross references from W. Walter Merry, James Riddell, D. B. Monro, *Commentary on the Odyssey (1886)*:
[4, 502 \[Book 4 \(d\)\]](#)

Cross references from Thomas D. Seymour, *Commentary on Homer's Iliad, Books I-III*:
[1, 1 \[Book 1 \(A\)\]](#)

Preferred URL for linking to this page: <http://www.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?lookup=Verg.+A.+1.1>

The National Endowment for the Humanities provided support for entering this text.

This text is based on the following book(s):
 Vergil. *Bucolics, Aeneid, and Georgics* Of Vergil. J. B. Greenough. Boston. Ginn & Co. 1900.
 OCLC: 22858571

Figuur 29: Ou weergawe van Perseus Digital Library: Vergilius Aeneïd 1.1-7 (Latyn) (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://old.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?doc=Perseus%3Atext%3A1999.-02.0055>).

Inhoud

Vir die evaluering is slegs na die inhoud vir Vergilius, spesifiek die *Aeneïd*, gekyk. Teks en vertaling van al Vergilius se werke (*Eclogae*, *Georgica*, *Aeneïd*) word verskaf. Die volgende bronne op die “Greek and Roman Materials”-blad word vir die *Aeneïd* gelys (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus:collection:Greco-Roman>): Twee Engelse vertalings: John Dryden (1697) en Theodore C. Williams (1910) en ’n Latynse teks van J. B. Greenough (1900).

Figuur 25 toon ’n skermbeeld van *Aen.* 1.1-7 in Latyn. Die interaktiwiteit bied die gebruiker ’n keuse om te werk met die Latynse teks, met toegang tot die twee Engelse vertalings of andersom (Figuur 26). Die inhoud en die manier waarop dit opgestel is, is uiters bruikbaar vir vertaling en interpretasie. Teks, vertalings, kruisverwysings (Sintaksis: Anne Mahoney, *Overview of Latin Syntax* [2000]; Latynwoordeboek: *Lewis & Short* [1879]) en ander toepaslike inligting verskyn op een blad. Die interaktiwiteit van die blad voorsien die gebruiker van ’n keuse oor wat hy/sy wil vertoon of verskuil.

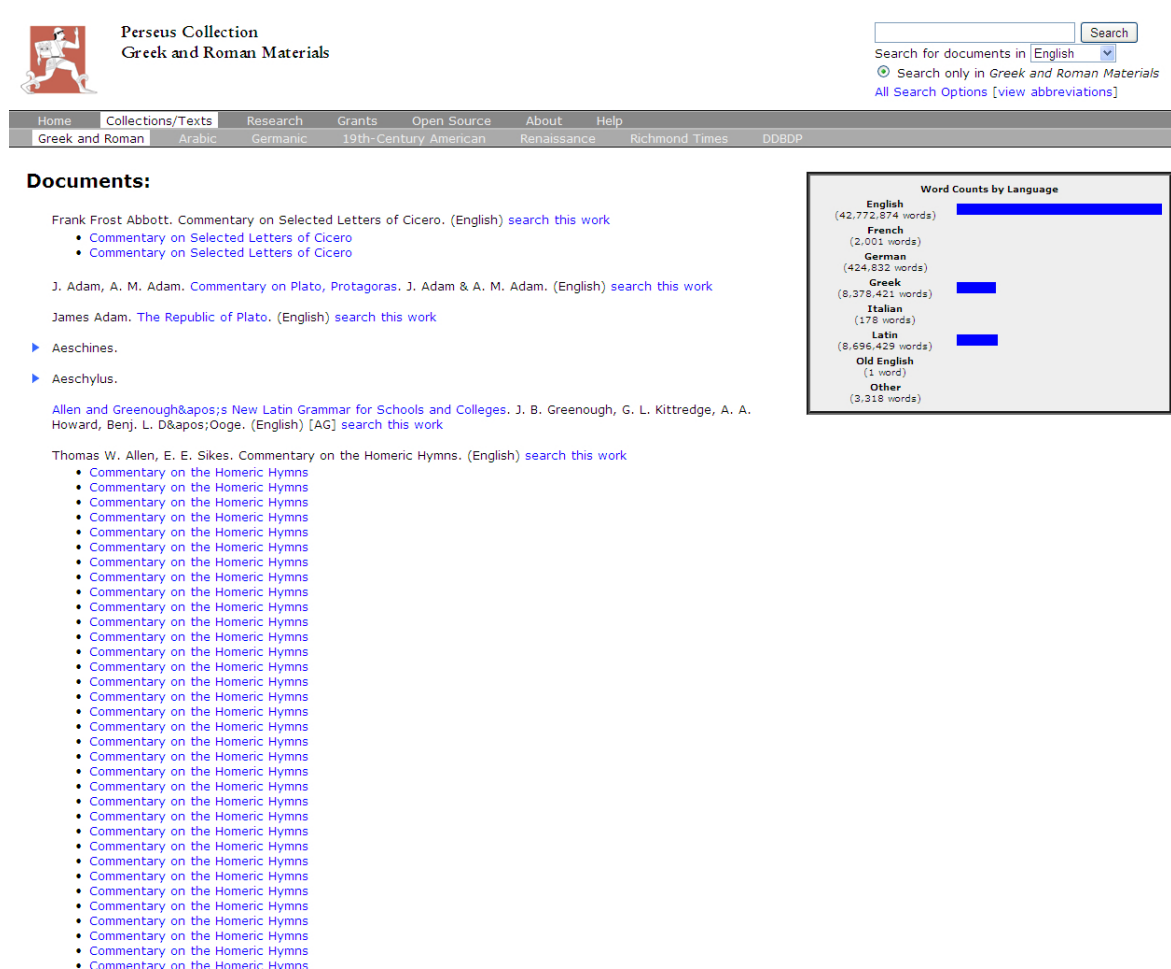
In die Latynse teks is elke woord 'n hiperskakel wat oopmaak op 'n aparte blad met woordontledings, woordeboekinskrywings en herhalingstatistieke (Figuur 27). Die "Vocabulary Tool" kan ook vertoon of verskuil word en gee definisies van moeiliker woorde en eiename/plekname. Dit werk egter net in Mozilla Firefox (Figuur 28). 'n Soekfunksie en vertoonvoorkeure word ook verskaf. Met die fokus op 'n Engelse vertaling word weer statistieke vir die voorkoms van plekname in die onderskeie boeke vertoon (Figuur 26). Die woordontleding en woordeboekinskrywings vergemaklik die studie van die werk verder.

Die ouer weergawe van *Perseus* verskaf egter ook skakels na kommentaar (John Conington [1876] en Maurus Servius Honoratus [Georgius Thilo 1881]) op die *Aeneïs* wat baie nuttig is (Figuur 29). Dit ontbreek in die nuwe weergawe. Die Servius- en Conington-kommentare is egter steeds beskikbaar. Dit word afsonderlik op die "Greek and Roman Materials"-blad gelys.

The screenshot displays the Perseus Digital Library interface for Vergilius Aeneid 1.1-7 (Latin). The page is titled "P. Vergilius Maro, *Aeneid* J. B. Greenough, Ed." and includes a search bar with a "Search" button. Below the search bar, there is a navigation bar with links: Home, Collections/Texts, Research, Grants, Open Source, About, and Help. The main content area shows the Latin text of Aeneid 1.1-7, with a focus on the first line: "Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris". The page also includes a "Table of Contents" on the left, a "Vocabulary Tool" on the right, and a "References" section at the bottom. The interface is designed to provide a comprehensive digital library experience for classical texts.

Figuur 30: Perseus Digital Library: Vergilius Aeneïs 1.1-7 (Latyn) (17.11.2009) [1024x768 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.02.0055>).

Die ontwerp is basies, konsekwent en effektief. Die koppelvlak is nie vir 'n vasgestelde skermgrootte/resolusie ontwerp nie. Dit vul die skerm 100% ongeag skermgrootte/resolusie (Figuur 30). Die teks is swart op hoofsaaklik 'n wit agtergrond en duidelik leesbaar. Sans serif-lettertipe word hoofsaaklik vir die algemene inhoud en serif-lettertipe vir die teks en vertaling gebruik wat sodoende die verskil duidelik maak. Geen helder kleure word gebruik nie. Die navigasiekolomme en –balke is in skakerings van grys. Die teks/vertalingblaaie is in drie kolomme opgedeel (Figure 25 – 28 & 30). Spasie word goed benut sonder dat elemente beknop voorkom. In die middel verskyn die teks- of vertalinggedeelte. Die Latynse en Engelse teks is in eenhede (“chunks”) opgebreek vir makliker lees en navorsing. Aan die linker- en bokant van die blad verskyn die navigasie binne die spesifieke boek en die ander boeke van die *Aeneïs*, asook oriëntering ten opsigte van die webwerfinhoud. Aan die regterkant verskyn die kolomme met die Engelse vertalings, kruisverwysings, ensovoorts wat vertoon of verskuil kan word. Die enigste ontwerpelement is die *Perseus*-logo (links bo). Die werf is groot en bevat baie bronne (tekstueel en visueel), maar laaityd word nie met onnodige animasie of grafika vertraag nie.

Figur 31: *Perseus Digital Library*: Die Alfabetiese “Greek and Roman Materials” (23.11.2009)
 [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus:-collection:Greco-Roman>).

Navigasie

Al is die werf baie groot sal 'n gebruiker nie sommer verlore raak nie. Hoofnavigasie wat in 'n horisontale navigasiebalk gerangskik is, verskyn op elke blad. Daar is geen dubbelsinnighede nie en opskrifte en skakels is duidelik. Die inhoud van die "Greek and Roman Materials"-blad is wel alfabeties gerangskik (Figuur 31), maar A-Z-skakels of selfs "terug-na-bo"-navigasie sou beter as die eindelose afrol gewees het. 'n Soekfunksie word ook verskaf (verskyn op elke blad) en skakels na Vergilius se *Aeneïs* (teks en vertaling) verskyn onder "Popular Texts" op die tuisblad (Figuur 23). Op die teks/vertalingblaaie (Figure 25 – 28 & 30) verskyn 'n "Table of Contents"-navigasiekolom aan die linkerkant van die blad met skakels na die verskillende tekseenhede vir elke boek van die *Aeneïs*. Aan die bokant verskyn 'n horisontale blaaierbalk wat die gebruiker se posisie binne 'n spesifieke boek en die *Aeneïs* in sy geheel aandui. Die gebruiker kan sodoende tussen reëls en boeke beweeg soos hy/sy verkies. Navigasiepyltjies laat die gebruiker ook toe om vorentoe en terug binne die teks te navigeer. Hiperskakels binne die werf is die standaard blou (aktief/onbesoek) wat onderstreep wanneer die muis oor hulle beweeg. Hulle verkleur pers nadat hulle besoek is. Hiperskakels van die Latynse teks onderstreep wanneer die muis daaroor beweeg, maar die teks self bly swart wat dit van die algemene navigasie onderskei.

PERSEUS DIGITAL LIBRARY
GREGORY R. CRANE, EDITOR-IN-CHIEF
TUFTS UNIVERSITY

Search
("Agamemnon", "Hom. Od. 9.1", "denarius")
[All Search Options](#) [\[view abbreviations\]](#)

Home Collections/Texts Research Grants Open Source About Help

Word Counts by Text Collection

Collection	Word Count
Classics	60,278,054 words
Arabic	1,066,623 words
Germanic	955,696 words
19c. Am.	58,332,291 words
Renaissance	6,940,158 words
Rich. Times	19,413,298 words
Papyri	4,737,070 words

View a map of the most frequently mentioned places in the Perseus Digital Library.

Or by collection:

- [Greek and Roman Materials](#)
- [19th-Century American](#)
- [Renaissance Materials](#)
- [Richmond Times Dispatch](#)

Browse the Collections

[Greek and Roman Materials](#)
Primary and secondary sources for the study of ancient Greece and Rome

[Art & Archaeology Artifact Browser](#)
Look through a massive library of art objects, sites, and buildings. The library's catalogs document 1305 coins, 1909 vases, 2003 sculptures, 179 sites, 140 gems, and 424 buildings. Each catalog entry has a description of the object and its context; most have images. Descriptions and images have been produced in collaboration with many museums, institutions, and scholars. Catalog information and keywords have been taken from standard sources, which are cited in the entries for each object.

[Arabic Materials](#)
Arabic language documents

[Germanic Materials](#)
Materials for the study of the Germanic Peoples

Figuur 32: Perseus Digital Library: Collections/Texts vertoon foutief in Windows Internet Explorer (18.11.2009) [1280x1024 beeldlemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collections>).

Browse the Collections

[Greek and Roman Materials](#)

Primary and secondary sources for the study of ancient Greece and Rome

[Art & Archaeology Artifact Browser](#)

Look through a massive library of art objects, sites, and buildings. The library's catalogs document 1305 coins, 1909 vases, 2003 sculptures, 179 sites, 140 gems, and 424 buildings. Each catalog entry has a description of the object and its context; most have images. Descriptions and images have been produced in collaboration with many museums, institutions, and scholars. Catalog information and keywords have been taken from standard sources, which are cited in the entries for each object.

[Arabic Materials](#)

Arabic language documents

[Germanic Materials](#)

Materials for the study of the Germanic Peoples

[19th-Century American](#)

Sources on the history of the 19th-century United States.

[Renaissance Materials](#)

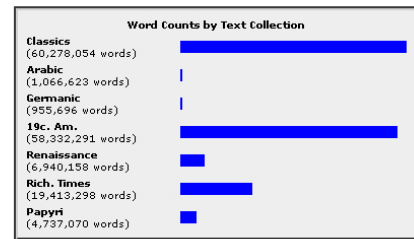
Primary and secondary sources in early modern English literature

[Richmond Times Dispatch](#)

Issues of the Richmond Times Dispatch.

[Duke Databank of Documentary Papyri](#)

Non-literary papyri, Greek and Latin, from the Ptolemaic and Roman periods

[View a map](#) of the most frequently mentioned places in the Perseus Digital Library.

Or by collection:

- [Greek and Roman Materials](#)
- [19th-Century American](#)
- [Renaissance Materials](#)
- [Richmond Times Dispatch](#)

Figuur 33: Perseus Digital Library: Collections/Texts vertoon korrek in Mozilla Firefox (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collections>).

Bruikbaarheid

Die *Perseus Digital Library* is uiters nuttig. Duidelike gebruiksaanwysings word verskaf sodat die gebruiker gou bedrewe in die navigasie van die inhoud sal word (<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/help/quickstart>). Die webwerf funksioneer oorwegend goed en kodering blyk korrek te wees. Dit funksioneer egter beter in Mozilla Firefox as Windows Internet Explorer. Soos reeds genoem werk die “Vocabulary Tool” nie in Internet Explorer (Figuur 25 vs. Figuur 27) nie en die “Collections/Texts”-blad vertoon foutief (groot spasie voor inhoud begin) in Internet Explorer (Figuur 32), maar korrek in Mozilla Firefox (Figuur 33). ’n Soektog deur die werf en die *Aeneïs*-blaaie toon dat alle skakels (intern, eksterne, e-pos) funksioneer. Eksterne skakels na ander webwerwe funksioneer almal korrek en maak in ’n nuwe blaaiervenster oop. Hulle navigeer nie weg nie. Geen inpropprogramme word benodig nie. Die webwerf bevat baie inligting en is dus enorm, tog is laaityd nie oormatig stadig nie. ’n Goeie internetverbinding verseker vinnige laaityd en as toegang buite spitstye verkry word, is dit natuurlik ook vinniger.

5.2.2 The Vergil Project

Webwerfnaam: *The Vergil Project*

Evalueringsdatums: 18.11.2009; 20.11.2009; 22.11.2009

URL: <http://vergil.classics.upenn.edu/>

Webwerflying: University of Pennsylvania, Philadelphia, Pennsylvania, VSA

Tipe webwerf: Teks en tekstuele hulpbronwebwerf vir studente, onderwysers en lesers van Vergilius se *Aeneïs*.

Bedryfstelsel: Windows XP

Webblaaiers: Mozilla Firefox en Windows Internet Explorer (Figure is skermbeelde van Internet Explorer tensy anders vermeld).

Inpropprogramme: Geen

Skermgrootte/resolusie: 1280x1024 beeldelemente en 1024x768 beeldelemente

Webblad skeppingsdatum: Word nie verskaf nie. Weergawe 2.0 (Weergawe 1.0 [konsep 1995; geskep 1999 en 2000]).

Figuur 34: The Vergil Project: Tuisblad (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://vergil.classics.upenn.edu/>).

Geheelindruk

Die webwerf se doel is duidelik te bespeur in die webwerftitel en hoofopskrif van die tuisblad (Figuur 34) – teks en tekstuele bronne vir Vergilius se *Aeneïs* (word gelys). Meer inligting oor die projek en inhoud verskyn op die “About the Vergil Project”-blad (<http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/-index.php/main/info>).

Die webwerf reflekteer sy onderwerp deur op die tuisblad toepaslike grafika te hê, afkomstig uit die geïllumineerde manuskrip, die *Vergilius Vaticanus* (Cod. Vat. lat. 3225). Verder verskyn, bo en onder, smal stroke soos uit ’n geskrewe manuskrip van die eerste paar reëls van die *Aeneïs* wat elke blad omraam.

Die voorkoms is aantreklik, maar die akademiese aanslag word steeds behou. Die agtergrondkleur is beige wat die grafiese elemente komplementeer. Swart teks verskyn in ’n roomkleurige teksblok wat goed leesbaar asook komplementêrend met die grafiese elemente is. Aktiewe of onbesoekte hiperskakels is die standaard blou wat onderstreep wanneer die muis oor hulle beweeg word. Besoekte skakels is die standaard pers. Hoofnavigasieskakels is swart en onderstreep wanneer die muis oor hulle beweeg.

“Home” is “Pagina Domestica”. Dit is onverstaanbaar vir diegene wat nie met Latyn bekend is nie, maar die werf is suiwer op Latyn-studente en -akademici gerig. Die werf is akademies, maar ’n suksesvolle poging is aangewend om dit ’n aangename swerfervaring via kleur en toepaslike grafika (net op tuisblad) te maak.

Die teikengehoor is studente, dosente/onderwysers en lesers van Vergilius se *Aeneïs* soos duidelik uit die hoofopskrif, inligtingsblad en inhoud afgelei kan word.

The Vergil Project bevredig gebruikers se behoefte aan ’n aanlyn teks, vertalings, kommentaar en ander hulpbronne wat die lees/vertaling van Vergilius se *Aeneïs* vergemaklik.

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris Italium, fato profugus, Latin lavini aque venit - litora, multum ille et terris iactatus Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris Italium, fato profugus, Latin lavini aque venit - litora, multum ille et terris iactatus

About the Vergil Project | Feedback | Pagina Domestica |

Aeneid: Text and Resources

the Vergil project

Book 1
Line 1

Navigate through the text by clicking dragging the red slider above. By clicking on a particular word, the resources on the right will be refreshed. Resources in the right column can be viewed or hidden by clicking on the or icons.

Document Text
[previous](#)

Book 1

1. **arma** virumque cano Troiae qui primus ab oris Italium fato profugus Lauiniaque venit litora multum ille et terris iactatus et alto ui superum saeuae memorem Iunonis ob iram multa quoque et bello passus dum conderet urbem inferretque deos Latio genus unde Latinum Albanique patres atque altae moenia Romae Musa mihi causas memora quo numine laeso quidue dolens regina deum tot uoluere casus insignem pietate uirum tot adire labores impulerit tantaene animis caelestibus irae urbs antiqua fuit Tyrii tenuere coloni Karthago Italiam contra Tiberinaque longe ostia diues opum studiisque asperrima belli quam Iuno fertur terris magis omnibus unam posthabita coluisse Samo hic Illius arma hic currus fuit hoc regnum dea gentibus esse si qua fata sinant iam tum tenditque fouetque progeniem sed enim Troiano a sanguine duci audierat Tyrias olim quae uerteret arces hinc populum late regem belloque superbum uenturum excidio Libyae sic uoluere Parcas id metuens uestisque memor Saturnia belli prima quod ad Troiam pro canis gesserat Argis necdum etiam causae irarum saeuique dolores

[next](#)

Options

Number of Lines: 25

Inline Textual Aid: None Selected

Mouse Hover Textual Aid: None Selected

Reading Assistance

Word: arma (1.1)

grammar: plural neuter accusative of arma

syntax: direct object of cano

translation: arms

Concordance

1.1 arma	1.16 arma	1.150 arma
1.177 arma	1.183 arma	1.248 armaque
1.315 arma	1.489 arma	1.506 armis
1.531 armis	1.542 arma	1.545 armis
1.550 armaque	1.751 armis	2.87 arma
2.99 arma	2.181 arma	2.238 armis
2.243 arma	2.301 amorumque	2.314 arma
2.314 armis	2.317 armis	2.337 arma

Resources for Selected Text (9)

- Commentary - Conington/Nettleship (3)
- Commentary - Maurus Servius Honoratus (1)
- Textual Variants (0)
- Translation - John Dryden, Ed. (1)
- Translation - Theodore C. Williams, Ed. (1)
- Word for Word Translation (1)

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris Italium, fato profugus, Latin lavini aque venit - litora, multum ille et terris iactatus Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris Italium, fato profugus, Latin lavini aque venit - litora, multum ille et terris iactatus

Figuur 35: The Vergil Project: Vergilius Aeneïd 1.1-25 (18.11.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/index.php/document/index/document_id/1).

Inhoud

Die inhoud (Figuur 35) bestaan uit die *Aeneïd*-teks (OCT deur Hirtzel [1900]) wat in eenhede van 25 reëls elk aangebied word. Die gebruiker het die keuse om dit na meer reëls (50, 100, 250, 500, of 1,000 reëls) aan te pas. Verder is daar lees/vertalingshulp vir elke woord van die teks (grammatika, sintaksis, vertaling) en konkordansie. Hulpbronne vir die teksgedeelte bestaan onder andere uit kommentare (Conington/Nettleship, Maurus Servius Honoratus), tekstuele variante, vertalings (John Dryden en Theodore C. Williams) en woord-vir-woord vertaling. Hoofsaaklik word dieselfde bronne as in die *Perseus Digital Library*, byvoorbeeld die Engelse vertalings, gebruik. Inhoud verskyn in kolompe op een blad met die tekstuele hulpbronne wat vertoon of verskuil (soos by die *Perseus Digital Library*) kan word. Die bronne en die manier waarop dit vertoon word, maak dit uiters nuttig en gebruikersvriendelik in die vertaling/lees van die *Aeneïd*.

Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris - Italium, fato profugus, Latin lavini aque venit - litora, multum ille et terris iactatus Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris - Italium, fato profugus, Latin

About the Vergil Project | Feedback | Pagina Domestica |

Aeneid: Text and Resources

the Vergil project

Book 1
Line 1

Navigate through the text by clicking dragging the red slider above. By clicking on a particular word, the resources on the right will be refreshed. Resources in the right column can be viewed or hidden by clicking on the or icons.

Document Text
previous

Book 1

1. **arma** uirumque cano Troiae qui primus ab oris
Italiam fato profugus Lauinaque uenit
litora multum ille et terris iactatus et alto
ui superum saeuae memorem Iunonis ob iram

5. multa quoque et bello passus dum conderet urbem
inferretque deos Latio genus unde Latinum
Albanique patres atque altae moenia Romae
Musa mihi causas memora quo numine laeso
quidue dolens regina deum tot uoluere casus

10. insignem pietate uirum tot adire labores
impulerit tantaene animis caelestibus irae
urbs antiqua fuit Tyrii tenuere coloni
Karthago Italiam contra Tiberinaque longe ostia
diues opum studiisque asperrima belli

15. quam Iuno fertur terris magis omnibus unam posthabita coluisse Samo hic illius arma
hic currus fuit hoc regnum dea gentibus esse
si qua fata sinant iam tum tenditque fouetque
progeniem sed enim Troiano a sanguine duci

20. audierat Tyrias olim quae uerteret arces
hinc populum late regem belloque superbum

Options

Number of Lines

Inline Textual Aid

Mouse Hover Textual Aid

Reading Assistance

Word arma (1.1)

grammar plural neuter accusative of arma

syntax direct object of cano

translation arms

Concordance

1.1 arma	1.16 arma	1.150 arma
1.177 arma	1.183 arma	1.248 armaque
1.315 arma	1.489 arma	1.506 armis
1.531 armis	1.542 arma	1.545 armis
1.550 armaque	1.751 armis	2.87 arma
2.99 arma	2.181 arma	2.238 armis
2.243 arma	2.301 armorumque	2.314 arma
2.314 armis	2.317 armis	2.327 arma

Resources for Selected Text (9)

- Commentary - Conington/Nettleship (3)
- Commentary - Maurus Servius Honoratus (1)
- Textual Variants (0)
- Translation - John Dryden, Ed. (1)
- Translation - Theodore C. Williams, Ed. (1)
- Word for Word Translation (1)

Figuur 36: The Vergil Project: Vergilius Aeneïd 1.1-25 (22.11.2009) [1024x768 beeldpunte]
(http://vergil.classics.upenn.edu/vergil/index.php/document/index/document_id/1).

Ontwerp

Die tuisbladontwerp is effektief, aantreklik en toeganklik (Figuur 34). Die grafiese elemente is toepaslik en verskyn slegs op die tuisblad met komplementerende kleure vir die agtergrond (beige) en teksblokke (roomkleurig). Kolomme word benut om inligting op die hoofblaaie te vertoon en te onderskei. Sans serif-lettertipe en swart teks op subtiële kontrasterende agtergrond (roomkleurige teksblokke) bevorder leesbaarheid. Die bladuitleg is konsekwent, goed georganiseer en onbeknop. Die koppelvlak is nie vir 'n vasgestelde skermgrootte/resolusie ontwerp nie en bly 100% ongeag skermgrootte/resolusie. Dit vertoon egter beter by 'n grootte/resolusie van 1280x1024 beeldelemente (Figuur 35), want by 1024x768 beeldelemente (Figuur 36) lyk die reëls van die Latyn beknop (vloei oor), hoewel dit steeds leesbaar is. Die uitlig van elke reël (ligpers) en elke woord (ligrooi blokkie), soos die gebruiker deur die teks vorder en/of betekenis/vertaling vir 'n spesifieke woord soek, is 'n baie goeie ontwerpselement (Figure 35 en 36).

Navigasie

Die navigasie is eenvoudig en hoofsaaklik lineêr. Hoofnavigasie (tuisblad [“Pagina Domestica”], ensovoorts) is horisontaal en links, bo gerangskik. Dit verskyn konsekwent op elke blad. Lineêre navigasie (“previous”, “next”) vergemaklik beweging tussen opeenvolgende teksgedeeltes. ’n Horisontale blaaierbalk soos by *Perseus* vergemaklik weer navigasie tussen die onderskeie boeke en tekseenhede. Riglyne vir die gebruik van die hulpbronne en navigasie is beskikbaar en verskyn op elke blad. Daar is geen soekfunksie nie, maar dit is nie werklik nodig nie. Plus (+) en minus (–) ikone dui die vertoon-en-verskuilfunksie van die tekstuele hulpbronne aan. Aktiewe of onbesoekte hiperskakels is die standaard blou, onderstreep wanneer die muis oor hulle beweeg word en verkleur pers nadat hulle besoek is.

Bruikbaarheid

Die webwerf funksioneer goed in beide Windows Internet Explorer en Mozilla Firefox. Interne en eksterne (slegs een na *Perseus Digital Library*) skakels asook die e-posskakel funksioneer. Ontwerpelemente verskyn op die regte plekke. Geen inpropprogramme word benodig nie. Die laaityd is bevredigend, hoewel veral die grafika op die tuisblad ’n rukkie neem om te laai. Inhoudselemente is van opskrifte voorsien vir gemaklike gebruik. Rollees is wel nodig wanneer die tekstuele hulpbronne vertoon word omdat geen “terug-na-bo”-navigasie verskaf word nie. Dit is egter nie steurend nie, want die vertoonde kolomme kan altyd weer verskuil word. Opdaterings/skeppingsdatum is nie duidelik nie of word eintlik glad nie verskaf nie, maar die aard van die inhoud beteken dat die webwerf nie sal verouder nie. *The Vergil Project* is uiters bruikbaar en nuttig vir studente en dosente/onderwysers wat Vergilius se *Aeneïs* lees/vertaal en bestudeer. Al het dit baie van *Perseus Digital Library* se ontwerp geleen, het dit daarop verbeter. *Perseus* is egter steeds ’n goeie webwerf vir die hoeveelheid antieke tekste en ander hulpbronne wat dit aanlyn beskikbaar stel.

5.2.3 *virgil.org*

Webwerfnaam: *virgil.org*

Evalueringsdatums: 2.12.2009; 3.12.2009; 7.12.2009

URL: <http://virgil.org/>

Webwerfligging: VSA

Tipe webwerf: ’n Omvattende hulpbronwebwerf vir die studie van Vergilius, sy werke en Vergiliaanse navorsing.

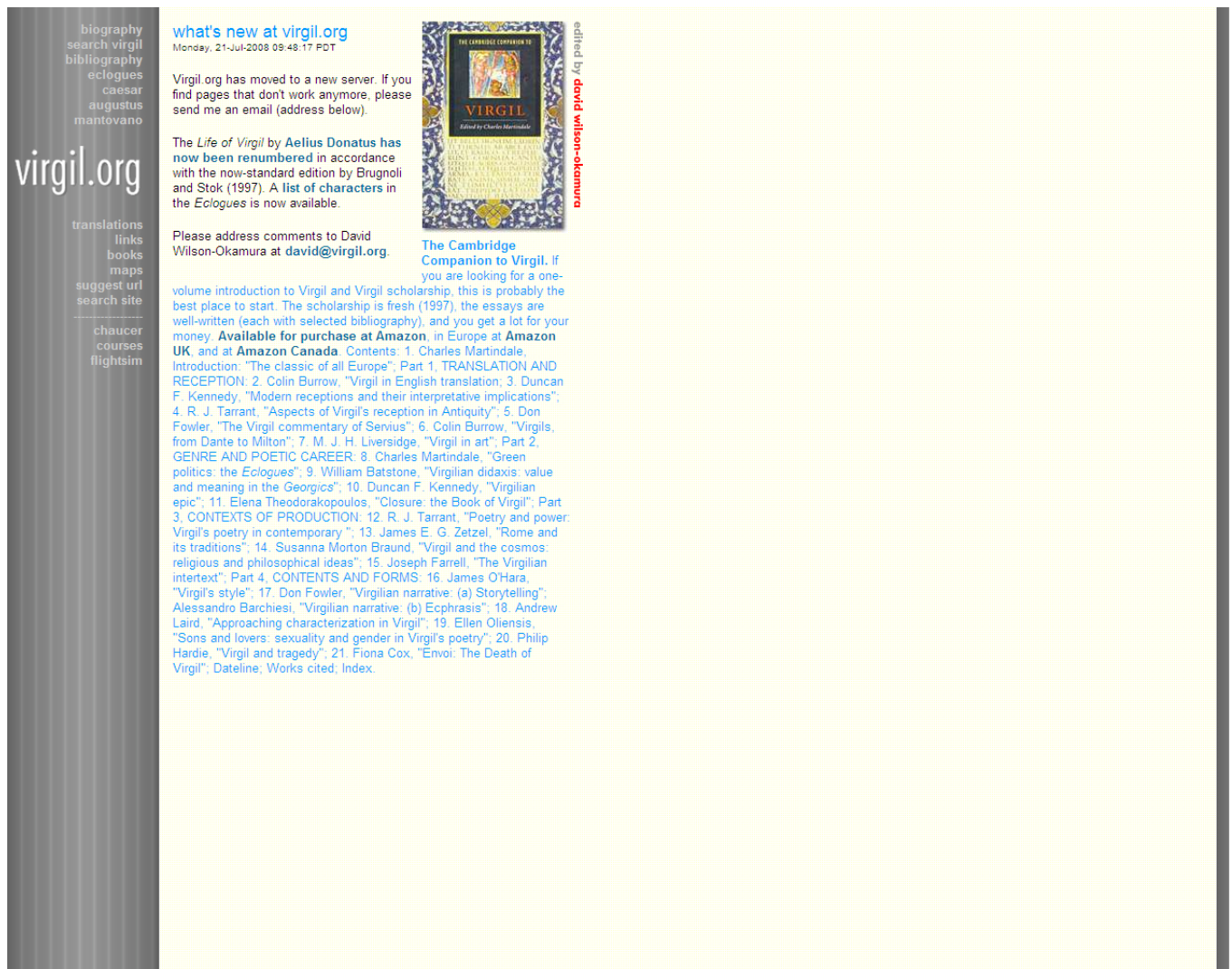
Bedryfstelsel: Windows XP

Webblaaier: Mozilla Firefox en Windows Internet Explorer (Figure is skermbeelde van Internet Explorer tensy anders vermeld).

Inpropprogramme: Geen

Skermgrootte/resolusie: 1280x1024 beeldelemente en 1024x768 beeldelemente

Webblad skeppingsdatum: Word nie verskaf nie. Tuisbladopdateringsdatum: 21 Julie 2008

Figuur 37: *virgil.org*: Tuisblad (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/>).

Geheelindruk

Die webwerftitel is *virgil.org*. Die primêre funksie van die webwerf is nie onmiddellik duidelik nie. Die tuisblad bied byvoorbeeld geen inligting oor die doel of inhoud van webwerf nie. Daar is ook geen skakel na 'n blad wat meer inligting verskaf nie. Uit die titel kan die gebruiker aflei dat die webwerf oor Vergilius handel. Dit is egter nie vanselfsprekend nie, soos met die Vergilius Hotel en Vergil rockgroep (sien bo, Figure 21 & 22) gesien is. Die webwerf se voorkoms en aanslag is akademies hoewel sekere ontwerpselemente problematies is (sien ontwerp) Die inhoud is belangrik en bruikbaar omdat omvattende inligting oor Vergilius, sy werke en Vergiliaanse navorsing – bibliografieë, vertalings, boeke, kaarte, aanlynhulpbronne – gebied word. Die teikengehoor is dus studente/dosente of gewoon belangstellendes wat in diepte Vergilius, sy werke en die letterkundige studies wat uit sy werke voortgevloei het, wil bestudeer.

Inhoud

Die inhoud is betekenisvol en bruikbaar vir die teikengehoor omdat bronne (virtueel en skriftelik) vir Vergilius en Vergiliaanse navorsing breedvoerig behandel word. Die webwerf word beskryf as 'n "webliography" (web-bibliografie). Dit bied 'n lys met aantekeninge van aanlynbronne oor Vergilius se lewe en werke. Verder bevat dit biografiese inligting, bibliografieë, beelde, kommentaar, literêre kritiek, beskikbare werke en algemene skakels. Dit bevat ook 'n boekelys vir die leek. Die webwerf het ook afdelings met skakels wat soortgelyke inligting oor Julius Caesar en Caesar Augustus bevat. Die outeur van *virgil.org* is David Wilson-Okamura (Online Literary Criticism Collection 2009: <http://www.ipl.org/div/litcrit/-bin/litcrit.out.pl?au=vir-288> [2.12.2009]).

Hoewel die inhoud omvattend en van belang vir Vergiliaanse navorsing is en ook vir die leek toeganklik is, is die manier waarop dit aangebied word in vele opsigte problematies (sien ontwerp, navigasie, bruikbaarheid).

Introduction
Late Antiquity
Vita
Servius
Middle Ages
Commentaries
Adaptations
Dante
Renaissance
Printing
History
Translations
Imitations
(Criticism)
Commentaries
Petrarch
Landino
Spenser
back to
virgil.org

Virgil in Late Antiquity, the Middle Ages,
and the Renaissance: An Online Bibliography

Introduction

This is the fifth edition (2003). A seventh edition (6 February 2006) is now online in Adobe Acrobat format (PDF). An HTML version is forthcoming this spring.

Feel free to distribute the bibliography as widely as you like: I ask only that you give credit where credit is due (see below), and that you don't sell it.

This bibliography is not exhaustive. It contains, moreover, many items that I have not handled in person. As a result, there are some entries that are incomplete (lacking, for instance, the name of a series or publisher). There are also, in all likelihood, some simple errors of transcription. If you find errors or lacunae, please send them to david@virgil.org.

Other good sources for information include the [Mantovano mailing list](#) (an online discussion group devoted to Virgil's works and their reception), my own [virgil.org](#) collection of Virgil resources, as well as [Virgil's Home Page](#). In print, see the excellent bibliographies by Suerbaum *et al.* in *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* 2:31.1,2 (1981), as well as the bibliographies that appear annually in *Vergilius*. (Some of these last are also online.) Online, see also Shirley Werner's *Bibliographical Guide to Virgil's Aeneid* and Ross Scaife's *Diotima: Materials for the Study of Women and Gender in the Ancient World*, which features a searchable bibliography.

Special thanks are due to Otfried Lieberknecht,^{Li} Helen Conrad-O'Brian,^{Co} and Gert de Ceukelaire,^{Ce} who graciously contributed many of the items included here to the [Mantovano](#) discussion group.

- David Wilson-Okamura

© 1997-2000 David Wilson-Okamura. Send errors or omissions to david@virgil.org

Figuur 38: *virgil.org*: "Bibliography"-tuisblad wat ander ontwerp as *virgil.org* toon (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/bibliography/>).

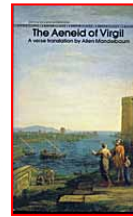

The *Aeneid* of Virgil

Tr. Allen Mandelbaum

1971. Reprinted by Bantam Classics, 1995. 402pp.
ISBN 0553210416.

You always remember your first time. This translation of the *Aeneid* was it for me. By the time I graduated from college, my first copy was getting pretty worn, so I thought I better get another copy (it was cheap then) before it went out of print. Fortunately that hasn't happened yet. A good thing, that, because in my opinion, it's still the best translation out there: readable—even beautiful—as English poetry, but still accurate. (Did I mention that it won a National Book Award when it came out in 1971?) And it's still dirt cheap. Excellent glossary, too.

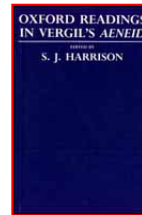
There are, of course, alternatives: **Robert Fitzgerald's translation** is (like his award-winning *Odyssey* translation) impressionistic but powerful, and has numerous fans on both sides of the Atlantic. The C. Day Lewis translation has a great following in England, for reasons which I have never been able to grasp, but which have to do (I suspect) with the fact that Mandelbaum's translation is all but unknown in that country. [Click here to order.](#)

Oxford Readings in Vergil's *Aeneid*

Ed. S. J. Harrison

Oxford University Press, 1990. 477pp.
ISBN 0198143885

This collection of essays provides in convenient form a number of recent and classic papers on Vergil's *Aeneid*, covering a wide range of topics. It is intended to be a supplement to standard reading for undergraduate courses in ancient epic poetry, and Vergil in particular. Especial attention has been paid to including useful essays from sources which are rare, out of print, or otherwise difficult to obtain, although care has also been taken to include material which is regularly specified on reading lists.

The essays presented here are all in English, but Dr. Harrison has attempted to maintain a broad overview of twentieth-century Vergilian criticism; work in other languages is mentioned in his introduction, which is a general survey of literature on the *Aeneid* since 1900 and contains much additional material. [Click here to order.](#)

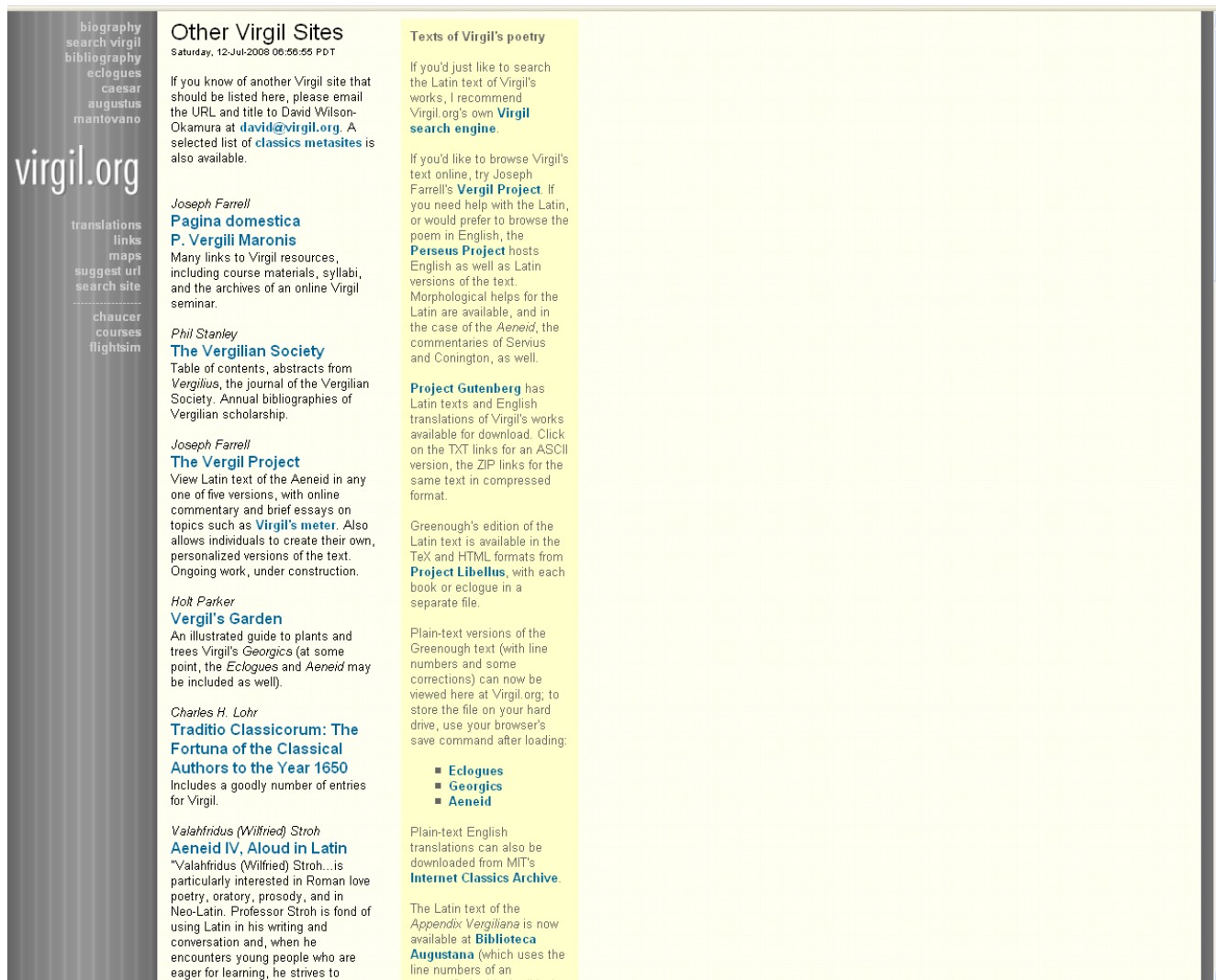
A good complement to the collection of specially-commissioned essays in the new **Cambridge Companion to Virgil** edited by Charles Martindale.

Contents: S. J. Harrison, "Some Views of the *Aeneid* in the Twentieth Century"; R. D. Williams, "The Purpose of the *Aeneid*"; R. D. Williams, "The Pictures on Dido's Temple (*Aeneid* 1.450-93)"; E. L. Harrison, "Divine Action in *Aeneid* Book 2"; G. P. Goold, "Servius and the Helen Episode"; N. M. Horsfall, "Dido in the Light of History"; Niall Rudd, "Dido's *Culpa*"; D. C. Feeney, "The Taciturnity of Aeneas"; R. D. Williams, "The Sixth Book of the *Aeneid*"; Friedrich Solmsen, "The World of the Dead in Book 6 of the *Aeneid*"; D. A. West, "The Bough and the Gate"; W. S. Anderson, "Vergil's Second *Iliad*"; Eduard Fraenkel, "Some Aspects of the Structure of *Aeneid* 7"; G. K. Galinsky, "Hercules in the *Aeneid*"; D. A. West, "*Cernere erat*: The Shield of Aeneas"; N. M. Horsfall, "Numanus Remulus: Ethnography and Propaganda in *Aeneid* 9.598ff."; R. O. A. M. Lyne, "Vergil and the Politics of War"; D. C. Feeney, "The Reconciliations of Juno"; C. M. Bowra, "Aeneas and the Stoic Ideal"; R. G. M. Nisbet, "*Aeneas Imperator*: Roman Generalship in an Epic Context"; G. N. Knauer, "Vergil's *Aeneid* and Homer"; L. P. Wilkinson, "The Language of Virgil and Horace"; D. A. West, "Multiple-Correspondence Similes in the *Aeneid*"; E. L. Harrison, "Cleverness in Virgilian Imitation"; F. H. Sandbach, "Anti-Antiquarianism in the *Aeneid*"; N. M. Horsfall, "Virgil and the Conquest of Chaos."

Virgil's *Aeneid*: Interpretation and Influence

Welcome General Studies Eclogues Georgics Aeneid Return to virgil.org

Figuur 39: virgil.org: “Aeneid”-blad van “Books”-blad wat ander ontwerp as virgil.org toon (2.12.2009)
[1280x1024 elemente] (<http://virgil.org/books/>).

Figuur 40: virgil.org: “Links”-blad met beknopte inhoud, toon te veel “wit” spatie regs (2.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://virgil.org/links/>).

[biography](#)
[search virgil](#)
[bibliography](#)
[eclogues](#)
[caesar](#)
[augustus](#)
[mantovano](#)

virgil.org

[translations](#)
[links](#)
[maps](#)
[suggest url](#)
[search site](#)

[chaucer](#)
[courses](#)
[flightsim](#)

Maps

Saturday, 12-Jul-2008 06:57:24 PDT

[virgil.org](#)
Aeneas in Italy
 Detail from "Aeneae Trojani navigatio ad Virgilij sex priores Aeneidos," in Joseph Warton et al., *The Works of Virgil, in Latin and English* (London, 1753).

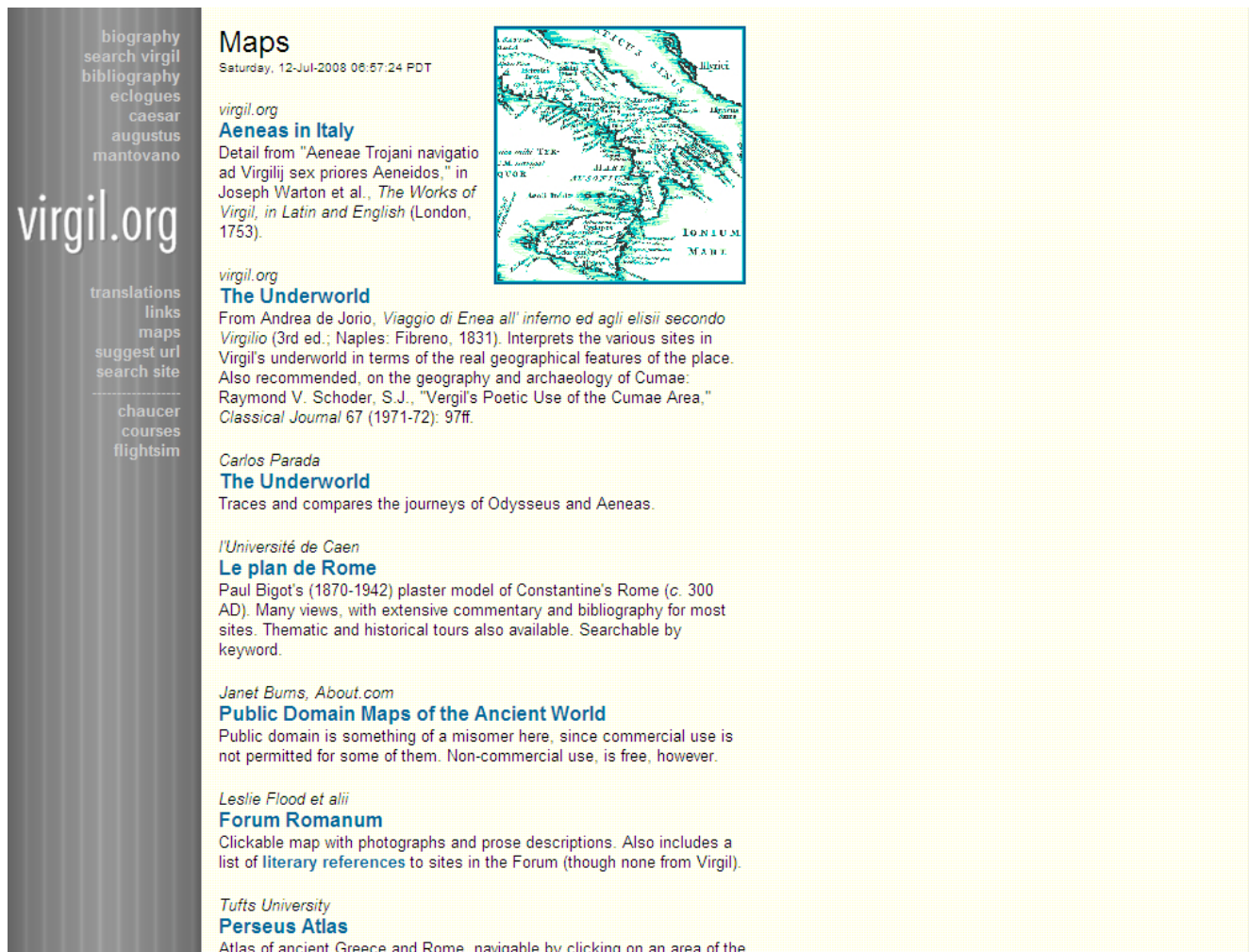
[virgil.org](#)
The Underworld
 From Andrea de Jorio, *Viaggio di Enea all' inferno ed agli elisii secondo Virgilio* (3rd ed.; Naples: Fibreno, 1831). Interprets the various sites in Virgil's underworld in terms of the real geographical features of the place. Also recommended, on the geography and archaeology of Cumae: Raymond V. Schoder, S.J., "Virgil's Poetic Use of the Cumae Area," *Classical Journal* 67 (1971-72): 97ff.

Carlos Parada
The Underworld
 Traces and compares the journeys of Odysseus and Aeneas.

l'Université de Caen
Le plan de Rome
 Paul Bigot's (1870-1942) plaster model of Constantine's Rome (c. 300 AD). Many views, with extensive commentary and bibliography for most sites. Thematic and historical tours also available. Searchable by keyword.

Janet Burns, *About.com*
Public Domain Maps of the Ancient World
 Public domain is something of a misomer here, since commercial use is

Figuur 41: *virgil.org*: “Maps”-blad by 800x600 beeldelemente, “wit” spatie regs bevredigend (3.12.2009) 800x600 beeldelemente] (<http://virgil.org/maps/>).

Figuur 42: *virgil.org*: “Maps”-blad by 1024x768 beeldelemente, met baie “wit” spasie regs (2.12.2009) [1024x768 beeldelemente] (<http://virgil.org/maps/>).

Ontwerp

Die ontwerp is aantreklik, maar sekere elemente is problematies. Die inhoudsteks is hoofsaaklik swart op ’n roomkleurige agtergrond en goed leesbaar. Die vertikale kieslysbalk (links geplaas) met ’n donkergrysstrepiesagtergrond se skakels is egter net ’n ligter skakering van grys (verkleur wit wanneer muis daaroor beweeg) wat leesbaarheid negatief beïnvloed (Figure 37, 40, 41, 42).

Hiperskakels is ’n blougroen kleur (vet lettertipe) wat ligblou verkleur wanneer die muis daaroor beweeg. Sommige afdelings bevat egter teksgedeeltes wat dieselfde ligblou (Figuur 37) is (nie skakels nie) wat die gebruiker kan verwar. Verder is die ligblouteks nie maklik leesbaar teen die roomkleurige agtergrond nie omdat dit nie kontrasterend genoeg is nie. Daar is ook liggrysteksgedeeltes (“Biography”-blad) wat eweneens lees bemoeilik teen die roomkleurige agtergrond.

Die ontwerp is nie konsekwent nie. Die gebruiker ervaar met sommige afdelings ’n webwerf-binne-’n-webwerf gevoel. Skakels na “Bibliography” (Figuur 38) en “Books” (Figuur 39) toon webblaai met ander ontwerpselemente (“Bibliography”; Figuur 38) of selfs ’n heel ander ontwerp (“Books”; Figuur 39).

Dit kan verwarrend wees, selfs al verskyn daar skakels by elkeen om na *virgil.org* terug te keer. Die lettertipe is hoofsaaklik sans serif, maar weer serif op die ander “webwerwe” (Figure 38 & 39). Die webwerfinhoud word dus onsamehangend aangebied wat ’n negatiewe gebruikservaring teweegbring.

Grafika is min, maar toepaslik en sluit by die onderwerp aan. Teks word in brokke aangebied, maar soms kom die inligting beknop voor (Figuur 40). Die webwerf is duidelik vir 800x600 beeldelemente ontwerp (Figuur 41). Die koppelvlak is ook links opgestel wat te veel “wit” spasie regs by groter skermgroottes soos 1280x1024 beeldelemente (Figuur 40) en 1024x768 beeldelemente (Figuur 42) veroorsaak. Sodoende kom die inhoud by groter skermgroottes beknop aan die linkerkant voor. Hierdie uitleg weerspieël die webwerf se ouderdom. Indien die koppelvlak gesentreer was, soos met die “Books”-blad (Figuur 39) sou die inhoud beter vertoon het, selfs by groter resolusies.

Navigasie

Die vertikale kiesbalk vir *virgil.org* (horisontaal by die “Books”-blad) het te veel opsies en is nie doeltreffend nie. Gelukkig is daar baie en duidelike opskrifte vir die verskillende afdelings wat die gebruiker oriënteer. Die titel “Virgil.org” wat in die kiesbalk verskyn, dien as die tuisskakel, maar dit is nie onmiddellik duidelik nie. Dit is nie ’n oorrolbeeld (“rollover”) wat dit duideliker as skakel sou aandui nie, hoewel ’n hangkassie met “Home” verskyn wanneer die muis daaroor beweeg (werk net in Internet Explorer nie Mozilla Firefox nie). Beweeg die gebruiker dus na ander afdelings, sal hy/sy nie onmiddellik weet hoe om weer na die tuisblad terug te keer nie. Verkieslik moes ’n “Home”-skakel op elke blad vir beter navigasie verskyn het.

Sekere blaie is besonder lank wat baie vertikale rollees van die gebruiker vereis. Geen “terug-na-bo”-navigasie of ankers word verskaf om navigasie te vergemaklik nie. Hiperskakels is nie konsekwent nie. Die “Bibliography”- en “Books”-blaie se skakels is donkerblou/oranje en rooi/ligblou onderskeidelik terwyl *virgil.org* se skakels blougroen/ligblou is. Dit versterk die webwerf-binne-’n-webwerf gevoel. Daar is baie eksterne skakels (nie almal werk nie) wat weg van *virgil.org* navigeer. Verkieslik moes hulle in ’n aparte venster oopgemaak het sodat die gebruiker makliker weer na *virgil.org* kan terugkeer. Twee soekfunksies word verskaf – een vir die webwerf in sy geheel en een spesifiek vir Vergilius se drie werke. Dit is baie nuttig, aangesien die webwerf groot is en baie inligting bevat.

Weens die onkonsekwente ontwerp en die baie skakels (intern en ekstern) is die navigasie nie heeltemal op standaard of intuïtief nie. ’n Onervare webgebruiker kan oorweldig voel en verlore raak.

Bruikbaarheid

Nie alle eksterne skakels werk nie. Dit is omdat die webwerf duidelik nie goed onderhou of gereeld opgedateer word nie (laaste opdatering Julie 2008). Uiteraard hoef die inligting wat nie hiperskakels is nie, nie gereeld hersien te word nie, maar die ontwerp is nie konsekwent of weldeurdrag nie. E-posskakels werk, maar nie by <http://virgil.org/suggestions/> nie (geen skakel, hoewel adres gegee word). Geen inpropprogramme word benodig nie. Die laaityd is bevredigend, aangesien oorwegend tekstuele inhoud aangebied word. Die kaarte-beelde van die “Maps”-blad laai ook vinnig (kan stadiger met swakker internetverbinding of tydens spitsstye raak).

Die inhoud van *virgil.org* is bruikbaar vir Vergiliaanse navorsing, maar ongelukkig word gebruikersvriendelikheid negatief beïnvloed deur die inkonsekwente en ondeurdragte wyse waarop dit aangebied word. Hierdie webwerf moet ongetwyfeld herontwerp word.

5.2.4 Harvard Classics: Poetry Recital

Webwerfnaam: *Harvard Classics: Poetry Recital*

Evalueringsdatums: 4.12.2009; 6.12.2009; 7.12.2009

URL: (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/poetry.html)

Webwerfligging: VSA

Tipe webwerf: 'n Voorlesingswebwerf vir studente met voorlesings in antieke Grieks, Latyn en Engels van klassieke werke.

Bedryfstelsel: Windows XP

Webblaaier: Mozilla Firefox en Windows Internet Explorer (Figure is skermbeelde van Internet Explorer tensy anders vermeld).

Inpropprogramme: Quicktime

Skermgrootte/resolusie: 1280x1024 beeldelemente en 1024x768 beeldelemente

Webblad skeppingsdatum: Opdateringsdatum: 14 Julie 2001

Harvard Classics

Project Overview

Updated. Jul 14, 2001. This recital site was created for (and by) the classics teaching staff at Harvard to help students grasp the vital performative aspect of ancient literature. Selections were chosen because of their inclusion in various Harvard introductory-level language courses, as an aid to pronunciation and meter.

I deeply thank all the professorial 'guinea pigs' below for their cheerful willingness to be poked and prodded with all manner of recording equipment. Though the site will not undergo any major revisions, I will continue to update the page occasionally from my [new post](#) at Trinity University. If you have questions or comments, please contact me, [Tom Jenkins](#).

The Quicktime web browser plug-in is required. Test to see if your web browser is ready [here](#). The free plug-in may be downloaded for [Windows](#) and [Mac](#).

Gregory Nagy (Harvard and Center for Hellenic Studies)

Gregory Nagy's readings of Homer frolic on their [own site](#).

Kathleen Coleman (Harvard)

Ovid's [Amores 1.13](#)

John Donne's [Adaptation](#) of Amores 1.13

Propertius [1.21](#)

Propertius [1.22](#)

[Statius Silvae 5.4](#) ("Ode to Sleep")

Kathleen Coleman's [English Translation](#) of Statius 5.4

Carolyn Higbie (Buffalo)

A selection from the beginning of [Iliad 1](#), in Greek hexameter.

A selection from the middle of [Iliad 6](#).

Wendell Clausen and Kathleen Coleman (Harvard)

[Aeneid: Book 1 Intro](#)

[Aeneid: Book 1 line 195 forward](#)

Figuur 43: Harvard Classics: Poetry Recital: Tuisblad (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/poetry.html).

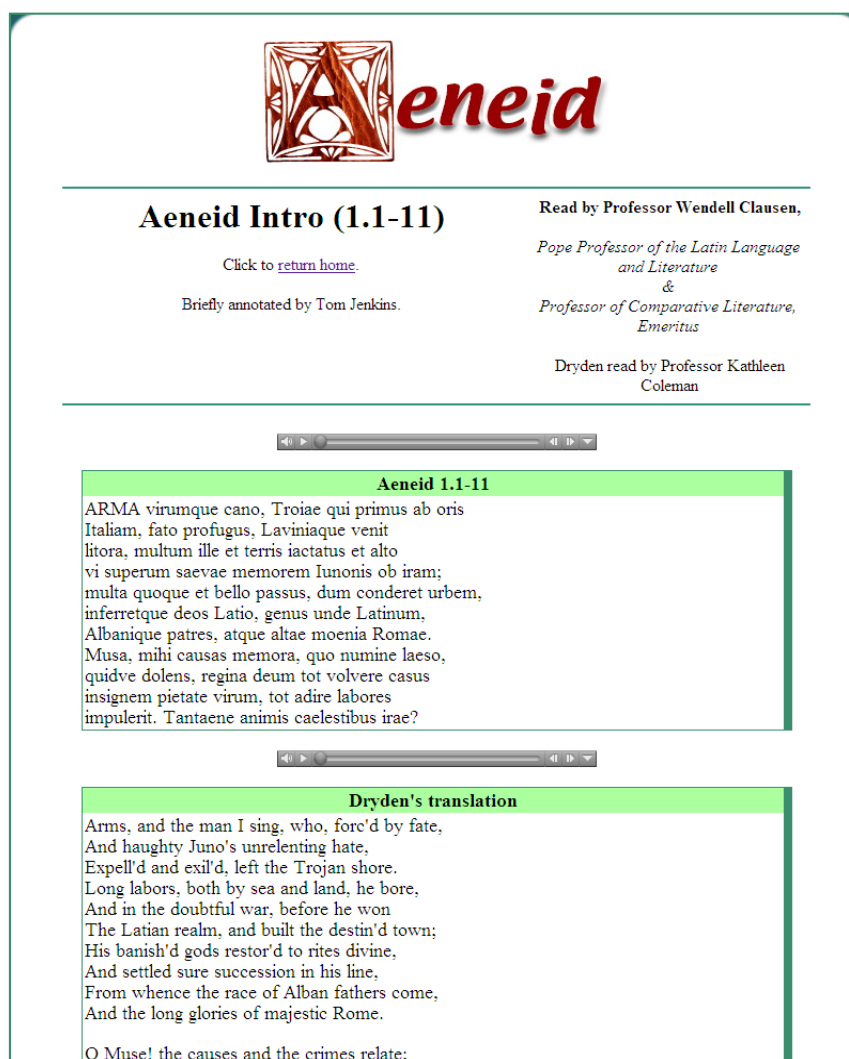
Geheelindruk

Die doel van die webwerf is onmiddellik duidelik uit die titel en die "Project Overview" wat op die tuisblad verskyn. Dit is 'n webwerf gemik op die onderrigpersoneel van die klassieke by Harvard Universiteit in die VSA. Die onderrigpersoneel was ook self betrokke by die projek. Onderwysers/dosente in antieke Grieks en Latyn kan die webwerf gebruik om hul studente te help om die inherent uitvoerende aspek van antieke letterkunde te begryp. Klassieke werke is in antieke tye gewoonlik aan 'n gehoor voorgedra. Antieke letterkunde is dus bestem om gehoor eerder as gelees te word. Seleksies van klassieke skrywers soos Homeros (antieke Grieks), Ovidius, Vergilius, Catullus en Cicero word voorgedra sodat studente, veral op beginnersvlak, met uitspraak en metrum gehelp word. Engelse vertalings van seleksies word ook voorgedra. Hoewel die seleksies spesifiek op verskeie Harvard inleidende taalkursusse in antieke Grieks en Latyn fokus, sal enige klassieke onderwyser/dosent dit in sy/haar kursus kan benut omdat die spesifieke klassieke skrywers in breë trekke behandel word.

Die voorkoms en stemming van die webwerf in sy geheel is aantreklik en effektief vir die teikengehoor en doelstellings. Die teikengehoor is klaarblyklik studente van die klassieke tale – antieke Grieks en Latyn – veral op beginnersvlak. Die webwerf dien die behoefte van studente (maar ook andere wat bloot daarin belangstel) om Latynse (en antieke Griekse) letterkunde aan te hoor.

Inhoud

Die fokus val hier op die seleksies van Vergilius se *Aeneïs* wat voorgelees word: Uittreksels uit Boeke 1, 4, 6 en 12. Die inhoud is toepaslik, nuttig en goed georganiseer. Die voorlesers se name word verskaf. Onder elke klanklêer (Quicktime) van die uittreksel verskyn die Latynse teks en Engelse (Dryden) vertaling. Bondige aantekeninge oor die spesifieke uittreksel word ook verskaf. Beide voorlesings in Latyn en Engels is van 'n baie goeie gehalte en duidelik hoorbaar. Die gebruiker ervaar die korrekte uitspraak van die Latyn en die metrum van Vergilius se besondere epiiese gedig ten volle. Die inhoud vir die ander klassieke skrywers word min of meer op dieselfde manier georganiseer.

Aeneid

Aeneid Intro (1.1-11)

Click to [return home](#).

Briefly annotated by Tom Jenkins.

Read by Professor Wendell Clausen,
*Pope Professor of the Latin Language
and Literature
&
Professor of Comparative Literature,
Emeritus*

Dryden read by Professor Kathleen
Coleman

Aeneid 1.1-11

ARMA virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.
Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,
quidve dolens, regina deum tot volvere casus
insignem pietate virum, tot adire labores
impulerit. Tantaene animis caelestibus irae?

Dryden's translation

Arms, and the man I sing, who, forc'd by fate,
And haughty Juno's unrelenting hate,
Expell'd and exil'd, left the Trojan shore.
Long labors, both by sea and land, he bore,
And in the doubtful war, before he won
The Latian realm, and built the destin'd town;
His banish'd gods restor'd to rites divine,
And settled sure succession in his line,
From whence the race of Alban fathers come,
And the long glories of majestic Rome.

O Muse! the causes and the crimes relate;

Figuur 44: Harvard Classics: Poetry Recital: “Aeneid: Aeneid Intro (1.1-11)” (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/Aeneid.1.intro.html).

Aeneid Book 6, Lines 185 to 204

Click to [return home](#).

Briefly annotated by Tom Jenkins.

Read by Professor Wendell Clausen,

*Pope Professor of the Latin Language
and Literature*

&

*Professor of Comparative Literature,
Emeritus*

Dryden read by Professor Kathleen
Coleman

Aeneid Book 6, Lines 185 to 204

Atque haec ipse suo tristi cum corde volutat,
aspectans silvam immensam, et sic voce precatur:
'Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
ostendat nemore in tanto, quando omnia vere
heu nimium de te vates, Misene, locuta est.'
Vix ea fatus erat, geminae cum forte columbae
ipsa sub ora viri caelo venere volantes,
et viridi sedere solo. Tum maximus heros
maternas agnoscit aves, laetusque precatur:
'Este duces, O, si qua via est, cursumque per auras
dirigite in lucos, ubi pinguem dives opacat
ramus humum. Tuque, O, dubiis ne defice rebus,
diva parens.' Sic effatus vestigia pressit,
observans quae signa ferant, quo tendere pergant.

Figuur 45: Harvard Classics: Poetry Recital: "Aeneid: Aeneid Book 6, Lines 185 to 204" (7.12.2009) [1024x768 beeldelemente] (http://www.fas.harvard.edu/~classics/poetry_and_prose/Aeneid.6.185-204.html).

Ontwerp

Die webwerf se tuisblad is effektief ten opsigte van inhoud en ontwerp (Figuur 43). Dit is voorsien van 'n aantreklike en toepaslike grafiese logo met die inhoud goed georganiseer en duidelik. Die webwerf het 'n doeltreffende en konsekwente uitleg. Die uittreksels in Latyn, Engels en die aantekeninge word duidelik van mekaar onderskei met omraamde tekskassies en opskrifte wat in liggroen uitgelig word (Figure 44 & 45). Die teks, in serif-lettertipe, is swart op 'n wit agtergrond vir goeie leesbaarheid. Die agtergrondkleur van die tuisblad (getekstureerde liggroen) word nie na die ander blaaie deurgevoer nie. Dit is 'n nietige inkonsekwensie wat die tuisblad van die ander blaaie onderskei. Voorts kom die blaaie nie beknopt voor nie. Die koppelvlak vertoon goed by beide skermgroottes van 1280x1024 beeldelemente en 1024x768 beeldelemente (Figure 44 & 45).

Navigasie

Baie eenvoudig en doeltreffend. Die tuisblad verskaf skakels na die onderskeie voorlesings wat vertikaal in geraamde tekskassies gelys word. Hiperskakels is duidelik uitkenbaar – standaard blou en onderstreep.

Daar kan van elke blad weer na die tuisblad teruggekeer word. Duidelike opskrifte verseker dat die gebruiker ook altyd presies sal weet waar hy/sy in die webwerf is.

Bruikbaarheid

Die webwerf funksioneer korrek in beide Internet Explorer en Mozilla Firefox, hoewel die lettertipe van die uittreksels vet word in laasgenoemde. Ontwerpselemente verskyn op die regte plekke. Klanklêers is van 'n baie goeie gehalte. Waar 'n verwagte klanklêer ontbreek, word 'n verduideliking verskaf. Die inpropprogram, Quicktime, word benodig. Skakels om dit gratis vir beide die Windows en Mac bedryfstelsels af te laai, word op die tuisblad verskaf. Hiperskakels en die e-posskakel funksioneer korrek. Die laaityd is bevredigend. Die klanklêers sal veral vinnig met 'n goeie internetverbinding laai.

Die *Harvard Classics: Poetry Recital*-webwerf is 'n baie gebruikersvriendelike webwerf, weens die eenvoudige, maar doeltreffende navigasie en ontwerp. Dit is uiters bruikbaar en van groot belang in die studie van die klassieke letterkunde vir onderwysers/dosente, studente en belangstellendes, soos Vergilius se *Aeneïs* wat oorspronklik voorgedra, eerder as in stilte gelees is.

5.2.5 “Vergil” op Myspace

Webwerfnaam: *Vergil op Myspace*

Evalueringsdatums: 4.12.2009; 6.12.2009; 8.12.2009

URL: (<http://www.myspace.com/myspacevergil>)

Webwerfligging: VSA

Tipe webwerf: 'n Humoristiese en insiggewende profiel vir Vergilius op 'n sosiale netwerk

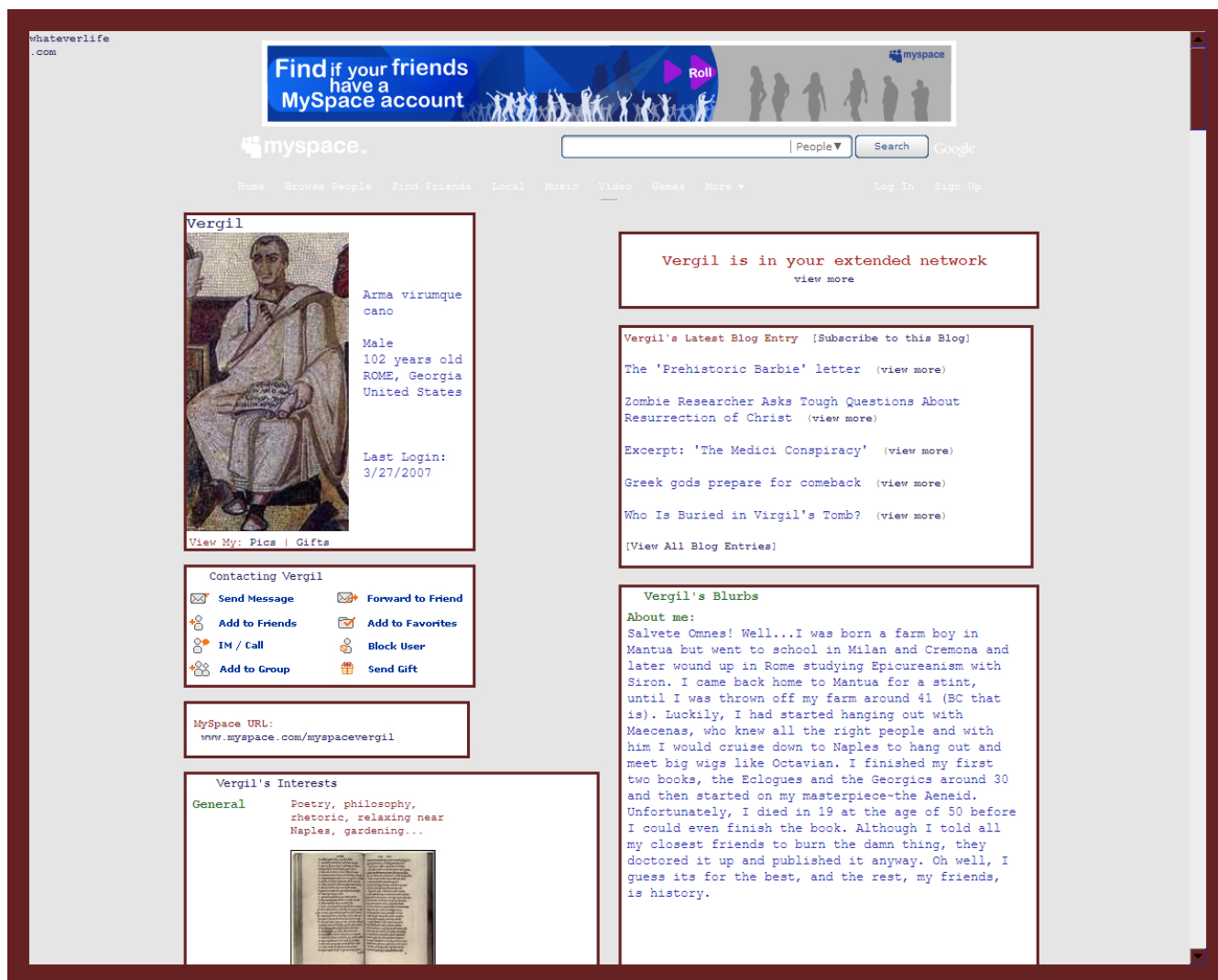
Bedryfstelsel: Windows XP

Webblaaier: Mozilla Firefox en Windows Internet Explorer (Figure is skermbeelde van Internet Explorer tensy anders vermeld).

Inpropprogramme: Geen

Skermgrootte/resolusie: 1280x1024 beeldelemente

Webblad skeppingsdatum: 27 Maart 2007 (laaste aantekening [“login”])

Figuur 46: Vergil op Myspace (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (<http://www.myspace.com/-myspacevergil>).

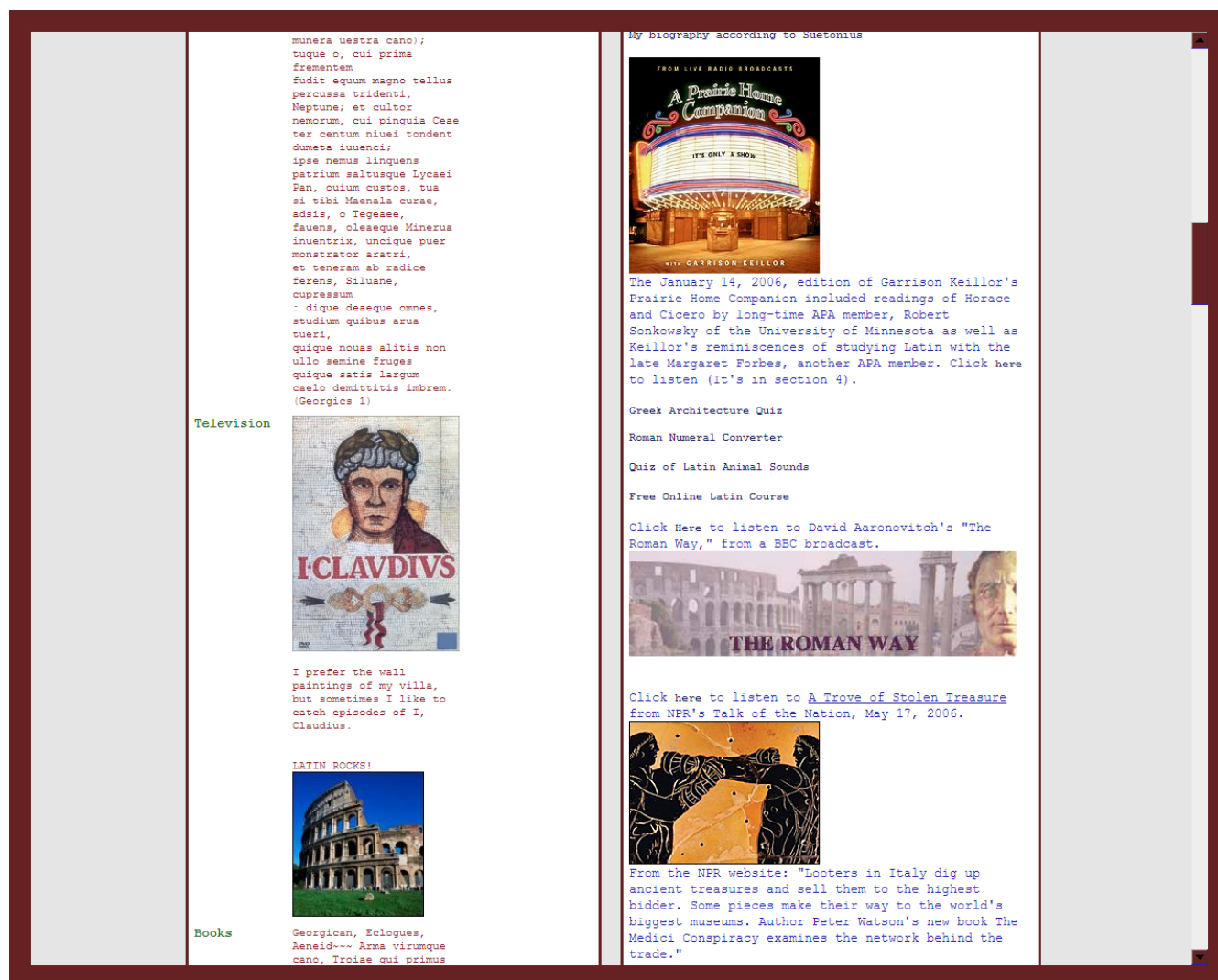
Geheelindruk

Dit is 'n tipiese persoonlike profielblad op die sosiale netwerk, *Myspace*. Inligting oor Vergilius en sy werke word op 'n werklik oorspronklike en humoristiese manier aangebied. Dit is 'n oop profiel dus kan almal daarop ingaan. In sy geheel bevat die blad baie interessante skakels – baie klank- en video-lêers. Daar is ook skakels na relevante webblaaie vir studente in Latyn en ander belangstellendes. Dit is waarskynlik deur 'n student met 'n groot liefde vir Vergilius (moontlik vir 'n projek) geskep of selfs deur 'n onderwyser/dosent. Die skepper is van Georgia in die VSA. Die teikengehoor is dus hoofsaaklik 'n jong gehoor wat vertrou is met sosiale netwerke en wat spesifiek in Vergilius en sy werke belangstel.

Inhoud

Hoewel dit slegs 'n persoonlike profiel en nie 'n volwaardige webwerf is nie, is die inhoud omvattend (teks, beeld, klank en video) en toepaslik. Inligting oor Vergilius en sy werke word op 'n nie-akademiese en vermaaklike wyse aangebied. Ten spyte van die klaarblyklieke humor is die inhoud steeds insiggewend en waardevol. Basies is dit 'n mengsel van humoristiese en akademiese inhoud. Die humoristiese aspek

kom byvoorbeeld voor in die skertsende informele skryfwyse en die vermaaklike skakels, soos na die huldeblyk album vir klassieke Black Sabbath liedjies, “Sabbatum” in Latyn, en na die animasiefilm: “Orpheus & the Underworld” (2004). Akademiese aspekte word byvoorbeeld aangetref in die groot hoeveelheid skakels na gerekende webwerwe, gelys onder “OPTIMI LINKI”, soos *The American Philological Association* en *Perseus Digital Library*.

Figuur 47: Vergil op Myspace (4.12.2009) [1280x1024 beeldelemente] (2) (<http://www.myspace.com/-myspacevergil>).

Ontwerp

Die koppelvlak is die tipiese ontwerp wat van 'n sosiale netwerkblad verwag word. Die Myspace-templaar lewer 'n goed georganiseerde persoonlike profiel. Daar is 'n profielprentjie van Vergilius (mosaïek: Figuur 6), leuse (*Aen.*1.1), geslag en laaste aantekening (Figuur 46). Die inhoud word in twee kolomme aangebied. Linkerkantse kolom: Belangstellings – algemeen, musiek, films, televisie, boeke, helde, groepe en Vergilius se persoonlike besonderhede (status, seksuele oriëntasie, tuisdorp, opvoeding, ensovoorts) (Figure 46 & 47). Regterkantse kolom: webjoernaal (“blog”), inligting (“blurbs”), vriende, vriende se kommentaar (Figure 46 & 47). Die tekskleure wissel – blou, donkerrooi en groen – op 'n wit

agtergrond. Die leesbaarheid is goed en die lettertipe is serif. Die agtergrondkleure is donkerrooi, liggrys en wit vir die inligtingskolomme. In sy geheel is die ontwerp aantreklik met komplementerende kleure en baie toepaslike grafika. Die baie inligting kom egter beknop voor en dit doen effens afbreuk aan die algehele voorkoms.

Navigasie

Hiperskakels is donkerblou en verkleur rooi met onderstreping wanneer die muis oor hulle beweeg. Navigasie binne *Myspace* verskyn in die horisontale navigasiebalk bo. Die gebruiker moet baie rollees weens al die inligting. Sommige van die baie eksterne skakels na webwerwe, klank- en video-lêers werk nie meer nie. Dit is omdat die lid of skepper in 2007 laas aangeteken het. Die laaste kommentaar van 'n vriend is byvoorbeeld in 2008. Die blad word dus nie meer onderhou nie, vandaar die gebreekte of foutiewe skakels.

Bruikbaarheid

Alhoewel sommige eksterne skakels nie meer werk nie en sekere grafiese elemente ook nie meer wys nie kan die kwaliteit van 'n groot hoeveelheid van die inligting en die goeie gehalte klank- en video-lêers (dié wat nog werk) nie in twyfel getrek word nie. Gebruikers wat bekend is met sosiale netwerke sal die persoonlike humoristiese aanslag om Vergilius en sy werke te behandel waardeer. Dit is jammer die profiel word nie meer onderhou nie, want te midde van die humor is daar baie insig en goeie hulpbronne.

Vergilius het suksesvol die kuberruim betree en word goed op die Web verteenwoordig. Uit die vyf webwerwe wat evalueer is, is dit duidelik dat, ten spyte van problematiese webontwerp in sekere gevalle, daar iets van alles vir die student, onderwyser/dosent en leek wat spesifiek 'n belangstelling in Vergilius en sy werke het, beskikbaar is. Vergilius het selfs 'n profiel op *Myspace*. Hy het duisende jare oorleef en gaan waarskynlik die tegnologiese era ook oorleef.

GEVOLGTREKKING

Latyn mag dalk 'n sogenaamde “dooie” taal wees, maar dit het nog geensins sy belang en lewenskragtigheid in die hede verloor nie. Latyn-onderrig begin nuwe innoverende rigtings in te slaan deur onder andere die moderne tegnologie te benut en daar is weer 'n oplewing in belangstelling in die antieke taal en sy potensiaal.

Vergilius se eie besielende en omvattende invloed op studente, onderwysers, geleerdes, digters en skrywers duur steeds aan die begin van 21ste eeu voort. Die moontlikhede vir studie, onderrig en vertaling wat hy en sy aangrypende digkuns bied, blyk onbeperk te wees.

Hiperteks is 'n stelsel wat die stoor en oordrag van inligting versnel en verbreed het. Dit maak vir elkeen met toegang tot 'n rekenaar en die Internet 'n wêreld van ontsaglike hoeveelhede en verskeie soorte inligting oop. Die volg van goeie ontwerpbeginsels verseker dat hiperteks effektief gebruik en bestuur word. Hiperteks ontwikkel voortdurend en sal waarskynlik die inligtingstegnologie nog verder tot nuwe hoogtes voortdryf.

Die Web is 'n hiperteksinligtingsstelsel. Goeie webontwerp verseker dat webwerwe gebruikersvriendelik is en doeltreffend funksioneer. In die proses word potensiële gebruiksprobleme aansienlik beperk en word gebruikers se webervaring positief beïnvloed.

Aeneidos Electronicum het hiperteks se vermoë om groot hoeveelhede inligting te hanteer en te skakel, benut om 'n elektroniese tekskommentaar van Boek I van Vergilius se *Aeneïs* teweeg te bring. Dit is webgebaseerd en het die riglyne van goeie hiperteks en webontwerp gevolg om 'n gebruikersvriendelike en uiters funksionele elektroniese vertalingshulpmiddel te wees. Alhoewel soortgelyke webwerwe bestaan, het dit ten doel om Latyn-studente se ervaring van Vergilius en sy grootse epos gemaklik, insiggewend en verrykend te maak.

Vergilius se teenwoordigheid op die Web is aansienlik en daar is 'n wye verskeidenheid webwerwe vir die student/onderwyser/navorsers asook die leek beskikbaar wat inligting en interaktiwiteit vir studie van die klassieke digter en sy werke bied. Die steekproef van vyf webwerwe het getoon dat goeie en minder goeie webontwerpbeginsels toegepas is, maar dat dit wat gebied word oorwegend van goeie gehalte en belang is.

Die hoop bestaan dat Vergilius en sy werke nog verder veld in rekenaarondersteunde taalonderrig sal wen en met al die moontlikhede wat die Web en hiperteks bied dat hy sal voortleef in die 21ste eeu en verder.

BIBLIOGRAFIE

- Anderson, W.S. 1999. Five Hundred Years of Rendering the *Aeneid* in English. In Perkell, C. (ed.). *Reading Vergil's Aeneid: An Interpretive Guide*, 285 – 302.
Norman, Oklahoma: University of Oklahoma Press.
- Anderson, W.S. & Quartarone, L.N. (eds.). 2002. *Approaches to Teaching Vergil's Aeneid*.
New York: The Modern Language Association of America.
- Asthana, A. 2007. Latin storms state schools. *The Observer*.
Aanlyn: <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/may/13/schools.education> (10.01.2010).
- Balasubramanian, V. 1993. State of the Art Review on Hypermedia Issues And Applications. *E-Papyrus, Inc.*
Aanlyn: http://www.e-papyrus.com/hypertext_review/index.html (28.03.2008).
- Barnes & Noble.com. Uitgewersinligting: Williams, R.D. 2007 (Revised). *Virgil: Aeneid I – VI*. Bristol Classical Press.
Aanlyn: <http://search.barnesandnoble.com/Virgils-Aeneid/R-Williams/e/-9781853994968/?itm=4> (28.06.2008).
- Barnes & Noble.com. Uitgewersinligting: Williams, R.D. 2008 (Revised). *Virgil: Aeneid VII – XII*. Bristol Classical Press.
Aanlyn: <http://search.barnesandnoble.com/Virgil/R-Deryck-Williams/e/9781853995002> (28.06.2008).
- Barrett, V. Laaste opgedateer 12.12.1999. The Recent Growth and Value of Latin for Secondary Schools. *National Committee for Latin and Greek (NCLG)*.
Aanlyn: <http://www.promotelatin.org/secondary.htm> [9.07.2008]).
- Bernard, M. Laaste opgedateer 31 Maart 2003. Criteria for optimal web design (designing for usability). *Software Usability Research Laboratory (SURL) Optimal Web Design*.
Aanlyn: <http://hcomtech.com/documents/index.php?docid=5> (19.10.2009).

- Bolchazy-Carducci Publishers, Inc. 2008. Uitgewersinligting: Boyd, B.W. 2001. *Vergil's Aeneid: Selections from Books 1, 2, 4, 6, 10, and 12*. Wauconda, Ill.: Bolchazy-Carducci Publishers, Inc.
Aanlyn: <http://www.bolchazy.com/prod.php?cat=latin&id=584X> (28.06.2008).
- Brown, T. Geskep 25.06.1997. Hypertext. *Multimedia in Education*.
Aanlyn: http://scs.une.edu.au/-573/573_9.html (7.07.2008).
- Bulwer, J. 2005. Teaching Classics in Europe – an Overview. http://www.cambridge.org/uk/education/-secondary/classics/eu_classics/downloads/Bulwer.pdf. *Meeting the Challenge: European Perspectives on the Teaching and Learning of Latin*. Cambridge UK, July 2005.
Aanlyn: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/default.htm (28.08.2009).
- Davison, J. Geplaas (“Posted”) 15.02.2006. Teaching the Latin Language in High School. *Upublish.info*.
Aanlyn: <http://www.upublish.info/Article/Teaching-The-Latin-Language-In-High-School/15667> (9.07.2008).
- Departement Antieke Studie. © 2007 – 2009 Stellenbosch Universiteit. *Programme: Voorgraads*.
Aanlyn: <http://sun025.sun.ac.za/portal/page/portal/Arts/Departemente1/antieke-studie/programme> (8.01.2010).
- Du Cassé, W. 2005. Latinitas viva: sic itur ad astra. http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/-classics/eu_classics/downloads/du%20Cass%C3%A9.pdf. *Meeting the Challenge: European Perspectives on the Teaching and Learning of Latin*. Cambridge UK, July 2005.
Aanlyn: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/default.htm (28.08.2009).
- Farrell, J. 2001. *Latin Language and Latin Culture: from ancient to modern times*.
Cambridge: Cambridge University Press.
- Google. © 2009. Digital. *Google Directory*.
Aanlyn: <http://www.google.com/-Top/Reference/Libraries/Digital/> (23.11.2009).
- Gransden, K.W. 2004. 2nd ed. by S.J. Harrison. *Virgil: The Aeneid*.
Cambridge: Cambridge University Press.

- Hill, B. 2005. Why and How Students Differ in Their Ability to Learn Latin and What We Can Do About It. *CPL Online* 2.1: 1 – 15.
Aanlyn: <http://www.camws.org/cpl/cplonline/BarbaraHillCPLonline.pdf> (7.07.2008).
- History of the Latin Language. Copyright © 2008 Translation Services. *Translation Services USA*.
Aanlyn: http://www.translation-services-usa.com/latin_history.shtml (28.06.2008).
- Hu, W. 2008. A Dead Language That's Very Much Alive.
Aanlyn: <http://www.nytimes.com-/2008/10/07/nyregion/07latin.html?th&emc=th> (7.10.2008).
- Hypertext. Datum onbekend. *Connected: An Internet Encyclopedia*.
Aanlyn: <http://freesoft.org/CIE/Topics/12.htm> (27.06.2008).
- Hypertext. Laaste gewysig 20 Augustus 2003. *Webopedia, internet.com*. © 2008 Jupitermedia Corporation All Rights Reserved.
Aanlyn: <http://www.webopedia.com/TERM/H/hypertext.html> (28.03.2008).
- Hypertext Characteristics. Datum onbekend.
Aanlyn: <http://www.faced.ufba.br/~edc708/-biblioteca/interatividade/web%20paradigma/HyperChar.html> (7.07.2008).
- Janson, T. 2004. *A Natural History of Latin*. Oxford: Oxford University Press.
- Jenkyns, R. 2007. A new **Aeneid** for the 21st century. *Times Online*.
Aanlyn: <http://www.tls.timesonline.co.uk/article/0,,25345-2589259,00.html> (28.06.2008).
- Kitchell, Jr., K.F. © 2008. Net Industries. Teaching of Latin in Schools - Enrollments, Teaching Methods and Textbooks, Issues Trends and Controversies.
Aanlyn: <http://education.stateuniversity.com/pages/2160/Latin-in-Schools-Teaching.html> (28.06.2008).
- Kyrnin, J. Datum onbekend. Web Page Widths: Defining the Width of Your Site for Different Browser Resolutions. *About.com: Web Design/HTML*.
Aanlyn: <http://webdesign.about.com/od/webdesign/a/aa080904.htm> (12.10.2009).

Lamb, A. © 2006. Website Evaluation Criteria. *Information Architecture for the Web*.

Aanlyn: <http://eduscapes.com/arch/evaluate/arch7.htm> (3.11.2009).

Latin Language: General Overview. Datum onbekend. © Zdravko Batzarov. *Orbis Latinus*.

Aanlyn: <http://www.orbilat.com/Languages/Latin/Latin.html> (28.06.2008).

Lemay, L. & Colburn, R. 2006. *Web Publishing with HTML and CSS*.

Indianapolis, Ind.: Sams Publishing.

Llewellyn, N. Datum onbekend. *Why Speak Latin? / Defense of Spoken Latin*.

Aanlyn: <http://www.johnpiazza.net/defense.htm> (28.03.2008).

Luck, G. 1974. Review: P. Vergili Maronis Aeneidos Liber Primus by R.G. Austin. *The American Journal of Philology* 95(2): 176 – 177.

Aanlyn: <http://www.jstor.org/stable/294204> (28.06.2008).

Lynch, P.J. & Horton, S. 2001. *Web Style Guide: Basic Design Principles for Creating Web Sites*. 2nd edition. New Haven and London: Yale University Press.

Macdonald, N. 2003. *What is Web Design?* Hove, East Sussex: RotoVision SA.

Maguinness, W.S. 1974. Review: P. Vergili Maronis Aeneidos liber primus by R. G. Austin. *The Classical Review* 24(2): 207 – 209.

Aanlyn: <http://www.jstor.org/stable/708793> (28.06.2008).

McManus, B.F. 2002. *New Computer and Technological Resources for Latin Language Instruction: Pedagogical Workshop at the University of Maryland, March 16, 2002*.

Aanlyn: <http://www.vroma.org/~bmcmanus/marylandtech2.html> (28.06.2008).

Nielsen, J. 1999. Ten Good Deeds in Web Design. *Jakob Nielsen's Alertbox, useit.com*.

Aanlyn: <http://www.useit.com/alertbox/991003.html> (27.06.2008).

Nuntii Latini. Datum onbekend. *Intute*.

Aanlyn: <http://www.intute.ac.uk/cgi-bin/fullrecord.pl?handle=humbul15778> (18.08.2010).

Online Literary Criticism Collection. Laaste opdatering 23 November 2009. Virgil (70 BCE – 19 BCE).

The Internet Public Library.

Aanlyn: <http://www.ipl.org/div/litcrit/bin/litcrit.out.pl?au=vir-288> (2.12.2009).

Richards, J.C. & Rodgers, T.S. 2001. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 2nd ed.

Cambridge: Cambridge University Press.

Richardson, B. 2005. How does Google work – PageRank explained. *SwitchI.T: News and Articles*.

Aanlyn: <http://www.switchit.com/news/improve-pagerank.asp> (9.11.2009).

Riley, F. 2008. Creating a World Wide Web site. Module 3.3. In Davies, G. (red.) *Information and Communications Technology for Language Teachers (ICT4LT)*. Slough, Thames Valley University.

Aanlyn: http://www.ict4lt.org/en/en_mod3-3.htm (28.06.2008).

Tabarcea, C.O. & Ghita, C.E. 2005. New approaches to Latin teaching – Romanian Perspectives.

http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/downloads/Ghita.pdf.

Meeting the Challenge: European Perspectives on the Teaching and Learning of Latin.

Cambridge UK, July 2005.

Aanlyn: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/default.htm (10.07.2008).

The ESO Web Project: General Style Guidelines. Laaste opgedateer 17 Maart 1999.

Aanlyn: <http://www.ls.eso.org/webproject/policy/gen-guide.html> (8.07.2008).

The Grammar Translation Method. *englishraven.com: ESL/EFL Resources*.

Aanlyn: http://www.englishraven.com/method_gramtrans.html. (28.03.2008).

Tolhurst, D. 1992. A Checklist for Evaluating Content-Based Hypertext Computer Software. *Educational Technology* 17 – 21.

Virgil (70 BC – 19 BC). *Historic Figures: bbc.co.uk/history*.

Aanlyn: http://www.bbc.co.uk/-history/historic_figures/virgil.shtml (28.06.2008).

W3 Concepts. Datum Onbekend. Aanlyn: <http://www.w3.org/Talks/General/Concepts.html> (8.07.2008).

Wachter, R. 2005. Latin and European Language History. http://www.cambridge.org/uk/education/-secondary/classics/eu_classics/downloads/Wachter.pdf. *Meeting the Challenge: European Perspectives on the Teaching and Learning of Latin*. Cambridge UK, July 2005.
Aanlyn: http://www.cambridge.org/uk/education/secondary/classics/eu_classics/default.htm (10.07.2008).

Walker, R., Davies, G. & Hewer, S. 2008. Introduction to the Internet. Module 1.5. In Davies, G. (red.) *Information and Communications Technology for Language Teachers (ICT4LT)*. Slough, Thames Valley University.
Aanlyn: http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-5.htm (28.06.2008).

Waquet, F. 2002. *Latin or the Empire of a Sign: From the Sixteenth to the Twentieth Centuries*. London: Verso.

What is the most common screen resolution? Datum onbekend. *Screen-Resolution.com*.
Aanlyn: <http://www.screen-resolution.com/common-screen-resolutions.php> (26.10.2009).

Why study Latin? Datum onbekend.
Aanlyn: <http://www.csus.edu/indiv/r/rileymt/course1/WhyStudy.html> (28.06.2008).

Williams, R. Datum onbekend. Good Design Features.
Aanlyn: <http://www.ratz.com/featuresgood.html> (27.06.2008]).

Williams, R.D. 1992. *Aeneas and the Roman Hero*. Walton-on-Thames, Surrey: Nelson.